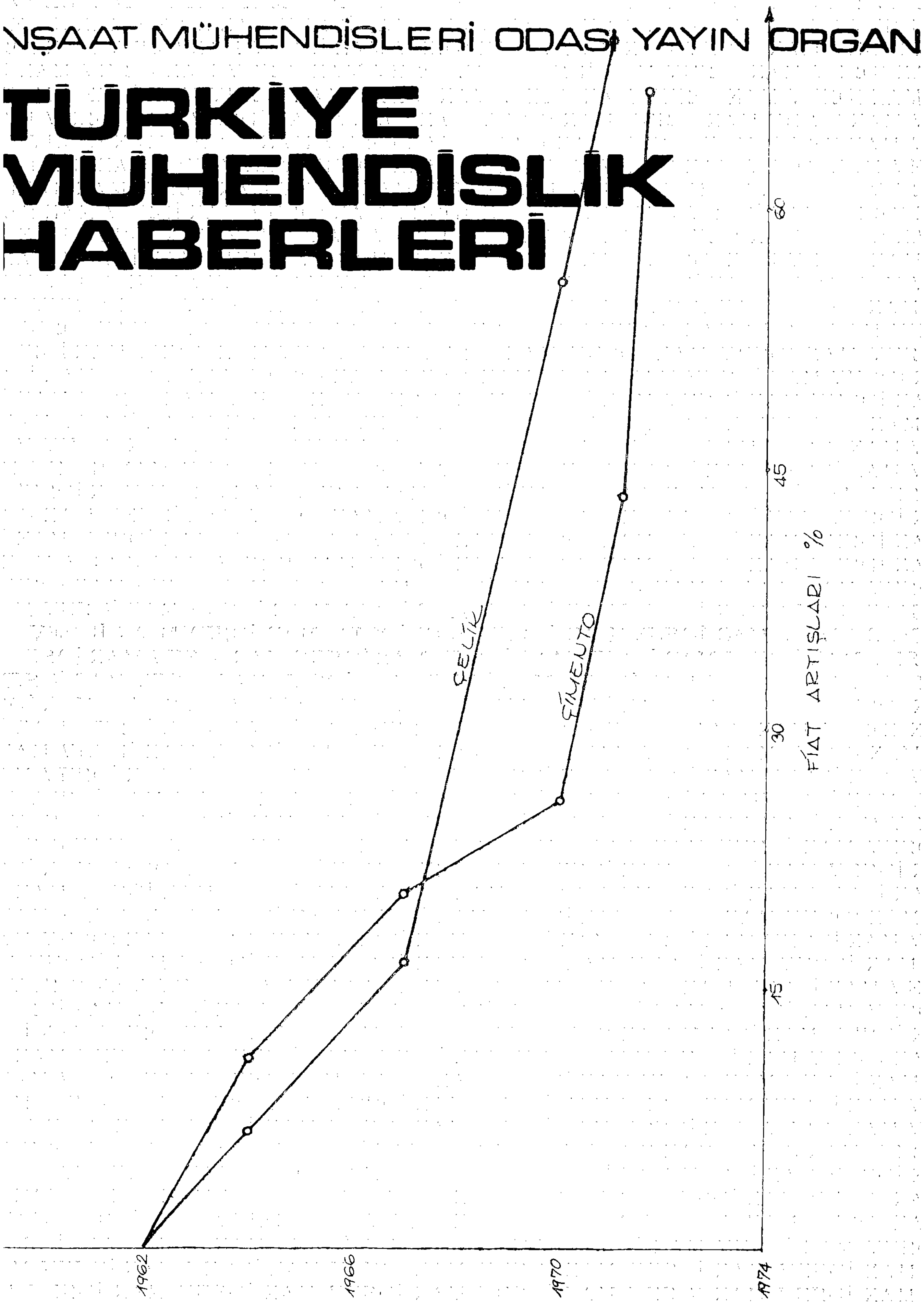
NŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YAYIN ORGAN

TÜRKİYE MÜHENDİSLİK HABERLERİ

TÜRKİYE
MÜHENDİSLİK
HABERLERİ

TÜRKİYE MÜHENDİSLİK HABERLERİ

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODAS AYLIK YAYIN ORGANI

YIL : 17 CİLT : 17 SAYI : 197

Sahibi : İnşaat Mühendisleri Odası
Adına : Sedat ÖZKOL
Sorumlu Yazı İşleri Yönetmeni :
İsmet ÖZEL

●

Yönetim Yeri :
Selânik Cad. No. 19/1 Yenişehir - Ankara
Tel : 12 13 69 - 17 85 99

●

Dizilip Basıldığı Yer :
DOĞUŞ Ltd. Şti. Matbaası - Ankara

●

Abone Tarifesi :
Fiyatı : 5,00 lira, Yıllığı : 60,— lira olup, dış memleketler için 10,— ve 120,— liradır. Yıllık abone tutarına özel sayı bedelleri de dahildir. Türkiye Mühendislik Haberleri Dergisi İnşaat Mühendisleri Odası üyelerine bedelsiz gönderilir.

●

Telif Hakları Tarifesi :
Derginin beher standart sayfası, telif yazılar için 30 lira, çeviri yazılar için 20 lira; orijinal şekil ve resimler için 10 - 30 liradır. Orijinal karikatürlere 50,— liraya kadar telif hakkı ödenir. ★ Yayın Komitesi gönderilen yazılar üzerinde gerekli düzeltmeyi yapmağa yetkilidir. ★ Basılan çeviri yazılardan dolayı her türlü sorumluluk çevirene aittir. ★ Yayınlanan yazılardaki fikir ve teknik sorumluluk yazarlarına ait olup İnşaat Mühendisleri Odası'nı ve dergiyi bağlamaz ★ Dergideki yazılar kaynak gösterilmek şartiyle izin alınarak başka bir yayın aracında yayınlanabilir. İlânlardan sorumluluk kabul olunmaz. ★ Dergiye gönderilen çeviri ve fotoğrafların kaynaklarının gösterilmesi gerekir.

●

İLÂN TARİFESİ :

Ön kapak içi	1.250 TL.
Arka kapak	2.000 TL.
Arka kapak içi	1.000 TL.
İç sahifeler 1. sf.	900 TL.

İÇİNDEKİLER

dergimizden

Bu sayımızda haberler bakımından pahalılık, düşünceler bölümünde de deprem konusu geniş yer tutuyor. Her iki konu da doğal ve toplumsal olayların bizi üzerine eğilmek zorunda bıraktığı konular. Sayın Uğur Kökden'in "Kapitalist Bunalım ve Doların Hastalığı" başlıklı yazısı belki bir çok zihinlere toplumsal olayların ancak, onları anlayacak belli bir perspektifi yakalanamadan anlaşılamıyacağına örnek olduğu için önemli. Sayın Alkut Aytun'un "Türkiye'de Deprem Zararları Sorunu ve Bu Zararların En Aza İndirilmesinde Araştırma Çalışmalarının Yeri", sayın Halûk Aktan'ın "Bingöl ve Burdur Depreminin Öğrettikleri ve Tekrar Öğrettikleri" ve sayın Yavuz Türel'in Deprem Afetine İlişkin Çalışmalar ve Uygulama Tekniği Yönünden Görüşler" başlıklı yazılar ise Deprem konusunda ilgi ile izleyeceğiniz yazılar.

Aynen bu sayıda okurların forumundaki canlılık da göze çarpacaktır. Odamız üyelerinin dergimize gösterdikleri ilgi çalışma gücümüzü artırmaktadır.

T. M. H.

BAŞYAZI

"EKONOMİK ANARŞİ" VE TEKNİK ELEMAN KANAMASI

Başbakan Ekonomik İşler Yardımcısı, Samsun'da, kamu oyu önünde, ekonomik kaosu olanca çıplaklığı ile belgeledi :

> "Sorunlara temel çözümler getirmekten kaçınan keyfî bir gidiş ve hiçbir ekonomik kıstasa dayanmadan yapılan uygulama ve bazı kişilerin hiçbir ekonomik katkıda bulunmadan kolayca zengin olmalarını sağlayan çeşitli işlemler, Türkiye'de ekonomik bir kararsızlık ve hattâ bunun ötesinde bir ekonomik anarşi ortamı yaratmıştır."

Yukarıdaki sözler, yetkili bir ağzın ifadesidir. Somut bir gerçeği yansıtıyor. Ve daha önce konulmuş bir "teşhis"i doğrulamaktadır.

Gerçekten, "geçmişteki bilgisiz ve kolaycı ekonomi politikası" Türkiye'yi bir darboğaza sokmuştur. Böyle bir uygulamaya destek veren çevreler, 12 Mart Muhtırasına rağmen, "kendilerine kolay çıkar sağlayan düzenin tekrar geri dönmesi"ni istemektedirler.

Karaosmanoğlu'nun belirttiği gibi, ekonomik kaosu yaratan "başıboş davranışın bedelini hepimiz ödemekteyiz." Dolayısıyla, "geçmiş

uygulamada suç aramamak" düşüncesi, cesaretle atılacak köklü adımlar için sakınılmaz bir engel teşkil edecektir.

Ekonomide görülen durgunluk ve fiyat artışları, özellikle, inşaat kesiminde yoğun şekilde göze çarpıyor. Geçen yıla oranla, bu kesimdeki artışın, sabit fiyatlarla, % 2,5 - 3 arasında olacağı öngörülmektedir.

Gerçi, 10 Ağustos tarihli finansman kanunu ve benzeri tedbirler, lüks inşaata ayrılan fazla kaynaklara engel olmaktadır ve olmalıdır. Fakat, aynı zamanda, kalkınma hedeflerinden daha aşağı düşülmemesi ve inşaat kesiminin öteki sektörleri olumsuz yönde etkilememesi de gerekmektedir.

Ekonomimizin önemli bir sorunu da yatırımlar konusudur.

Bilindiği gibi, 1970 devalüasyonundan beri, üretim maliyetinde büyük artışlar kaydedilmektedir. Ayrıca, kamu ekonomik kuruluşları ürünlerinin fiyatlarına yapılan zamlar zincirleme fiyat artışlarına yol açmıştır.

Tüm bu koşullar içinde, özel sektör, kârlılık azalması dolayısıyla, zaten yetersiz olan yatırımlarını iyiden iyiye kısmıştır. Kaldı ki, bu duruma ek olarak, özel sektör, devlet adına tamamladığı işlerin bedelini, yani gelecek girişimleri için yatırım kaynağı demek olan parasını da alamamaktadır. Gerçekten, 12 Mart öncesinde, devletin yaptırdığı işlerden dolayı piyasaya ödenmemiş borçları 1.936 milyon liraya yükselmektedir.

Öte yandan, kamu yatırım fonları da azalmış bulunuyor. Sorumlular, birçok kez bu gerçeği dile getirdi. 1971 bütçesinde yatırım harcamaları "tehlikeli bir şekilde" sınırlandırılmıştır.

İşte, yukarıdan beri çizdiğimiz tablo, çalışanlar kesiminin büyük çoğunluğunda olduğu gibi Teknik Elemanların durumunu her zamandan daha kötü bir noktaya itmiş bulunuyor.

Bununla kalmayarak, Personel Kanununun "memur" statüsüne soktuğu teknik hizmet sınıfı, bir de, yeni Anayasa değişikliği ile, grevsiz memur sendikası kurmak hakkından bile yoksun bırakılıyor.

Bir yılı aşkın bir süre önce, henüz mevcut Personel Kanunu bir tasarı halinde iken, İMO'nun geleceğe dönük değerlendirmeleri, bugün yetkili ağızlarca hükümet görüşü şeklinde ifade edilmektedir. Örneğin, Bayındırlık Bakanı, Ereğli (Kdz)'de, "Personel Kanunu Teknik Elemanları yurt dışına kaçırdı" demiştir. Öteki yatırımcı Bakanların da aynı görüşü paylaştığını ve dile getirdiğini biliyoruz.

Böyle bir sonuç, Odamızın kendi öz sözlerine rağmen, gerçekleşmesini istemediği kaçınılmaz bir matematik kesinlikti. Ne var ki, son derece ağır sonuçlar veren böyle yanlış bir politikanın faturasını gene halkımız ödemektedir.

Şu anda, artık, saate karşı bir koşu başlamıştr.

Yatırımların kısılması ile yeni iş alanlarının açılması kesinlikle sınırlanmıştır. Var olanlar da daralmaktadır. Üstelik, iş isteyen özel okul mezunlarının sayısal baskıları da gittikçe ağırlaştırmaktadır. Bu durumda, ne devlet kesiminde, ne özel sektörde gerekli yerini alamayan teknik elemanlar için, geriye ancak, yurt dışına göç etmek yolu kalıyor. İvedilikle ve akılcı yoldan koşullar değiştirilmedikçe, bu kanama hep süregidecektir.

Üç yatırımcı Bakanlığın (Enerji ve Tabiî Kaynaklar/Bayındırlık/Sanayi ve Ticaret) yan ödemeler kararnamesine ilişkin çalışmalarının Maliye Bakanlığınca olumlu karşılanacağını ummak isteriz. Umarız ki, gerçeğin saati artık çalmıştır.

KÜLTÜR BAKANLIĞI KURULDU

Kültür Işlerini yürütmek üzere yeni bir bakanlığın kurulması ve kültür konusundaki işlerin Millî Eğitim Bakanlığından bu yeni bakanlığa devredilmesi hakkındaki Cumhurbaşkanlığı tezkeresi Millet Meclisinin birleşiminde açıklanmıştır. Meclis Genel Kuruluna okunan ikinci bir Cumhurbaşkanlığı tezkeresiyle de Başbakanın teklifi üzerine kurulması uygun görülen Kültür Bakanlığının başına yine Başbakanın teklifiyle parlâmento dışından Talât Halman'ın getirilmesinin uygun görüldüğü belirtilmektedir.

"Cumhuriyet"

GÖKÇER ve GÜN'ÜN 3 YIL HAPSİ İSTENDİ

İstanbul Kültür Sarayı'nın yanarak, devletin 70 milyon 585 bin liralık zarara uğramasında ihmalleri olduğu gerekçesiyle mahkemeye verilen Devlet Tiyatrosu Genel Müdürü Cüneyt Gökçer, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürü Aydın Gün, Yük. Müh. Mimar Dr. Hayati Tabanlıoğlu ve idare âmiri Necati Küçükkurt'un, T. C. Kanununun 230 uncu maddesi uyarınca, 3 yıla kadar hapsi, devlet memuriyetinden muvakkaten veya müebbeden menleri istenmiştir.

Birinci Asliye Ceza Mahkemesinde başlayan duruşmayı, sanıklardan sadece Hayati Tabanlıoğlu'nun gelmesi üzerine yargıç, "Esas burada olması gerekenler yok" diyerek açmış, savcının isteği üzerine Bayındırlık Bakanlığı temsilcisi olan Tabanlıoğlu'nun sorgusuna geçilmiştir.

Hayati Tabanlıoğlu, sorgusu sırasında, en modern cihazlarla donatılmış binanın, bu cihazları kullanmak için yeterince eğitilmemiş personel yüzünden yandığını, koruma için alınması kararlaştırılan tedbirlerin, iki genel müdürlük arasındaki çekişmeler yüzünden askıda kaldığını anlatmış, kendisinin bu yangından sorumlu tutulamıyacağını ileri sürmüştür.

"Yeni Gazete"

TÜRKİYE'DE 13 MİLYON OKUMA YAZMA BİLMEYEN VAR

İzmit'te çalışmalarına başlayan Türkiye İlk-Sen Kurultayında yapılan bir açıklamaya göre, Türkiye'de altı yaşından büyük nüfus içinde okuma-yazma bilen 12 milyon 505 bin 021 kişiye karşılık okuma - yazma bilmeyenlerin sayısı 13 milyon 138 bin 956 kişiyi bulmaktadır.

Öte yandan iki gün sürecek olan Kurultay çalışmalarının ilk gününde 300'den fazla delegeye hitaben bir konuşma yapan Türkiye İlk-Sen Genel Başkanı Kenan Keleş, Anayasa değişikliğine karşı çıktığını belirterek şunları söylemiştir:

"Biz Türkiye İlk-Sen olarak Anayasa değişikliklerini gereksiz ve bir bakıma da beyhude bir çaba olarak görüyoruz. 1961 Anayasası bugün Türkiye'nin sahip olduğu insancıl uygar ve ileriye açık bir Anayasadır. Bu Anayasa iledir ki, toplumumuzun ezilen kesimleri seslerini duyurabilmişlerdir. İnsanca yaşama isteklerini dile getirebilmişlerdir."

"Yeni Gazete"

İDARİ ÖZERKLİK OLMAZSA BİLİMSEL ÖZERKLİKTE OLMAZ

Ankara Üniversitesi Anayasanın 120. maddesine ilişkin Senato görüşünü açıklamıştır.

Açıklamada, "Anayasanın 120. maddesinde kaldırılması öngörülen idarî özerkliğin üniversitelerdeki bilimsel özerkliğin sürdürülebilmesi için zorunlu olduğu, üniversitenin bilimsel ve idarî özerkliğinin anayasal teminata bağlanmasının, bilimsel görüşlerin siyasal iktidarların baskısından uzak olarak topluma sunulması amacına yönelmiş isabetli bir tedbir olduğu" belirtilmiştir.

İdarî ve Bilimsel Özerklik Şart

Anayasanın 120. maddesine ilişkin yeni hazırlanan metinde, "Siyasal İktidara, Üniversiteler Kanununda yapacağı bir değişiklikle üniversitenin işleyiş ve denetiminde, öğretim üye ve yardımcılarının tayin ve azillerinde kesin karar sahibi olma imkânının tanındığı" öne sürülen Üniversite Senatosunun açıklamasında, "Öğretim üye ve yardımcılarının görevlerine siyasal iktidar tarafından son verilebilen bir üniversitede bilimsel özerklikten söz etmeye imkân yoktur" denilmektedir.

Böyle bir üniversitenin "Toplum fikri yönünden geliştirici ve yol gösterici bir rol oynayabilmesine imkân olmadığı" iddia edilen Ankara Üniversitesi Senatosu açıklamasında, "Gelişmekte olan ülkelerde siyasal iktidarların üniversitelere karşı aşırı derecede hassas bulunduğunun sosyolojik bir gerçek olduğu" ifade edilmektedir.

"Yeni Gazete"

OREL "TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN STRATEJİSİ HAZIRLANIYOR"

Millî Eğitim Bakanı Şinasi Örel, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde kurulan reform komisyonunun, Türk eğitim sisteminin stratejisini tesbit için döküman yaptığını, çalışmalarını tamamlamak üzere bulunduğunu söylemiştir.

Bu konuda hazırlanan dökümanın Millî Eğitim Bakanlığı içindeki genel müdürlerle yüksek kademedeki profesörlere dağıtıldığını belirten Millî Eğitim Bakanı, bu dokümanı alanların "Türk Eğitim sistemi stratejisi" üzerindeki özel görüşlerini kendisine bildireceklerini de belirtmiştir.

"Akşam"

TUNÇ "MEMLEKETİ SANKİ İŞÇİLER BU HALE GETİRDİ" DEDİ

Sosyal Sigortalar Kurumu 26. Genel Kurulu çalışmalarını tamamlamış, kapanış konuşmasını yapan Çalışma Bakanı Atilâ Sav, eleştirilere karşılık vermiştir.

Bakan Sav, şöyle demiştir:

"Türkiye, dar bir boğazdan geçmektedir. Herhalde kişisel çıkarların ve kavgaların sürdürülmesi için ortam, elverişli değildir. Türkiye, "Ben" diye konuşanlardan çok "Biz" diye düşünen ve elele vermesini bilen kişilere muhtaçtır, bu dönemde. Sorumluluk taşıyanların duygusal davranışları ve kişisel hevesleri yalnız kendilerini değil, temsil ettikleri toplulukları da, bütün ülkeyi de güç duruma sokar."

Tunç'un konuşması

Türk - İş Genel Sekreteri Halil Tunç, genel kurulun öğleden sonraki oturumunda yaptığı konuşmada, sosyal felsefenin; çağın şartlarına ve gelişmiş ülkelerdeki anlayışa yakın olması gerektiğini belirtmiştir. Tunç, devletin sosyal güvenlik kurumlarına katkıda bulunmasını istemiş, SSK'ya ödenen işçi primlerinin yerine sarfedilmesi gerektiği üzerinde durduktan sonra, Maliye Bakanı Ergin'in ekonomik meseleler ve işçi ücretlerindeki artışlarla ilgili son konuşmalarını cevaplandırmıştır. "Son zamanlarda en yetkili ağızlarda bile tek konu, işçi ücretleri dolaşmaktadır. Hayat pahalılığına enflâsyona, fiyat artışlarına hep bu işçi ücretlerindeki artışlar sebep oluyormuş. Biz, böyle bir mantığı kabul etmiyoruz." diyen Tunç, "İşçi ücretleri, son yılda binde 11,49 oranında artarken fiyat artışları yüzde 12'yi bulmuştur." demiştir. İşçilerin, bu şartlar altında tasarruf yapma imkânlarının bulunmadığını da belirten Türk - İş Genel Sekreteri, işçi çevrelerine ve sendikacılara yöneltilen suçlamaları yermiş, "Bu memleketi, sanki bu hale biz getirdik" demiştir.

"Cumhuriyet"

ABD

CİA'NIN DIŞ ÜLKELERDEKİ FAALİYETLERİNİN SINIRLANMASI İSTENİYOR

Case, Amerikan Merkezi Haberalma Ajansının (C.İ.A.) dış ülkelerde ve özellikle Hindiçini'deki faaliyetlerini sınırlamayı öngören bir kaç kanun teklifini kongrenin onayına sunacağını açıklamıştır.

Senato Dış İlişkiler Komitesi üyelerinden olan Senatör Case, özellikle Laos'ta faaliyet gösteren Tayland birliklerinin C.İ.A. tarafından desteklenmesine son verilmesini istemektedir. Senatör Case, bu konuda yaptığı açıklamada, Laos'ta Kral taraftarı hükümeti destekleyen Tayland'lı gönüllülerin C.İ.A. tarafından desteklendiğini hatırlatmaktadır.

Amerikalı senatör, bundan bir süre önce, Münih'ten (Batı Almanya) Doğu Avrupa'ya tevcihli yayın yapmakta olan Hür Avrupa radyosu ile "Hürriyet Radyosu" nun C.İ.A. tarafından finanse edildiğini açıklamıştı.

Laos'ta faaliyet gösteren Tayland'lı gönüllülerle ilgili olarak Senatör Case'in açıklaması, Dışişleri Bakanlığında da kabul edilmektedir.

Senatör Case'in teklif ettiği kanun tasarılarından birinde, Amerikan resmi teşekküllerinin Kongre'nin onayı olmadan her hangi bir ülkenin, başka bir ülkenin topraklarındaki askerî faaliyetleri destekleyemeyeceği öngörülmektedir.

"Yenigün"

ABD SENATOSU VİETNAM'DAN TOPLU ÇEKİLME KARARI ALDI

Amerikan Senatosu, ilk defa, Kuzey Vietnam elindeki Amerikan savaş esirlerini serbest bıraktığı takdirde, ABD kuvvetlerinin tamamının dokuz ay içinde Çinhindin'den çekilmesine, 42 ye karşı 57 oy ile karar vermiştir.

Senato Demokrat Parti Grup Lideri Mike Mansfield'in Amerikan kuvvetlerinin çekilişiyle ilgili teklifi uzun münakaşalardan sonra kabul edilmiş ve "Güvercin Senatörler" için büyük bir zafer olarak nitelenmiştir.

Amerika'nın Vietnam ile askerî ilişkisini 1972 martından önce kesmesiyle ilgili teklifin Senatoda kabul edilmesi, Beyaz Saray tarafından tepkiyle karşılanmış ve basın sözcüsü Ziegler "bu karar 57 senatörün fikrini gösterir. Tüm Kongre henüz görüşünü açıklamadı. Karşı taraf ciddi müzakerelere yanaşana kadar, Başkan Nixon'un tutumu değişmiyecektir." demiştir.

"Milliyet"

---

160 MİLYON SAYFALIK GİZLİ BELGE DAHA VAR

Beyaz Saray'ın eski basın sözcülerinden James Hagerty, hükümet kasalarında, İkinci Dünya Savaşı ile Kore Savaşına ait milyonlarca sayfa belge bulunduğunu ve bunların üzerindeki gizlilik damgasının halâ kalkmadığını açıklamıştır.

Bir televizyon programında konuşan Hagerty, İkinci Dünya Savaşına ait gizli belgelerin 160 milyon sayfa tuttuğunu, bunlardan 23 milyon sayfanın Amerikan ve İngiliz hükümetlerince ortaklaşa muhafaza edildiğini, Kore Savaşına ait gizli belgelerin toplamının ise 75 milyon sayfayı bulduğunu anlatmıştır.

"Cumhuriyet"

CİA'NIN DAHA YAKINDAN DENETLENMESİ İSTENDİ

Amerikan Kongresinin Merkezi İstihbarat örgütünün (CİA) raporlarını daha geniş çapta inceliyebilmesini ve "CİA" Fon ve faaliyetlerini daha yakından denetlemesini öngören kanun tasarıları, kongreye sunulmuştur.

Cumhuriyetçi Kentucky Senatörü John Sherman Cooper tarafından sunulan tasarıda, CİA'nın, "Hayati Ulusal Güvenlik konularında bütün gerçekleri öğrenemeden karar almak zorunda kalan" kongre üyelerine topladığı bilgileri tam ve sürekli olarak sunmasını istemektedir.

Cumhuriyetçi New Jersey Senatörü Clifford Case'in sunduğu üç tasarı ise, CİA'nın, kongrenin özel izni olmadan Laos'a ya da başka bir yabancı ülkeye yabancı askerler göndermek için örtülü ödenekten yararlanmasının sınırlanmasını önermektedir.

"Ulus"

GİZLİ BELGELERİN YAYININI MAHKEME SERBEST BIRAKTI

Columbia İstinaf Mahkemesi, "Washington Post" Gazetesini Vietnam ile ilgili gizli belgelerin yayınlanmasında serbest bırakmıştır.

9 üyeli mahkemenin oybirliği ile aldığı kararda gazetenin belgeleri yayınlayabileceği belirtilmektedir. Hükümetin bu kararı Yüksek Mahkeme nezdinde temyiz etmesi beklenmektedir.

Öte yandan New York İstinaf Mahkemesi, "New York Times" gazetesinin, gizli belgeleri yayınlayabileceğini, ancak belgelerde hükümetin millî güvenliği zedeleyici saydığı kısımların yayınlanamayacağına karar vermiştir.

New York Times gazetesi, kararı, Yüksek Mahkeme nezdinde temyiz etmiştir.

"Akşam"

NİXON : AMERİKA ÇÖKME TEHLİKESİ İLE KARŞI KARŞIYA

ABD'nin, Orta - Batı eyaletlerinin gazetecilerine hitaben resmi olmayan bir konuşma yapan Başkan Nixon'un ABD'nin bütün uygarlıkları ergeç tehdit eden çökme tehlikesi ile karşı karşıya bulunduğunu ancak Amerikalıların bu tehlikeyi zengin ve sağlam olarak atlatmalarını sağlayacak hayatiyet ve cesarete sahip olduklarını söylemiştir.

Nixon, Washington'daki devlet arşivlerinde mermer sütunların kendisine Atina'daki Akropol'ü ve Roma'daki Forum'u hatırlattığını, ve ABD'nin eninde sonunda her uygarlığı tehdit eden çökme ile yüzyüze bulunduğunu düşündürdüğünü anlatmıştır.

"Cumhuriyet"

PAKİSTAN

DOĞU PAKİSTAN HALKI GELECEK SONBAHARA KADAR ÖLECEK

Doğu Pakistan'daki durumla ilgili olarak, Dünya Bankası, Güney Doğu Asya kesimi Başkanı İngiliz Temsilcisi Peter Cargill başkanlığındaki bir heyet tarafından hazırlanan raporda, Doğu Pakistan'da iç savaşın hala devam ettiği ve bu bölgede yaşayan halkın büyük kısmının açlık ve hastalıktan önümüzdeki sonbahara kadar ölmüş olacağı belirtilmiştir.

Diplomatik kaynaklar tarafından basına açıklanan raporda, özellikle şu hususlara yer verilmiştir :

● Doğu Pakistan'da iç savaş halâ devam etmektedir.

● Bölge halkı son derece kötü koşullar altında yaşamaktadır.

● Hastalıklar ve açlık, bölge halkının önemli kısmını, önümüzdeki sonbahara kadar ölmeğe mahkûm etmiş gözükmektedir.

Dünya Bankasına verilen rapor, iç savaş ve diğer olayların bölgede ekonomik hayatı tamamen ortadan kaldırdığını da belirtmektedir.

"Cumhuriyet"

IRAK

IRAK İLE SOVYETLER BİR İŞBİRLİĞİ PROTOKOLU İMZALADILAR

Irak ve Sovyetler Birliği'nin bir işbirliği protokolu imzaladıkları Bağdat Radyosu tarafından açıklanmıştır.

Bu, Mısır ve Sovyetler Birliğiyle geçtiğimiz Mayıs ayında imzalanan 15 yıllık dostluk ve, işbirliği anlaşmasından beri, Moskova'nın bir Arap ülkesiyle yaptığı ilk anlaşmadır.

Bağdat Radyosu, protokolün Irak Devlet Başkanı Yardımcısı Salih Mehdi Ammaş ve Irak'ı ziyaret etmekte olan Sovyetler Birliği heyeti başkanı Vladimir Novikov tarafından imzalandığını bildirmiştir. Radyo, protokolün ayrıntıları hakkında hiç bir açıklama yapmamıştır.

TÜRKİYE

DEPREM BÖLGELERİ İÇİN BİNA TİPİ TESPİT EDİLİYOR

Bingöl depreminden sonra deprem bölgelerinde inşa edilecek bina tiplerini tespit etmek üzere İmar ve İskân Bakanlığı'nda bir toplantı düzenlenmiştir.. Bu toplantıda bir konuşma yapan İmar ve İskân Bakanı Babüroğlu, açık oturumun amacını da şöyle özetlemiştir :

"Önümüzdeki inşaat mevsimi göze alınınca, kış gelmeden deprem bölgelerindeki konutların nasıl yapılması gerektiği bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Amaç, sadece her açıkta kalan aileyi bir konuta kavuşturmak, geçici veya daimi İskân etmek değildir. Alıştığı şehir dokusuna sosyal ve ekonomik yaşantısına uygun, en az harcama ile elde edilebilen ve modern şehir teçhizatına, yani su, elektrik, yol, kanalizasyon otopark, yeşil alan, çocuk bahçesi ve kamusal tesisler gibi imkânlara sahip bir yerleşme yaratmak ve vatandaşı böyle bir ortama davet etmektir.

Sizlerden dileğim, bu genel görüşler açısından köylü ve kentli vatandaşın imkânlarını da dikkâte alarak nasıl bir yerleşme yaratılacağını tartışmaktır."

Halk Devletçe Yapılan Binaları Benimsemiyor

Konuşmacılar, halkın, ne kadar mükemmel olursa olsun devletçe yapılacak belli tiplerdeki konutları, alışkanlıklar bakımından benimsemediğini ileri sürmüşlerdir.

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi profesörlerinden Ali Boran, felâket halinde daima işin kolay tarafının tercih edildiğini ileri sürmüş Bingöl'deki çalışmaların kırsal yerleşme için bir pilot bölge olabileceğini kaydederek, "Bu konu için yetişmiş elemanlarımız mevcuttur. Şu günlerde kırsal yerleşmenin sık sık sözü edildiğine göre, bu adımı Bingöl'de atmalı ve teknik elemanlarımızı bölgeye bağlamalıyız" diye sözlerini tamamlamıştır.

İmar yönetmeliklerinde vakit geçirmeden gerekli değişikliğin yapılması lüzumuna değinen İstanbul Teknik Üniversitesi öğretim üyelerinden Yüksek Mühendis Dr. Muzaffer İpek özetle şöyle konuşmuştur :

"Bize göre en uygun çözüm yolu, deprem bölgesinden kaçmak değil, depremle mücadele etmektir. Aletsel bir sismoğraf şebekesi kurulmalıdır. Bu şekilde tespit edilecek hesaplarla, bölgelerdeki deprem şiddetine mukavim binalar yapılmalıdır. Bilhassa, devlet işlerinin aksamaması için hastane, hükümet konağı, ve PTT gibi binalar yıkılmayacak şekilde betonarme yapılmalıdır. Mevcut cami ve minare yapım şekilleri de terkedilip betonarmeye yönelinmelidir.

Köylünün tutmadığı bir konut tipi zorla kabul ettirilmemelidir. Köylü konutlarının tipleri, geleneksel tiplerin geliştirilmesi şeklinde olmalıdır. Şahsen, kendi evini yapana mali ve teknik yardım usulünün benimsenmesinden yanayım."

İyi Kerpiç Kullanılabilir

Ziraat Fakültesi Dekanı Prof. Necmi Sönmez, devlet halk işbirliğinin üzerinde durulmasına taraftar olduğunu bildirmiş, eğer jeolojik bir mahzur yoksa onarılabilecek binaların devlet yardımı ile acilen onarılıp sahiplerinin yerleştirilmesi tezini savunmuştur. Prof. Sönmez, vatandaşın üretim yaptığı yere yakın bir şekilde yerleştirilmesi gerektiğine işaretle iyi hazırlanacak olan kerpiçlerin inşaat malzemesi olarak kullanılmasının mahzurlu olmadığını ifade etmiştir.

Bu mevsimde bile yardım malzemesinin ulaştırılamadığı yerleşme ünitelerine konut malzemesi götürmekteki güçlüğü hatırlatan İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi temsilcisi Prof. Tulü Baytın, özetle demiştir ki : "Birinci planda ulaşım problemi halledilmelidir. Ayrıca, yapı malzemelerinin gerektiğinde insan gücü ile taşınacak bir ağırlık ve ebatta olmasına dikkat edilmelidir. Yıkılmış binaların malzemelerinden yararlanılması cihetine gidilmeli ve mutlaka halk, kendisine verilecek konutun inşaasına katılmalıdır. Aksi takdirde ne kadar mükemmel olursa olsun, halka bu konutları beğendirmek mümkün olmaz."

ODTÜ temsilcisi Yüksek Mühendis Erhan Karaesmen de ilmi araştırmalarla uygulamalar arasındaki kopukluğun giderilmesi lüzumuna değinmiş, kerpiçin deprem bölgelerinde inşaat malzemesi olarak kullanılmasının karşısında olduğunu bildirmiştir.

İmar ve İskân Bakanlığı Müsteşarı Mehmet Salihoğlu, deprem bölgeleri konutlarının yapımı konusunda "Daimi iskânın nüvesini teşkil edecek bir geçici konut tipinin düşünüldüğünü" söylemiştir.

Salihoğlu, bakanlık konferans salonunda yapılan deprem bölgelerinde yerleşme durumu ile konut tipleri konusundaki açık oturumdan sonra "Amaç, sadece deprem bölgesinde oturan vatandaşların birer konuta kavuşturulması değildir. Bu bölgeleri ülke olanaklarına göre tüm olarak geliştirmeye yönelmiştir" demiştir.

Salihoğlu açık oturumda bazı konuşmacıların da değindikleri gibi, "Yapılacak geçici konutların, daimi iskân konutlarının nüvesini teşkil edecek şekilde inşa edilmesinin daha ekonomik olacağını" belirtmiştir.

İmar Bakanlığı Müsteşarı bu konuda yapılacak nüve konutlarda halkın kışı geçirmeleri sağlanacağı gibi, daha sonraki inşaat mevsimlerinde bunların daimi konuta çevrilmeleri, hem israfı önleyecek hem de kolay ve amaca uygun olacaktır" demiştir.

"Reklâm Gazetesi"

KADINCIK HİDROELEKTRİK SANTRALI AÇILDI

Kadıncık hidro - elektrik projesinin 1. ünitesi olan, Kadıncık hidro - elektrik santralı hizmete açılmıştır. 70 bin kilovat gücüne sahip olan santraldan yılda 320 milyon kilovat saat enerji istihsal edilecektir. Proje maliyeti 250 milyon lira olan Kadıncık santralı, Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı İhsan Topaloğlu tarafından hizmete açılmıştır.

Tarsus ilçesine 30 kilometre mesafede bulunan santralın, çevrenin elektrik ihtiyacına, büyük ölçüde cevap vereceği bildirilmektedir. Kadıncık

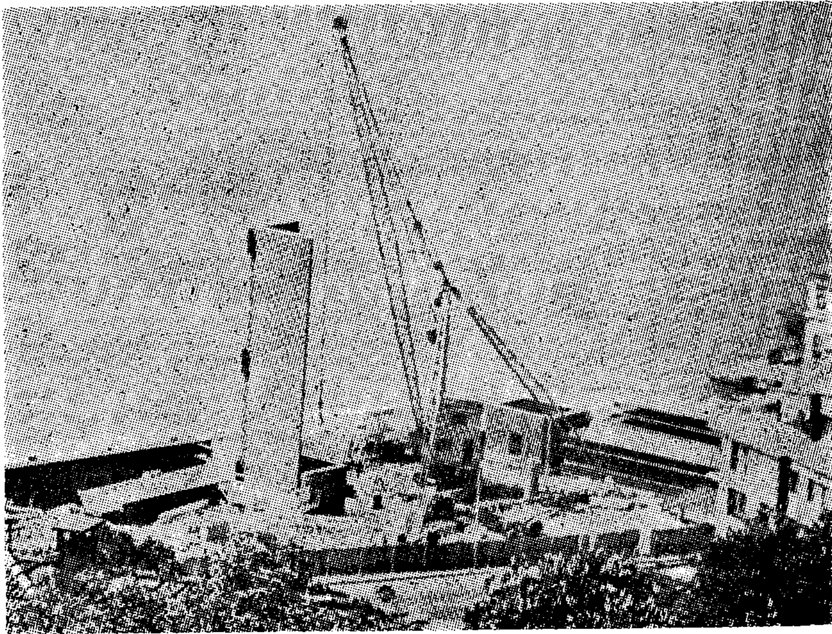
hidro-elektrik projesinin 2. bölümünün tamamlanması ile yıllık elektrik istihsali, iki santralla 627 milyon kilovat saate yükselecektir. Projenin ikinci bölümünün de 1973 yılı içinde hizmete açılacağı bildirilmiştir.

İlgililer, Kadıncık tesislerinin, Avrupa'nın ve Balkanların en uzun tüneli ile Kadıncık suyuna bağlandığını söylemişler, "Kadıncık 1. projesinin santral tesisleri, Tarsus'un 25 kilometre kuzeyindeki Meşelik köyü civarında, Kadıncık suyu üzerinde yer almaktadır. Santral tesisleri 7100 metre uzunluğundaki betonarme kaplamalı bir enerji tüneli ile Karageçit mevkiindeki baraj tesislerine bağlanmaktadır." demişlerdir.

İlgililerin belirttiğine göre, Kadıncık tesislerinin hizmete girmesi ile Çukurova Elektrik A. Ş. ne ait santralların, toplam gücü 242.000 kilovata, yıllık istihsal ise 1 milyar 385 milyon kilovat saate yükselmiş olacaktır.

"Yeni Gazete"

BOĞAZ KÖPRÜSÜNÜN BİR AYAĞI DİKİLMEYE BAŞLANDI

Temel inşaatı biten İstanbul Boğaz Köprüsü'nün askılarını tutacak ayakların yapılmasına başlanmıştır. Asma Köprüyü havada tutacak çelik halatların bağlanacağı köprü ayakları için özel olarak hazırlanan çelik kalıplar yerlerine yerleştirilmektedir. Boğaz'ın iki yakasına dikilecek olan dört ayağın inşasının beş ay içinde bitirileceği açıklanmıştır. Fotoğrafta Ortaköy'deki köprü ayağı inşaatının durumu görülmektedir.

"Günaydın"

TÜRKİYE'DE GEÇEN YIL 75 BİN YENİ BİNA İNŞA EDİLDİ

Belediyelerce verilen inşaat ruhsatnameleri ve "oturulur" izinlerine göre 1970 yılı içinde yurdumuzda 75 bin 503 yeni bina inşa edilmiştir. 20 milyon metrekare arsa üzerine inşa edilen bu binaların 40 bin 564'ü ev, 15 bin 549'u 103 bin 450 daireli apartmandır.

Yeni binaların diğerlerini ticarî, sınaî ve kültürel yapılar teşkil etmiş ayrıca 21.716 binanın da tamir ve tadilâtı yapılmıştır.

1971 yılının ilk üç ayında 7 bin yeni bina inşa edilmiş olup bunun 2.500'ü ev diğerleri apartman olarak kaydedilmiştir. En fazla bina inşaatında 8.500 yeni yapı ile İstanbul başta gelmiş bunu 2.973 yapı ile İzmir, 1.567 yeni inşaatla Ankara ve diğer şehirlerimiz takip etmiştir.

"Yeni Asya"

KIZILAY'DA YAPILACAK BÜYÜK ALT GEÇİT DE İHALE EDİLİYOR

Dışkapı'dan Kavaklıdereye kadar bütün ana bulvar üzerinde tüm trafiğin düzenini sağlamak amaciyle Belediyece inşaatları programa bağlanan ve projeleri hazırlanan beş geçitten biri olan "OPERA GEÇİTİ" nin inşaatı hızla ilerlerken, diğer taraftan da programda bulunan "KIZILAY ALT GEÇİTİ" inşaatının bütün hazırlıkları tamamlanmıştır.

İçinde 200 dükkânın da bulunacağı "KIZILAY ALT GEÇİTİ" 24 milyon lira keşif bedelle ihaleye çıkarılacaktır. Hazırlanan projeler tasdik için Bayındırlık Bakalığına gönderilmiştir.

"Tasvir"

ALMANYA

TÜRBO MAKİNELERİ İÇİN KONTROL TESİSİ

Stuttgart Üniversitesine ait bir alanda, Türbo - Uçak makineleri için dünyanın yegâne kontrol tesisi bulunmaktadır. Hem enternasyonal araştırmaların, hem de endüstrinin hizmetine verilmiş olan bu tesis, püskürtmeli veya pervaneli uçakların ve bu uçuklarda kullanılan malzemenin çeşitli şartlar altında geçirdiği değişiklikleri inceleme imkânını sağlamaktadır. 3 metre çapında ve 10 metre uzunluğundaki kontrol hücresinde, ses hızının yerde 1,1 misline, 20 kilometre yükseklikte de 2,4 misline kadar uçuş hızı tesbit ediliyor. Motorün emdiği havanın ısısı, ilk soğutkan, soğutma türbinleri ve hava ısıtıcısı vasıtasiyle eksi 70 ile artı 200 derece arasında ayarlanır. Çürük gazların emilmesi için 10.000 kilovat işleme kapasiteli üç çürük gaz kompresörü vardır.

"Almanya'dan Röportajlar"

YANGINDAN ETKİLENMEYEN BİR DUVAR

Federal Almanya'da bir fabrika, uzun yıllar süren araştırmalardan sonra nihayet, ateşten etkilenmeyen yepyeni bir koruyucu levha yapmayı başarmıştır. 1,8 milimetre kalınlığındaki bu levha, su ihtiva eden sodyum silikat, cam elyaf ve bir tel örgüden ibarettir. 150 derece ısıda sodyum silikat köpürüp kalınlığının on misli kabararak yanmayan bir koruyucu tabaka teşkil etmektedir. Bu tabaka, aynı zamanda bir ısı duvarı görevini de yerine getirmektedir. İşletme bu yeni maddeyi gazetecilere bir süre önce büyük bir deneyle tanıtmıştır. Fabrikanın bahçesine kurulan, iç duvarları yanmayan koruyucu levhalarla kaplı bir tahta kulübe tutuşturulmuş, kulube alevler içinde yanarken, deney sahipleri kulübenin içinde basın fotoğrafçılarının gözleri önünde iskanbil oyunlarına devam etmişlerdir.

"Almanya'dan Röportajlar"

FRANSA

YENİ BİR ELEKTRONİK FRENLEME

D. B. A. (Ducellier, Bendix, Air-Equipement) ortaklığı "antiblokj" ismini verdiği bir elektronik frenleme sistemini imal etmiştir.

Bunun dayandığı ilke şudur: Tekerlek altlarına konulan elektronik alıcılar arabanın her an hızı hakkında bilgi almakta, onun hesabı ve analizini yapmakta saniyenin binde biri gibi gayet az bir zamanda en iyi kararı vermektedir. Tekerleklerin frenlenmesi olayı meydana geldikten sonra elektro hidrolik vanalara frenleme baskısını kaldırmak gevşetmek emri vermektedir. Daha sonra kritik an geçtikten sonra eski haline dönmektedir.

Böyle bir sistemin avantajlarını aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:

— Gidilen yolu değiştirmemek ve tekerleği bloke etmemek suretiyle frenleme imkânı temin etme,

— Kaygan hatta buzlu yolda arabanın idaresini elinde bulunduran kimsenin yönetimi kaybetmemek suretiyle D. B. A. frenleme sistemi sayesinde 140 km. ile hızla giderken arabanın 96 m. ötede durmasını sağlama gibi hususları zikretmek mümkündür.

Bu yeni frenleme sistemi arabalarda 1972 yılının sonunda 1973'ün başında uygulanmaya başlanacaktır.

"Bulletin François D'Informations Economiques"

SSCB

ÜÇ RUS UZAYDA KALMA REKORU KIRDI... VE ÖLÜ DÖNDÜLER

6 Haziran tarihinden beri Salyut Uzay İstasyonunda bulunarak uzayda uzun süre kalma rekorunu kıran üç Sovyet kozmonotu 6 temmuz Salı gecesi Soyuz 11 uzay aracı ile dünyaya dönerken ölmüşlerdir.

Tass Ajansının verdiği habere göre Soyuz 11 önceden kararlaştırılan yere normal iniş yaptıktan sonra, araca ulaşan kurtarma ekipleri uzay gemisinin kapağını açtıklarında emniyet kemerleri sıkılmış olan 3 kozmonotun cesetleriyle karşılaşmışlardır.

Uzayda 25 gün kalan Sovyet kozmonotları Georgy Dobrolovsky (43), Vladislav Volkov (45) ve Viktor Patsayef'in (38) ölüm nedeni kesin olarak açıklanmamış olmakla birlikte, ileri sürülen tahminler arasında en kuvvetlisi kozmonotların atmosfere girdikten sonra yerçekimi koşullarına birden uyamayıp geçirdikleri şok sonucu öldükleridir.

"Akşam"

SOVYET UZAY PROGRAMI DEĞİŞMİYOR

Bir Sovyet uzay uzmanı üç kozmonotun ölmesiyle sonuçlanan Soyuz-11 seyahatının, 1970'ler için hazırlanan uzay programındaki hedeflere varılmasına bir engel teşkil etmiyeceğini açıklamıştır.

Sovyet uzay bilim adamı Boris Petrov tarafından yapılan bu moral yükseltici açıklama, Soyuz-11 kozmonotlarının vücut gücünün aşıldığından ölmediklerini ve bu feci sonucun teknik bir arızadan ileri geldiği manasına alınmaktadır.

Moskova'da yabancı çevreler, Sovyetlerin Soyuz-11 kozmonotların ölümü hakkında yakında resmî bir açıklama yapacaklarını söylemektedirler.

Bu çevrelere göre kozmonotlar kan damarına hava kabarcıkları girmesinden ölmüşlerdir.

Yine bu çevrelere göre Soyuz-11 aracında teknik bir ârıza dünya atmosferine dönüşte basınçın birden kaybolmasına yol açmış ve kozmonatlar dalgıçlarda rastlanan "embolism"e tutularak ölmüşlerdir.

Uzay uzmanı Petrov şöyle demiştir: "Uzay'a yeni uçuşlar ve Salyut tipinde kozmonotların yaşayacağı yeni uzay istasyonların yapılması devam edecektir."

"Cumhuriyet"

PETROL YATAKLARINDA VERİMİ ARTTIRMAK İÇİN NÜKLEER PATLAMALAR YAPILIYOR

Sovyetler Birliği Petrol Sanayii Bakanı Yardımcısı Sabit Orudjef'in belirttiğine göre Sovyetler Birliği üretimi arttırma amacıyla iki petrol kuyusunda nükleer patlamaya başvurmuştur.

8 inci petrol kongresinde izahat veren Orudjef, bu patlamaların bin metreden daha derinde meydana geldiğini, halkın ışın tehlikesiyle karşılaşması ihtimali olmadığını sözlerine eklemiştir.

"Tasvir"

ŞİLİ

ŞİLİ'DEKİ DEPREMDE 74 KİŞİ ÖLDÜ

Şili'de meydana gelen şiddetli depremde ölenlerin sayısının 74'e yükseldiği ve 135 kişinin de ağır yaralı olduğu bildirilmiştir.

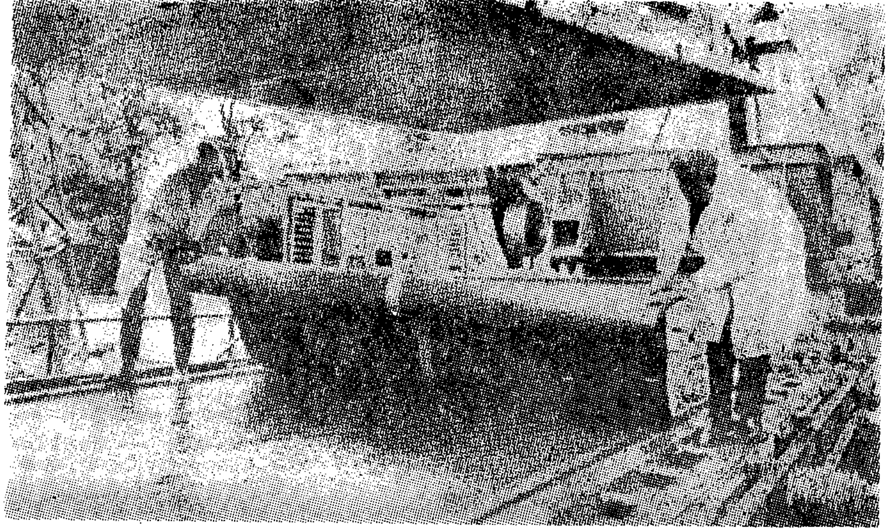
Orta Şili bölgesinde kaydedilen depremden sonra binlerce kişi evsiz kalmıştır. Bazı kesimlerle olan telefon bağlantıları kesildiği için, ölü sayısı ve hasar hakkında geniş bilgi almak mümkün olamamıştır. Toprak kaymalarının da bir çok kara ve demir yolunu kapattığı bildirilmektedir. Verilen son haberlere göre, ölü sayısı 74'e yükselmiş, 135 kişi de ağır yaralı olarak hastahanelere kaldırılmıştır.

Deprem bölgesinde incelemeler yaptıktan sonra başkent Santiago'ya dönen Cumhurbaşkanı Salvador Allende, hasarın çok büyük olduğunu, özellikle 5 bin nüfuslu Hierro Viejo kentinde yıkılmayan tek ev kalmadığını belirtmiştir.

"Ulus"

İNGİLTERE

LEVHA HALİNDE BETON HAZIRLAYAN YENİ İNGİLİZ CİHAZI

Merkezi Ingiltere başkentinde bulunan bir şirket geniş levhalar halinde beton levhalar imal eden 5.000 tonluk "Go-Con" adını taşıyan bir pres geliştirmiştir. Bu yeni buluş sayesinde mimar ve mühendisler betondan çok daha esaslı bir şekilde faydalanma fırsatını elde edebileceklerdir. Resimde bir teknisyeni, betonun prese girmesinden önce satıhı parlatacak olan filtre takarken görmekteyiz. Bu pres yedi yıllık bir araştırma sonucu meydana getirilmiş olup ve İngiliz Konsorsiyumu tarafından imal edilecektir. Yeni pres saatta 4 kalıptan faydalanmak sureti ile saatte 15 levha meydana getirebilecektir.

"Tasvir"

AFRİKA

AFRİKA KARAYOLU PROJESİ İLERLİYOR

Afrika Kıt'asını bir baştan bir başa geçerek Hint Okyanusunu Atlantik'e bağlıyacak 4800 kilometrelik Afrika karayoluyla ilgili planlar şekillenmektedir.

Altı ülkeden -Kenya, Uganda, Merkezî Afrika Cumhuriyeti, Kinşasa Kongosu, Kamerun ve Nijerya- geçecek olan karayolunun kıt'anın ticaret, turizm ve kültür hayatını canlandıracağı bildirilmektedir.

Bu altı ülkenin kurduğu "Afrika Karayolu Özel Komisyonu"nun Adis Ababa'da yapılan ilk toplantısına İngiltere, Fransa, Belçika, Batı Almanya, A. B. D., Japonya ve Hollanda ile Uluslararası Kalkınma Bankası, Uluslararası Karayolları Federasyonu ve Uluslararası İşçi Örgütü gözlemci göndermiştir.

Komisyonun ikinci toplantısının mart ayında Bangui'de (Merkezî Afrika Cumhuriyeti) yapılması kararlaştırılmıştır.

Komisyon üyeleri Mart ayındaki toplantıdan önce Kamerun'un başkenti Yaunde'de bir araya gelerek Yaunde - Bangui arasındaki 800 km. lik karayolunun durumunu yerinde incelemek amacıyle Bangui'ye karadan gideceklerdir.

Afrika İktisadî Komisyonu, Adis Ababa toplantısında öne sürülen teklifleri hesaba katarak karayolunun geçmesi muhtemel bölgeleri kapsayan haritalar hazırlamakta görevlendirilmiştir. Afrika karayolunun Momb Asa'dan başlayıp Nairobi (Kenya), Kampala (Uganda), Kisangani (Kongo), Bangui (Merkezî Afrika Cumhuriyeti) ve Yaunde (Kamerun) üzerinden Nijerya'ya ulaşması düşünülmektedir.

"Cumhuriyet"

TÜRKİYE

TÜRKİYE EKONOMİK BUNALIM İÇİNE ATILMIŞTIR

Dokuzuncu Samsun Fuarı'nın açılışında bir konuşma yapan Başbakan Ekonomik İşler Yardımcısı Atillâ Karaosmanoğlu, "Türkiye, yakın geçmişimizde aslında gereksiz ve lâyık olmadığı bir ekonomik bunalım içine atılmıştır" demiş, bunu AP iktidarının plan anlayışına bağlamanın mümkün olduğunu belirterek, "Sorunlara temel çözümler getirmekten kaçınan keyfî bir gidiş ve hiçbir ekonomik kıstasa dayanmadan yapılan uygulama ve bazı kişilerin hiçbir ekonomik bunalım içine atılmıştır" layca zengin olmalarını sağlayan çeşitli işlemler Türkiye'de bir ekonomik kararsızlık ve hattâ bunun ötesinde bir ekonomik anarşi ortamı yaratmıştır" şeklinde konuşmuştur.

Karaosmanoğlu'nun konuşması özetle şöyledir :

"Saygı değer Samsunlular, sevgili vatandaşlarım. Türkiye, yakın geçmişimizde aslında gereksiz ve lâyık olmadığı bir ekonomik bunalımın içine itilmiştir. Bu bunalımın mahiyetini ve temel nedenlerini 14 Nisan tarihinde yaptığım basın toplantısında anlatmıştım. Yaptığım açıklamalarla hükümetimizin nasıl bir miras devraldığını izah etmeye çalıştım. Bize devletin ve idarenin nasıl bırakıldığını belirtmiştim. Bize, yaptığımız değerlendirmede kötümser olduğumuzu söyleyenler vardır. Şunu açıkça belirtmek isterim ki, Türkiye'nin geleceğine ve Türk halkının üstün yaratıcı kabiliyetine güvemeyenlerin hükümet ve devlet sorumluluğunu taşımamaları gerekir. Biz bu güç koşullara rağmen hükümet sorumluluğunu yüklendik. Çünkü, Türk halkının kabiliyetine ve çalışkanlığına inanıyoruz. Dürüstlüğe ve doğruluğa verdiği değeri biliyoruz. İçinde bulunduğumuz koşulları olduğu gibi yansıtmamıza karşı gösterilen tepkiler Türkiye'nin içinde bulunduğu güçlükleri halka anlatmaktan ve cesaretli adımları atmaktan kaçınan bir siyasî anlayışın yarattığı alışkanlıkların sonucudur. Halkı, doğruları söylemeyerek kısa vadede kolaylığa alıştırmak fakat uzun vadede önemli problemlerle karşı karşıya bırakmak bugüne kadar çok denenmiştir ve sonuçları ortadadır. Bu sonuçların ortaya çıkardığı

güçlüklere hepimiz katlanmak durumundayız. Hükümetimiz bu konuda çok belirli bir tutumun temsilcisi olmak kararındadır. Bu tutum, bütün güçlükleri açıkça, içtenlikle ve dürüstlükle anlatmak ve bunların çözümünde alınacak tedbirlere vatandaşlarımızın bilerek ve anlayarak katılmasını sağlamaktır.

Bilgisiz ve kolaycı ekonomi politikası

Geçmişteki bilgisiz ve kolaycı ekonomi poltikasının bizi içine soktuğu dar boğazdan en kısa zamanda çıkmak ve Türkiye'yi hızla kalkınan, kalkınmanın ürünlerini adaletle paylaştıran bir ülke haline getirmek konusunda mutlak azmimiz vardır. Açıkları gizlenmiş ve iyi hesaplanmamış bir bütçe, bu bütçe ile tehlikeli şekilde azaltılmış yatırım harcamaları, çok büyük fiyat artışları planlıyarak hazırlanmış ve bu sene zamanı gelmekte olan toplu sözleşmeleri hiç hesaba katmamış iktisadî devlet teşekkülleri programları kısa vadede uğraşmamız gerekli büyük sorunların yalnızca bir kısmını meydana getirmektedir.

Büyük sermaye ile kurulmuş olan ve kendilerinden yurt kalkınmasında görevler beklenen iktisadî devlet teşekküllerinin işletilmesinde siyasi müdahalelerle yaratılan bozukluklar ve adam kayırmalar. Bunun yarattığı disiplinsizliği hepimiz bilirsiniz. Dün, buraya hareket etmeden kısa bir süre önce İktisadî Devlet Teşekkülleri Reform Komisyonu, kendilerine verilmiş olan süre içinde yapıp hazırladığı raporunu bana getirdi. Bu yakın zamanda teklifleri hükümetçe ele alınacak ve karara bağlanarak uygulanmasına geçilecektir.

Fiyat artışlarının nedeni

Devlet yatırımları iş sahası yaratmada ve özel sektörün çalışmalarını teşvikte daima bir öncü olmuştur. 1971 bütçesinde sınırlandırılan yatırım harcamaları, tedbirleri alınmadan sonuçları iyice hesaplanmadan ve gecikme ile yapılmış olan devalüasyon Türkiye gibi dinamik yapılı bir ülkeyi 1970'den başlıyarak durgunluk içinde fiyat artışları gibi kabul edilmesi güç bir noktaya getirmiştir.

Yatırımlarla ilgili büyük düzensizliği göstermek için Samsun'daki kamu yatırımlarını bir örnek olarak vermek isterim.Bugün, Samsun'da başlamış ve devam etmekte olan yatırımların proje tutarı 4 milyar 361 milyon TL. dır. 1970 sonuna kadar bu projelerle ilgili yapılmış harcamalar 468 milyon TL. kadardır. Bu yıl genel bütçe, katma bütçe ve iktisadî devlet teşekkülleri yatırım programlarına, bu yatırımlarla ilgili olarak sadece 212 milyon TL. lık ödenek konmuştur. Bu hızla, yeni hiçbir işe başlamasak dahi devam etmekte olan yatırımları bitirmek için 18 yıla ihtiyacımız var demektir. Bu durumun mutlaka değiştirilmesi gerekir.

Ekonomik kıstasa dayanmadan

Bütün bunların temel nedenini bizden önceki iktidarın plan anlayışına bağlamak mümkündür. Sorunlara temel çözümler getirmekten kaçınan keyfî bir gidiş ve hiçbir ekonomik kıstasa dayanmadan yapılan uygulama ve bazı kişilerin hiçbir ekonomik katkıda bulunmadan kolayca zengin olmalarını sağlayan çeşitli işlemler, Türkiye'de bir ekonomik kararsızlığı ve hatta bunun ötesinde bir ekonomik anarşi ortamı yaratmıştır.

Bazı çevrelerin telâşı

Bugün siyasî anarşinin ortadan kalkması yönünde büyük çabalar harcanmaktadır. Fakat asıl çözüm, ekonominin yeniden rayına oturtulması ile mümkün olacaktır. Hükümetimiz bir reform hükümetidir ve öngördüğümüz reformlara özellikle ekonomik reformlara ne kadar muhtaç olduğumuz şimdi daha büyük bir açıklıkla ortaya çıkmış bulunmaktadır. Uzun vadeli siyasal sorunların çözümü de burada yatmaktadır. Hükümetimizi, siyasal anarşiye karşı alınan tedbirlerde destekler görünen bazı çevrelerin, meseleleri temelden çözecek olan tedbirlere yöneldiğimizi gördükleri zaman, içine düştükleri telâş ortadadır. Aslında onlar, sorunlara temel çözüm aramak yerine kendilerine kolay çıkar sağlayan düzenin tekrar geri dönmesini istemektedirler. Türkiye'de düzenli bir yaşamanın gerçek taraftarlarının kimler olduğu temel reformlara karşı gösterilen davranışlarla meydana çıkacaktır. Toprak reformu karşısındaki tutumlar bunun en somut göstergelerinden biri olarak çok yakında karşımıza çıkacak, kimlerin gerçek Atatürkçü olduğunu ve Türkiye'nin ilerlemesinden yana olduğunu ortaya koyacaktır.

Zamlar kimin yüzünden?

Hükümetimiz, sadece uzun vadeli sorunlarla meşgul olmamaktadır. Kısa vadede içinde bulunduğumuz durumdan çıkmak için en cesur tedbirler alınmaktadır ve alınacaktır. Bu tedbirlerin her zaman büyük bir açıklıkla kamu oyuna bildirilmesi ve kendilerinden bilinçli bir destek sağlanması temel ilkemizdir. Biz, yanlış bilgilerle oyalanan bir kamu oyu oluşturmak yoluna asla gitmeyeceğiz.

14 Nisan'da yaptığım açıklamada bizden önceki hükümetin 1971 bütçesinin ve İktisadî Devlet Teşekküllerinin programının asgarî düzeyde uygulanması için bile birçok mal ve hizmetlerin fiyatlarına zam yapmayı planladığını belirtmiştim. Şimdi bu zamlar dolayısiyle, hem de bunlara sebep olan ve bunları planlayanlar tarafından tenkit edilmek en azından haksızlıktır.

Başıboş davranışın bedeli

Bugün, hepimiz daha önceki cesaretsiz ve başıboş davranışın bedelini ödemekteyiz. Kararlarımızı alırken zaten büyük güçlükler içinde olduğunu bildirdiğimiz vatandaşlarımızın katlanacağı yükü en düşük düzeyde tutmak çabası içinde bulunduğumuzdan emin olunuz.

"Mutlu günlere erişeceğiz, fakat.."

Mutlu günlere mutlaka erişeceğiz. Fakat, böyle günlere ulaşmak için bugüne açık ve dürüst bir teşhisle işe başlamanın zorunlu olduğuna inanıyoruz. Bu güç işi birlikte başarmamızın temel koşulu da budur. Türk ekonomisinin dinamik yapısı ancak böyle bir anlayışla yaratıcılığını devam ettirebilecektir.

Gayretli Türk köylüsü, çalışkan Türk işçisi, dürüst iş adamları ve esnafları, bilgili memur ve idareciler güçlerini kalkınma yönünde birleştirdikleri anda yenemiyeceğimiz hiçbir güçlük yoktur. Bunu yapabildiğimiz takdirde daha hızlı, dengeli ve âdil kalkınma yolunda tam bir başarı sağlıyabileceğimizden kimsenin şüphesi olmamalıdır.

Hepinize candan sevgi ve saygılarımı sunarım."

ATİLLA KARAOSMANOĞLU EKONOMİK DURUMUN SANDIĞINDAN DAHA BERBAT OLDUĞUNU SÖYLEDİ

Başbakan Yardımcısı Atillâ Karaosmanoğlu, hükümet kurulduktan sonra yaptığı ve geniş tepkilere yol açan basın toplantısı hakkında "Aradan geçen zaman içinde durumu daha iyi inceledim. İlk beyanatımda yeteri kadar gerçekçi olmamışım" demiş ve ardından da "Durum daha da berbat" sözlerini eklemiştir.

Karaosmanoğlu, konuşmasında, özel sektörün teşvik edilmesine devam edileceğini, ancak bu teşvik tedbirlerinin objektif esaslara bağlanacağını belirtmiş, "Eskiden yürütülen tatbikat için kastî yaptılar diyemiyeceğim ama en azından büyük muhakeme hataları yapıldığını söyleyebilirim" şeklinde konuşmuştur.

Başbakan yardımcısı, Türkiye'de yatırım yapmak için gelen yabancı sermaye için yeni prensipler konduğunu, ancak bugüne kadar Türkiye'ye gelmiş olanların müktesep haklarının saklı bulunduğunu söylemiş, "Yeni sermaye Türkiye'ye üstün bir teknoloji getirmeli, yatırım büyük olmalı, dış dünya ile rekabet edecek ve ihracat yapabilecek mahiyeti olmalı ve sermaye çoğunluğu Türklerde kalmalı" şeklinde görüşünü açıklamıştır.

Karaosmanoğlu, hükümet kurulduktan sonra yaptığı ve büyük tepkilere sebep olan basın toplantısı hakkında ise, şunları söylemiştir:

"Aradan geçen zaman içinde durumu daha iyi inceledim. İlk beyanatımda yeteri kadar gerçekçi olmamışım. Durum daha da berbat. Meselâ geçen sene devlet sektöründe 128 toplu sözleşme yapılmış, bunların bir kısmı 30 bin işçiyi içine alıyor ve büyük yüklemeler getiriyor. Fakat 1971 bütçesinde bu hesaplanmamış."

Türk ekonomisinin son yıllarda "Hazırdan yiyen bir ağaya" benzediğini de söyleyen Başbakan Yardımcısı "Meseleler halledilmez değil. Ama, fedakârlık gerekir. Tabiî iş bu noktaya gelince, kendilerinden ilk fedakârlık istenecek zümreler de herhalde maddî bakımdan en kuvvetli olan zümreler olacak" demiştir.

"Cumhuriyet"

KEMERLER SIKILACAK

Malî reform konularında görüşünü açıklayan Maliye Bakanı Sait Naci Ergin TRT muhabirlerinin çeşitli sorularına cevap verirken Türkiye'nin bugün karşısında bulunduğu en büyük problemin "ENFLASYON" olduğunu açıklamış.

"Buna doğrudan doğruya pahalılık dersem sanırım ki efkârı umumiye daha iyi anlayacaktır." demiştir. Ergin hazırlanmakta olan vergi reformları, vergi kaçakçılığı, Personel Kanununun finansmanı konularında da geniş açıklamalar yaparken :

"Memurların biriken alacaklarının ne zaman ve ne şekilde ödeneceğini henüz kendisinin de bilmediğini" söylemiştir.

Malî Reform

TRT ve televizyonda yayınlanmak üzere malî konularda bilgi veren Bakan Ergin, malî reformdan ne kastettiğini şöyle anlatmıştır :

"Birçok kimseler bu malî reformu Vergi Kanunlarında ve başka işlerde ve başka sahalarda yapılacak ıslâhat zannediyorlar. Halbuki bunun doğrusu çok daha derin kökleri ve sebepleri vardır."

Ergin, "Türkiye'nin 1856 Kırım Harbinden beri hep borçla geçindiğini, bunun sadece Atatürk devrinde kendi kendimize yeter hale dönüştüğünü" anlatarak, "Artık biz kalkınma için değil, normal masraflarımız için de borç yapar, adetâ borçla geçinen bir devlet haline gelmişiz" demiştir.

Maliye Bakanı daha sonra özetle şöyle konuşmuştur :

"Bana göre borçlanmak lâzım. Ama bu borçları fruktif hususlara tahsis etmek şartiyle, yani aldığımız para ile öyle tesisler yapacaksınız ki, bu tesisler bu borcun hem faizini ödeyecek, hem sermayeyi ödeyecek.

Hepsinden önce müsrif bir devlet olmaktan çıkmak, dengeli bir malî nizam kurmak fikrindeyiz. Benim için reformun büyük manası budur."

Enflâsyon

Ergin, "Bugün için Türkiye'nin en büyük malî ve ekonomik problemi nedir? Çözüm yolları ne olabilir?" biçimindeki bir soruyu da özetle şöyle cevaplandırmıştır :

"Günlük tediyelerimizi bile yapmakta güçlük çekiyoruz. Bütçe müşküllerimiz var, Hazine müşküllerimiz var, vs.. demiyeceğim. Bunların hepsi bana göre geçicidir. Bana göre bugün Türkiye'nin karşısında bulunduğu çok büyük problem "enflâsyon" problemidir. Müsaade ederseniz enflâsyon tâbirini kullanmayayım. Buna doğrudan doğruya pahalılık diyeyim, pahalılık dersem sanırım ki efkâr-ı umumiye bunu daha iyi anlayacaktır.

Ben ayın 7 - 8'inde Paris'te OECD toplantısındaydım. Toplantıdaki bütün delegeleri çok büyük bir dikkatle dinledim. Ve gördüm ki, zengin - fakir, gelişmiş veya gelişme yolunda olan bütün memleketler bu enflâsyondan müthiş surette şikâyetçidirler. Ama ben korkuyorum, benim şikâyetten ziyâde, bir korku var içimde... Bu korkuyu da şöyle izah edeyim."

Personel Kanunu Korkusu

"Bir Personel Kanunu korkusu var. Bu Personel Kanununun ileride portesi ne olacaktır. Bunu hakikatte tesbit edebilmiş değiliz. Var bazı rakamlar, ama bu rakamlar beni ikna edecek mahiyette değil, Onun yanıbaşında bir Emekli Kanunu vardır. Emekli Kanununun portesini daha iyi tesbit ediyoruz. Sanıyorum ki, onun portesi 3 milyar 600 milyon olacaktır. Bunun bir milyar üçyüz milyonu bugün var demektir ki, 2 milyar küsur milyon sonra memlekette sosyal hareketler meyanında bu toplu sözleşmeler ortaya geliyor. Bu toplu sözleşmelerin de büyük rakamları var. Bu rakamların yalnız mâlî noktadan değil, enflâsyonist tesirleri, yani pahalılığa olan tesirleri ne olacaktır? Bunu hesaplamak lâzım Benim kanaatimce yılda 10 milyara varan bu yeni satın alma gücünü bizim Türk piyasaları hazmedemez. Hazmedemediği için mecburen bazı pahalılık doğar. İşte enflâsyonun sebebi budur. İşte zam yapıldı falan diye, şuna buna zam yapıldı diye ve geçen gün yaptığımız Tekele zam hariç, biz hakikate hiçbir zam yapmadık ama görüyorsunuz ki, hayat pahalılanıyor. Bu hayatın pahalılanmasını bu enflasyonda aramak lâzım."

Zelzelede Harcanan Paralar

Bakan, daha sonra Tekel zamları yapılırken bütçe ve Hazinenin düşünülmediğini, bunun zelzele nedeni ile

konduğunu anlatarak şu açıklamayı yapmıştır :

"Bundan evvel Gediz zelzelesinde 400 milyon lira bulunmuş. Bu 400 milyon öyle bir yerden bulunmuş ki, oraya el sürmemek lâzım gelir. Yani nereden bulunduğunu söyliyemiyeceğim size tabiî. Maliyenin, Hazine muamelâtının bazı sırları vardır ki ve her memlekette bu sırlar gizlidir. Bu yüzden tenkide de uğradı arkadaşlar. Hem bizim hükümetin de tenkidine uğradı. Eğer Gediz zelzelesi olsaydı, hiçbir yerden para bulamasaydım ona ben de el sürerdim. Çare yok. Bir yanda zelzele, bir tarafta usule, kaideye riayet meselesi. Tabiî zelzeleyi tercih edeceksiniz.

Tasarruf Bonoları

Maliye Bakanı Ergin, Tasarruf bonoları ile ilgili soruları da şöyle cevaplandırmıştır :

"Tasarruf Bonolarını müstakil vergiye çevirecek olan Kanun Tasarısı hazırlandı ve Başbakanlığa sunuldu. Başbakanlıkta bu Tasarruf Bonosu Kanununun İktisadî Kurul ve Planlama Yüksek Kurulunda tetkik edilmesi ve edildikten sonra Meclise sevkedilmesi kararlaştırıldı. O safhadadır, bu da duruyor. Netice itibariyle şu hususta tereddüt ediyoruz. Acaba bunu müstakil bir kanun olarak mı sevkedelim Meclise, yoksa bunu Gelirler Kurumlar Vergisine bir ek suretiyle mi sevkedelim. Fakat prensip itibariyle Tasarruf Bonoları vergi şekline geçecektir. Ve nesillere yükleyeceği büyük külfetten memleket kurtulacaktır.

20 Yıl Sonra 122 Milyar

Tasarruf Bonolarının vadesinde ödeneceğini de belirten Bakan izahatına şöyle devam etmiştir :

"Vadeleri geldiği zaman bunları ödeyeceğiz ve bu vadeler biliyorsunuz on yıl sonra bitecek ve 10 yıl sonra Tasarruf Bonosu hiç kalmayacak.

1971 yılında Tasarruf bonosundan devletin borcu 6 milyar 660 milyondur. Bu borç 10 sene sonra yani 1980 yılında 25 milyar 225 milyon olacaktır. Fakat bu kadarla da değil, devam edersek bu işe, 1990 yılında yani bundan 20 sene sonra Tasarruf Bonosu borcumuz 122 milyar 133 milyon olacaktır."

Giyecek - Yiyeceğe İşletme Vergisi Yok

Ergin, daha sonra çeşitli vergi tasarıları üzerindeki çalışmaların Eylül - Ekim aylarına kadar bitirileceğini de anlatarak, vergi kaçakçılığı konusunda şöyle konuşmuştur :

"Bazı gazetelerde gördüm. İşletme vergisini genişletiyorsunuz. Hakikaten genişleteceğiz. Yani, Avrupa ve diğer memleketlerde olduğu gibi katma değer vergisine gideceğiz. Ancak, Katma Vergisinin havaiçi zaruriye dediğimiz, bir zamanlar ingilizler ona likite derlerdi, ondan tamamen hariç tutuyoruz. Yani, havaiçi zaruriye asla vergiye tabi tutulmayacaktır. Halkın yiyeceği, halkın giyeceği, halkın ihtiyacı işletme vergisinden muaf tutulacaktır.

İşletme Vergisini yapacağız ama, bunu asla halkın zarurî ihtiyaç maddelerine götürmeyeceğiz."

İşletme Vergisinin Sonucu Ne Oldu?

Maliye Bakanı Sait Naci Ergin, "İşletme Vergisinden beklenen sonuç alınabildi mi?" sorusunu da şöyle cevaplandırmıştır :

"İşletme Vergisinden para olarak 400 milyon lira ümit etmişler. 1971 tahmini 400 milyon. Bundan 3 ay zarfında 100 milyon almamız lâzımdı. 3 ay zarfında 55 milyon almışız. İşletme Vergisinden gayemiz, para değildir. İşletme Vergisi, bizim Gider Vergisi sisteminden Katma Değer Vergisi sistemine götürecek bir yoldur. Bir geçiş yoludur."

Memurların Biriken Paraları

Devlet Memurları Kanunundan doğmuş olan memurların birikmiş olan alacakları olarak kabul edilen aylık farklarının ne zaman ödeneceği konusunda da Ergin şunları söylemiştir :

"Birikmiş 1970 maaşlarına, gelince o yalnız devlet memurlarına değil, bu aynı zamanda emeklilere de ait. Bunun ikisinin mecmuu 6 milyar liradır. Bu 6 milyar lirayı ne zaman ödeyeceğiz? Bunun için hiçbir şey söyleyemiyorum. Ancak bunun yerine tahvil vermek veya başka birşey vermeyi de düşünmüyorum. Açık olarak bunu ne zaman ödiyeceğimizi bilmiyorum. Herhalde 3 senede ödiyemiyeceğimize göre, 4 senede mi desek acaba, bilmiyorum, 5 yılın içinde ödenecek."

Pahalılık

Maliye Bakanı Sait Naci Ergin, enflâsyonu "pahalılık" olarak nitelendirdikten sonra konuşmasını şöyle tamamlamıştır:

"Bu enflâsyonist baskı havaiçi zaruriye üzerine gelmemelidir. Yâni fakir halkın yiyeceğine, içeceğine, giyeceğine taallûk etmemelidir. Daha başka sahalara bunu sevketmeye çabalamak lâzımdır. Bunun başka bir çaresi yoktur. Çünkü muhakkak gelecektir. Bunun için de halkın satın almalarında dikkatli davranması, lüzumsuz hiçbir şey almamasını, alacakları paraları daha ziyade tasarruf etmeye, bir yerde biriktirmeye gayret etmeleri, hisse senetlerine, tahvillere yatırmaya çalışmaları ve her halü takdirde hükümetin yapacağı bazı zamlardan şikâyetçi olmamaya, kemerlerini sıkmaya kendilerini hazırlamalıdırlar. Eğer bunları biz piyasaya serbest bırakırsak, nerede ne gibi bir pahalılık olacağını kontrol edemeyiz ve bu da bunların aleyhine olur."

"Akşam"

HER YIL 5,5 MİLYAR VERGİ KAÇIRILIYOR

Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları Kurulu, Türkiye'de kazançların büyük kısmı gizlenmek suretiyle kaçırılan verginin yılda 5,5 milyar lira civarında olduğunu tesbit etmiştir.

Bu konuda hazırlanan bir rapora göre, mükellefin yüzde 80'i kaçakçılık ya da kusur cezası işlemektedir.

Kontrol Edilemiyor

Halen Türkiye'de 490 bin vergi mükellefi bulunduğu belirtilen raporda, mevcut kadro ile kontrolun imkânsız olduğu öne sürülmüş, bugüne kadar ancak 20 bin mükellefin kontrola tabi tutulduğu ifade edilmiştir. Buna göre de, mevcut kadro ile ancak 20 mükelleften biri kontrol edilebilmektedir.

Rapora göre, 1969 yılında 2,5 milyar lira vergi kaçırılmıştır. Aynı yıl kontrol edilen 20 bin mükellefin, vergiye matrah teşkil eden paradan 11 milyon lirasının kaçırıldığı anlaşılmıştır. Bu durum dikkate alınarak raporda, kontrol edilemiyen bakiye 470 bin mükellefin ortalama 4,5 milyar lira vergi kaçırdığı tahmin edilmiştir. Böylece kaçırılan vergi miktarı 5,5 milyar liraya ulaşmaktadır.

"Ulus"

BİNGÖL'E GİDECEK MÜHENDİS BULUNAMIYOR

Bayındırlık Bakanı Cahit Karakaş, "Depremden sonra imarına geçilen Bingöl'de yaptığımız inşaatların başına geçecek bir mühendis temin edemedik" demiştir. Boğaz köprüsüyle ilgili olarak Ortaköy'de açılan sergi münasebetiyle gazetecilere açıklamalarda bulunan Karakaş, Bakanlığın en mühim probleminin "teknik personel" olduğunu, personel ücretleriyle ilgili olarak yeni çalışmalar içinde bulunduklarını söylemiştir.

Yürürlükteki Personel Kanununun teknik personel için hiç de sevindirici uygulama göstermeyişine rağmen herkesin görevlerine devam ettiklerini belirten Karakaş, "Bugün artık memleket kalkınmasındaki yerlerini ve kıymetlerini hiç kimsenin inkâr edemiyeceği teknik personelin ücret durumlarındaki adaletsizliğin ve onlar için düşünülen yan ödeme konusunun sür'atle halli gerekmektedir. Bu hususta Bakanlık olarak bir çalışma içinde bulunuyoruz" demiştir.

PAHALILIK SEKİZ YILDA YÜZDE 70 ARTTI

Türkiye'de son sekiz yıl içinde hayat pahalılığı yüzde 70 oranında artış göstermiştir.

Devlet İstatistik Enstitüsünce verilen bilgilere göre. Ankara ve İstanbul'da tüketim maddelerinin fiatlarında 1963 - 1971 yılları arasında ortalama yüzde 67 oranında artış olmuştur.

Ev kiraları bakımından ise bu artış yüzde 165 oranındadır. Buna göre 1963 yılında İstanbul'da aylık kirası 425 lira olan bir ev, 1971 yılında 1,100 liraya kiralanabilmektedir.

Öte yandan Ankara ve İstanbul'da perakende et fiatları yüzde 136, süt ve süt ürünleri fiatları yüzde 100, giyim eşyası fiatları da yüzde 74 ve tahıl ürünü fiyatları da yüzde 30 civarında bir artış göstermiştir.

Ortalama Yüzde 70 Artış

Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük illerimizdeki bazı önemli tüketim

maddelerin perakende satış fiatları da sekiz yıl içinde oratlama yüzde 70 oranında artmıştır.

1963 yılında kilosu 97 kuruş olan ekmek, 1971 de 136 kuruşa, koyun eti 863 kuruştan 18 liraya, süt 160 kuruştan 283 kuruşa, zeytin 504 kuruştan 833 kuruşa, zeytin yağı 886 kuruştan 11 liraya ve beyazpeynir de 732 kuruştan 12 lira 65 kuruşa çıkmıştır.

Tonu 1963 yılında 171 lira olan kok kömürü ise 1971 yılında 210 lira olmuştur. Son defa yapılan zamlarla da 240 liraya çıkmıştır.

Yine aynı tarihler itibariyle tanesi 30 kuruş olan yumurta 65 kuruşa ve 12 lira 50 kuruş olan tavuk da 17 liraya çıkmıştır.

Tonu 180 lira olan odun 1971'de 210 lira ve tonu 500 lira olan odun kömürü de 750 lira olmuştur.

İstanbul ve Ankara'da otobüs taşıt ücretlerinde de yüzde 20 oranında bir artış meydana gelmiş ve 50 kuruşluk biletler 60 kuruş olmuştur.

İstanbul'da 1963 de kilovat saati 28 kuruş olan elektrik ücreti ise 1971 de 34 kuruş olmuştur. Ankara'da bu rakkamlar 23 kuruşla 31 kuruş arasında değişmektedir.

Havagazının metreküpü de 44 kuruştan 55 kuruşa çıkmıştır.

"Akşam"

ATABEK "İLÂÇ SANAYİİ DEVLETLEŞMELİ"

Türk Tabipler Birliği Başkanı Dr. Erdal Atabek yaptığı basın toplantısında ilâç sanayiinin devletleştirilmesini istemiş ve halka ilâcın ucuz, hatta ücretsiz intikal ettirilmesi, ham maddelerin yurtta yapılması gerektiğine işaretle "Müstahzar enflâsyonu önlenmeli, ilâç israfına mani olunmalıdır" demiştir. Erdal Atabek Sağlık Bakanlığının aldığı olağanüstü kararları bütünüyle desteklediklerini ifade ederek şöyle demiştir :

"Kamusal eğitim ve hizmet kurumlarında full-time "tam gün" çalışma temel olarak uygulanmalıdır. Full-time çalışma genel bütçeden veya sağlık sigortası yoluyla finanse edilmelidir. Aile planlamasında da ailelerin istediklerinden fazla çocuk sahibi olmalarının önlenmesi şarttır."

"Akşam"

BİRİNCİ PLÂN DÖNEMİNDE YÜZDE 50 ORANINDA AZALMA GÖSTEREN DIŞ TİCARET AÇIĞI SON ÜÇ YIL İÇİNDE İKİ KAT FAZLALAŞTI

Dış Ticaret açıklarının birinci derecede ithalâtın seyrine bağlı olarak değişme gösterdiği Türkiye'de, dış ticaret açığı, geçen yıl içinde ithalâtın bir dolara yaklaşması ile son yılların en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

1970 yılında ilk defa Türkiye'nin Dış Ticaret hacmi 1,5 milyar doları aşmış ve buna bağlı olarak Dış Ticaret açığı da, ithalâttaki artış oranı ihracattaki artışla karşılanamayınca, fazlalaşmıştır.

Birinci Plân döneminde (1963 - 67) yüzde 50 oranında azalma gösteren Türkiye'nin Dış Ticaret açığı, söz konusu dönem içinde, 1966 yılı hariç olmak üzere giderek azalma kaydetmiş iken, İkinci Plân döneminin ilk üç yıllık döneminde (1968 - 70) tam iki kat artmıştır.

1963 yılında 319,5 milyon dolar olarak gerçekleşen ve o yıla kadarki en yüksek seviyeye ulaşan Dış Ticaret açığı, 1967 yılında 162,3 milyon dolara kadar inmiştir.

1968 yılında 267,3 milyon dolara çıkan açık, 1969 yılında yaklaşık olarak aynı seviyede kalmış, 1970 yılında ise 359.1 milyon dolarlık rekor seviyeye fırlamıştır.

Böylece, son üç yıl içinde, Dış Ticaret açığı, Birinci Plân döneminin ilk yılının (1963) rekor seviyesini 40 milyon dolar aşarak, 1967 yılı açığını ise tam yüzde 220 oranında geçerek gerçekleşmiştir.

Yıllar itibariyle incelendiğinde, ithalâtın ve Dış Ticaret açıklarının büyük dalgalanmalar gösterdiği görülmektedir. Bu dalgalanmalara bağlı olarak da, ihracatın ithalâtın karşılama oranları yıldan yıla büyük farklılıklar taşımaktadır. Öyle ki, son on yılın yüzde 67,94 ten ibaret olan ihracatın ithalâtı karşılama oranı ortalaması, 1961 yılı için yüzde 68,4, 1963 yılı için yüzde 53,5, 1965 yılı için yüzde 81,1, 1967 yılı için yüzde 76,3, 1969 yılı için yüzde 67 olmuş ve geçen yıl için bu oran yüzde 62,1 civarında kalmıştır.

"Eskişehir Sanayi Odası Haftalık Haber Bülteni"

DEPREM YARDIMI İÇİN SİGARAYA VE İÇKİYE ZAM YAPILDI

Sigara ve içkilere deprem bölgesine yardım gerekçesiyle ortalama yüzde 15 zam yapılmış ve uygulanmaya başlanmıştır.

Gümrük ve Tekel Bakanı Haydar Özalp, tekel maddelerine yapılan zam ile ilgili olarak "Zelzele âfeti bu yıl iki şirin ilimizde yurtsuz, yuvasız, anasız babasız ve evlâtsız binlerce bahtsız vatandaşımızı geride bırakmıştır. İlk yapılan tesbitlere göre, zelzele felâketzedeleri için bu bütçe yılında 480 milyon liranın harcanması gerekmektedir. İşte bu nedenle hükümet bütün kaynaklarını seferber etmiş bulunmaktadır." demiştir.

"Milliyet"

İŞSİZLERE HER YIL 40 BİN KİŞİ KATILIYOR

Çalışma Bakanı Atillâ Sav, Türkiye'de her yıl yurt içinde 350 bin kişinin işe yerleştirildiğini, buna karşılık 40-43 bin kişinin de işsizler ordusuna katıldığını bildirmiştir. Bakan, yılda ortalama 100 bin kişinin ise işçi olarak yurt dışına gittiğini açıklamıştır.

Türkiye'de halen, 1 milyon 589 bin 500 gizli - açık işsiz bulunduğunu açıklayan Bakan Sav, işsizler ordusuna katılanların 1969 yılında 39 bin, 400 1970'de ise 43 bin 788 kişi olduğunu bildirmiştir.

"Cumhuriyet"

1972'DE AFYON EKİMİ YASAK

Türkiye'de haşhaş ekiminin yasaklanması için Amerikalıların yaptıkları çağrı üzerine başlayan görüşmeler geçen hafta sona ermiş, alınan karar Başbakan Erim tarafından Amerika'nın Ankara Büyükelçisi Handley'e bildirilmiştir. Bu karara göre, gelecek yıldan itibaren Türkiye'de haşhaş ekimi yapılmayacaktır.

Türkiye ilâç sanayii için lâzım olan haşhaş'ı Devlet, Üretme Çiftliklerinde yetiştirecektir.

Bu iş için yapılacak masraflar da Amerikalılarca sağlanacaktır.

TOPALOĞLU "BORAKSI DEVLETLEŞTİRECEK GÜÇTEYİZ" DEDİ

Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı İhsan Topaloğlu Eskişehir'e bağlı Kırka bölgesindeki Bor Minarelleri sahasında incelemeler yapmış ve kendisi ile görüşen A.A. muhabirine "Boraks ihracından yılda bir buçuk milyar lira karşılığı döviz kazanmak hedefimizdir" demiştir.

Bor minerallerinin yurdumuzda varlığı yüz yıllardan beri bilindiği halde işletme imtiyazı alan yabancıların ciddî hiçbir faaliyet göstermediklerini, sadece sahaları kontrolleri altında tuttuklarını belirten Enerji Bakanı Topaloğlu, "Boraks sahalarının devletleştirilmesinin yurt ekonomisindeki gelişmeyi geniş ölçüde etkileyeceğini" söylemiştir. Topaloğlu daha sonra şöyle demiştir :

"Gücümüz, teknolojimiz Bor minerallerini gözümüzü kırpmadan devletleştirmeye yeter seviyededir. Bu, aslında kalkınabilmek için bir zarurettir. Yeraltı zenginliklerimizin değerlendirilmesinde, vakit kaybedilmesine daha fazla göz yumamayız. Reform hükümetinin programında bu konuda belirtilen hedefe mutlaka varılacaktır.

"Bugün dünyada bilinen en büyük Bor yatakları yurdumuzdadır. Yurdumuzdaki toplam rezervin bir milyar tonun dahi üzerinde olduğu kabul edilmektedir. Bu rezervler dünyanın Bor bileşikleri ihtiyacını yüzlerce yıl karşılayacak seviyededir. Yurdumuzda Boraks imtiyazı alan yaabncılar raporlarında rezervleri noksan göstermişler, sahalarda bulunan esas cevherin Sodyum Borat olduğunu gizlemişlerdir."

"Yeni Gazete"

KONUT ÜRETİMİNİ DEVLET YÖNETMELİ

Mimarlar Odası bünyesinde kurulan "Teknik Hizmet İthalini Araştırma Komisyonu" çalışmalarını tamamlıyarak raporunu ilgili kuruluşlara vermiştir.

Türkiye'de halen 11 bin mimar mühendise ihtiyaç olduğu belirtilen raporda, inşaat sektöründe, özellikle özel inşaat sektöründe teknik elemanlara gereken önem verilmediği için mimar ve mühendislerin iş bulamadıkları belirtilerek "konut üretiminin devlet eliyle yürütülmesi" istenmekte, memleketimizdeki "mühendislik müşavirlik" firmalarının yabancı sermaye hakimiyeti altında bulunduğu öne sürülmektedir.

Komisyon raporunda, teknik alandaki işsizliğin giderilmesi, mimar ve mühendislerin yeterince iş bulabilmeleri için şu önerilerde bulunulmaktadır:

1) Konut üretiminin özel sermayenin elinden alınarak devlet eliyle yürütülmesi,

2) Dağıtılmış olan devlet proje bürolarının, mevcut ihtiyaçlara göre yeniden örgütlenmesini, belediyelerin şehircilik, planlama, imar ve fen işleriyle ilgili görevlerinin bu bürolara devredilmesi, devlet proje bürolarının bütün yurt çapında merkezi bir sistemle örgütlenmesi ve kararlarında özerk bir kuruluş haline getirilmesi,

3) Yabancı ortakların iştirakiyle kurulmuş olan mühendislik - müşavirlik firmalarının kararnameleri derhal iptal edilmeli.

"Cumhuriyet"

TOPALOĞLU "PETROL İÇİN YENİ OYUNLAR OYNANIYOR"

Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı İhsan Topaloğlu Mısır'dan ithal edilecek petrol konusundaki tartışmaların devam etmesi üzerine son bir açıklama yaparak: "Mısır petrolünün ucuza alındığını" tekrarlamış, "Menfaatleri bozulanlar yeni bir oyunu sahneye koydular. Fakat gerçeği gölgelemeyi başaramayacaklardır" demiştir. Topaloğlu, bu arada, "Son beş yılda petrolün pahalı fiyatlarla ithal edilmesiyle 20 milyon dolar kayba uğranıldığını, bundan böyle dış piyasanın çok iyi takip edilerek petrolün en ucuz fiyatla alınmasına çalışılacağını" söylemiştir.

Bu konudaki tartışmalara artık cevap vermeyeceğini de belirten Topaloğlu, eski Enerji Bakanı Nihat Menteşe'nin sözleri için "Sayın Menteşe hukukçudur. Teknik konuları bilmeyebilir. Matematik gerçekler, tahminlerle çürütülemez." demiştir.

"Cumhuriyet"

İNŞAAT SEKTÖRÜNDEKİ MALİYET ARTIŞI İFLAS VE İŞSİZLİĞİ ARTTIRDI

İnşaat malzemesi fiyatlarındaki devamlı artış nedeniyle inşaat maliyetleri büyük ölçüde yükselmiştir. Artan maliyetler fiyatları etkilemiş ve talep düşmüştür. Talep azalmasına karşı maliyetlerini düşüremeyen müteahhitler yapımı azaltma yoluna gitmişlerdir. Bu arada gerek maliyet artışı, gerekse talep azalışı nedeniyle geçen yıllarda yapımına başlanan inşaatlar durmuş, sektörde işsizlik ve iflâslar başlamıştır.

Bu arada yapımın azalması karşısında kiralar yükselmiştir. Kiralardaki bir yıllık yükseliş oranı, yarı resmî istatistiklere göre, yüzde 27.4 olmuştur. Ancak konu ile ilgili çevreler, artış oranının gerçekten yüzde 40 - 45'e vardığını öne sürmüşlerdir. İlgililer, inşaat sektöründeki maliyet artışının nedenlerini ise devalüasyondan sonra istikrar sağlanamayışına ve yeni vergilere bağlamışlardır.

Maliyetler Arttı

İnşaat sektöründe maliyet artışı 1970 yılına oranla ortalama yüzde 30 civarında olmuştur. Gerçekten ilgililerin verdikleri bilgilere göre geçen yıl metrekaresi 500 liraya malolan bir yapının bu yılki metrekare maliyeti 650 liraya yükselmiştir. Buna neden ham madde, yarı mamul madde, hizmetler ve vergilerdeki artış olmuştur. Örneğin geçen yıl bin adedi 160 liraya satılan tuğla bu yıl 220, adedi 78 kuruş olan delikli tuğla 90 kuruş olmuş, bir sandık çivi geçen yıl 90 liraya satılırken bu yıl 132 liraya yükselmiştir. Öte yandan inşaat kerestesi 550 - 600 liraya satılırken bu yıl 750, doğramalık kereste 900 - 1000 lira iken bu yıl 1200-1300 lira olmuştur. İşçilikteki artış ise yüzde 30 civarında olmuştur. Ayrıca geçen yıl Ağustos ayında çıkartılan Finansman Kanunu da maliyetlerin yükselmesine büyük etken olmuştur. İlgililer, kanunlaşması beklenilen Belediyeler Kanununun da maliyetlerde çok büyük artışlar meydana getireceğini gözönüne alarak yatırımların daha da azalabileceğini söylemişlerdir.

Yapım Azaldı

İnşaat sektöründe fiyatların artması ve satışların azalması karşısında yapımda azalma olmuştur. Gerçekten resmi istatistiklere göre 1971 yılının ilk iki ayında bir yıl öncesinin aynı aylarına göre yapımda adet olarak yüzde 9.2 oranında azalış olmuştur. Bu azalış oranı kıymet olarak ele alınırsa yüzde 22.3, yüzölçümü olarak ele alınırsa yüzde 28.2 olmuştur. Öte yandan yukarıda belirttiğimiz gibi, geçen yıllar yapımına başlanan yapılar yarım

kalmış veya satılamamıştır. Resmî istatistiklere göre inşaat kullanma müsaadelerindeki azalış oranı şöyledir : Adet olarak yüzde 7.3, kıymet olarak yüzde 3.8, yüzölçümü olarak yüzde 14.7.

Öte yandan yarım kalan yapılar nedeniyle alıcı ve satıcılar arasında çeşitli hukuki sorunlar ortaya çıkmıştır. Son günlerde sık sık görülen, bu tip olaylar arasında satıcıların iflâsları ve az sayıda daire satılması halinde yapımın tamamlanamaması ve bu nedenle dairelerin alıcılara teslim edilememesi gösterilebilir.

Finansman Kanununun Etkileri

Bilindiği gibi 10 Ağustos 1970 tarihinde yürürlüğe giren Finansman Kanunu, çeşitli mallarda olduğu gibi inşaatta da etkisini göstermiştir. İstanbul Mimarlar Odası, Finansman Kanununun maliyetler üzerindeki etkisini saptayan bir rapor hazırlamıştır. Rapora göre normal bir apartman inşaatında ödenen vergi ve harçlar (Gelir Vergisi ve tasarruf bonosu, İşçi Sigortaları, işçi stopajı, muhtemel şerefiye hariç) Finansman Kanunundan önce ortalama 241 bin 800 lira iken bu meblâğ Finansman Kanunundan sonra 1 milyon 40 bin 100 liraya yükselmiştir. Yine köşebaşında olabilecek bir apartmanın ortalama vergisi 10 Ağustos 1970 ten önce 251 bin 100 lira iken, sonra 1 milyon 133 bin 300 liraya yükselmiştir. Ortalama yüzölçüm ve kalitede sosyal meskende ise bu meblâğ 396 bin liralık artışla 623 bin liraya yükselmiştir.

İflâslar Artacak

İnşaat maliyetlerindeki artışın ve satışların azalmasının nedenleriyle ilgili görüşlerini bildiren İnşaatçılar Dayanışma Derneği 2. Başkanı Necati Güçlü, kanunların uygulanmasından doğan çeşitli aksaklıklar ve piyasadaki istikrarsızlıktan yakınmıştır. Güçlü, ayrıca 198 sayılı Kanun, ardından yayımlanan 13 sayılı tebliğ üzerinde durmuş, bunlardaki eksiklik ve aksaklıkları giderecek gerekli emirler Maliye Bakanlığınca verildiği halde Tapu dairelerinin halen yanlış uygulamalarını sürdürdüklerini öne sürmüştür. Bu arada tapu işlemlerinin büyük ölçüde yavaşladığını ekleyen Güçlü, devletin vergi kayıplarına uğradığını ifade etmiştir.

Güçlü ve diğer bir çok inşaatçılar, fiyatlardaki artış nedenleri arasında devalüasyonun olumsuz etkilerini ve kamu sektöründeki devamlı fiyat artışlarını göstermişlerdir. İlgililer ayrıca Belediyeler Kanun Tasarısının da inşaatçılar arasında büyük etki gösterdiğini ifade ederek, "Şimdiki maliyetlerle satış yapamıyanlar, yeni vergilerle hiç yapamazlar. Fiyatlar yeniden artacak, iflâslar çoğalacak, bina sıkıntısı ve kira artışı son hadde varacaktır" demişlerdir.

"Cumhuriyet"

İNGİLTERE

YAZ SALDIRISINA GEÇTİLER

İngiltere İşçi Partisi, Muhafazakâr Heath Kabinesine karşı "Yaz hücumu" na Avam Kamarasına sunduğu bir güvensizlik önergesiyle geçmiştir.

İşçi Partisi Lider Yardımcısı ve eski Maliye Bakanı Roy Jenkins, Harold Wilson adına önergeyi sunarken yaptığı sert konuşmada, muhafazakâr hükümeti, Haziran 1970 de seçmeni yanlış ve sorumsuz vaadlerle aldatmakla suçlamış ve hükümetin başarısızlığının "Ortada" olduğunu ileri sürmüştür.

Hükümeti, "Durumu kasıtlı olarak kötüleştirmek, imtiyazlı sınıfların yararına vergileri hafifletmekle uğraşırken vaadlerini unutmak, işsiz sayısının 300.000'e çıkmasına sebep olmak" la suçlayan Jenkins, söz konusu alanları da durumu düzeltme bakımından İşçi Partisinin görüşlerini anlatmıştır.

Muhalefetin hücumlarına, hükümet adına cevap veren Maliye Bakanı Anthony Barber ise, iktisadî güçlüklerin sorumunu İşçi Partisi iktidarına yüklemeye çalışarak bu konuda, işçi hükümeti sırasında işçilere verilen ücret tavizlerini örnek göstermiş ve "Hükümetimiz, bizden önceki iktidarın kısa vadeli tedbirlerine baş vurmaksızın uzun vadeli programını uygulamaya devam edecek" demiştir.

"Cumhuriyet"

ORTAK PAZAR'A ALTERNATİF

Her anlamı ile Ortak Pazar ülkeleri ve İngiltere arasında ticarî andlaşmaya taraftarız. Ama siyasi kaynaşmaya, erimeye kadar uzanmamalıdır bu....

"Eğer Ortak Pazar'a giremezsek, büyük piyasadan yoksun olan endüstrimiz ölür" diyenlere, İsveç örneğini gösteriyoruz.

Ortak Pazar ile İsveç arasında endüstriyel ürünlerin, serbest ticaretini mümkün kılan anlaşma vardır. Bunun kapsamı ekonomik hayatın her alanını içine alacak şekilde genişleyebilir. Ama İsveç - Ortak Pazar anlaşması, siyasi hükümranlığa asla dayanmıyacaktır.

Bu ülke, tarafsızlığa varlığının temel sebebi olarak bakmakta, siyasi bağımsızlığını kurban etmeyi reddetmektedir.

Neden İsveç çözümünü uygulamayalım. Ortak yanlarımız çoktur. Kendi çeliğini, otomobilini, uçağını, makinesini imal eden ülkelerin önemlilerindendir İsveç.

8 milyon İsveçlinin olağanüstü iyi hayat şartı, gerçeği aksettirir.

Komşularımızla İngiltere'nin yararına anlaşmalar yapmak, karşılıklı çıkarları düşünerek bunları hazırlamak görevimizdir. Bu şekilde hem millî hüviyetimizi korur, hem de ekonomik yapımızı güçlendiririz.

Şerefli bir bağımsızlık ve refah için ortaklık!.. Roma Andlaşmasının alternatifi budur... İngiliz halkına uygun reçete de budur zaten.

Zaman geçtikte bu görüşün daha fazla duyulacağını Daily Express temin edecektir. Gazeteniz Daily Express İngiltere'nin sesi olacaktır.

"Daily Express"

İSPANYA

İSPANYA GEMİ YAPIMI DALINDA ALTINCI OLDU

"İspanyol tersanelerinin gemi yapımında dünyada altıncı sırayı aldığı" bildirilmektedir. En çok gemi yapan ülkelerin başında yılda 10,5 milyon tonla Japonya gelmekte ve bu ülkeyi sırayla 1,75 milyon tonla Batı Almanya, 1,69 milyon tonla İsveç, 1.,24 milyon tonla İngiltere, 982.890 tonla Fransa ve 975.000 tonla İspanya izlemektedir.

31 Mart 1971 tarihine kadar İspanyol gemi yapım tezgâhlarına toplam olarak 7,9 milyon ton gayrisafi hacimli 385 gemi siparişi verilmiştir. Yapılan açıklamaya göre "Bu miktarın 3,5 milyon tutarında 191 tanesi İspanyol armatörleri, geri kalanı ise yabancı ülkeler için sipariş edilmiştir."

"Milliyet"

ABD

AMERİKA'DA İŞSİZLİK ORANI HIZLA ARTIYOR

Çalışma Bakanlığı, ülkedeki işsiz sayısının, toplam işçi gücünün % 6,2 sine ulaştığını bildirirken, öte yandan da toptan eşya fiyatlarının Mayıs ayında % 0,4 lük bir artış gösterdiğini açıklamıştır.

Toptan eşya fiyatlarının ise son altı ay içinde, bir önceki döneme kıyasla % 4,3 arttığı, bunun Mart 1970 den bu yana en yüksek isabet olduğu belirtilmiştir.

İşsizliğin, son ayların rekor seviyesine ulaşması, Nixon'un ekonomik politikasından memnun olmıyan Demokratların "ekmeğine yağ sürmüştür." Nitekim, Demokrat Partinin Ulusal Başkanı Lawrence O'Brien, gerek işsizliğin artmasını ve gerekse toptan eşya fiyat endekslerinde görülen artışı, Nixon'un "beceriksiz ve istikrarsız ekonomik politikasına" bağlıyarak, ekonominin her cephesinde müşahede edilen duraklamanın, her ferdi etkileyeceğini söylemiştir.

Uzmanlar, Bakanlığın verdiği son bilgilere dayanarak, enflâsyonist gidişe hâlâ "dur" denmemiş olduğunu kaydetmişlerdir.

"Cumhuriyet"

ALMANYA

BATI ALMANYA'DA YAPI SANAYİİNDE DARALMA OLACAK

Federal Almanya hükûmetinin enflasyonist gidişi önlemek üzere bütçe giderlerinden yaklaşık olarak % 30 kadar kısıntı yapmağı öngörmesi üzerine Alman yapı sektörünü büyük bir telâş almıştır.

Alman Yapı Birliği Başkanı Brunner ' "Eğer Ulaştırma Bakanının tasarladığı gibi yol yapımında büyük kısıntılar yapılır ve bir çok eyalet hükümetlerinin bu yıl büyük yapıların geri bırakılması düşüncesi gerçekleşirse 1972 yılı bizim için bir felâket yılı olacaktır" demiştir.

Başkan Brunner, "Batı Almanya sanayiinin üretiminde yapı sektörünün % 7,1 ile başta geldiğini, Almanya'da kazanılan her 12 Marktan bir Markın yapıdan geldiğini ve çalışanların her sekizinden birinin yapı sanayiinde görevli olduğunu" hatırlatmıştır.

Almanya'da yol, köprü vs. yapımında harcanan paranın % 56'sı hükûmetten gelmektedir. Bina yapımında ise hükümet ve eyâletler % 7 oranında para sarfetmektedirler.

Başkanın açıkça söylememesine rağmen yapı sanayiini kuşkulandıran bir nokta da Doğu Bloku ülkelerinin gittikçe büyük bir sayıda Alman resmî veya özel yapılarını üzerlerine almalarıdır. Bu ülkelerin ve bu arada özellikle Romen'lerin kurdukları yapı firmaları, yurtlarından getirdikleri işçilerine Alman kanunları gereğince Alman işçilerinin kazandıkları para kadar para ödedikleri halde yapıları Alman firmalarından daha ucuza mal etmekte ve daha çabuk teslim etmektedirler. Romen'lerden başka, Çek'ler, Yugoslav'lar da artık Alman yapı pazarına girmişlerdir. Tahminlere göre, bunlar daha şimdiden yapı piyasasının % 10 una sahiptirler.

Yapı sanayiinde bir gerileme başlayacak olursa bundan en fazla zarar edenler Türk işçileri olacaktır. Türk işçilerinin büyük ekseriyeti yapı işlerinde yardımcı işçi olarak çalıştıklarından bir kısıntı karşısında 1966 ve 1967 yıllarında olduğu gibi ilk olarak işlerinden çıkarılacaklardır. **"Milliyet"**

İSRAİL

İSRAİL'DE EKONOMİK HUZURSUZLUK ARTIYOR

İsrail'de ekonomik huzursuzluk ve grevler artmaktadır. Başbakan Golde Meir, kabine üyeleri ve sendika liderlerini olağanüstü bir toplantıya çağırmıştır.

Binden fazla doktor Çarşamba günü devlet hastahanelerindeki personele katılarak greve başlamıştır. Grev yüzünden hastanelere sadece acil vakalar alınmaktadır.

Öte yandan beş gündür grevde olan elektrik işçileri, şirket binalarında oturmakta, ancak hiç bir onarımı yapmamaktadır. Jeneratörler bozulduğu zaman arızaları araştırılmadan bir yana itilivermektedir. Elektrik kesilmesi Hayfa ve Telaviv'de başlıca sorun olmuştur.

KANADA

KANADA'DA BİR KURUL YABANCI SERMAYEYİ DENETLEMEĞE BAŞLIYOR

Kanada hükümeti, ekonomist ve avukatlardan meydana gelen "Yabancı Sermayeyi Denetim Kurulunun" yakında göreve başlıyacağını açıklamıştır. Sözü geçen kurulla ilişkin yasa, parlâmentoya sunulmuş bulunmaktadır. Kurul, yabancıların eline düşmesi muhtemel sanayi kesiminin, devletçe korunması ve sanayide ulusallaşma ögesinin güçlendirilmesi için bir denetim görevi yapacak ve hükümete önerilerde bulunacaktır. Kurulun genel yapısı üzerinde açıklamalar yapan Tüketim Sorunları ve Şirketler Bakanı Ron Basford, yabancı sermayenin denetimiyle ilişkin olacak kurul, yanısıra, iş âlemindeki ticari düzen ve kurallarla ilişkin reform yasaları hazırlandığını, özellikle reklâm sanayii ile sigortacı kesiminin denetime gireceğini belirtmiştir.

"Milliyet"

KAPİTALİST BUNALIM VE DOLARIN HASTALIĞI

Uğur KÖKDEN

KAPİTALİZMİN BUNALIM YÜZYILI

XX. yüzyılın kapitalizmin en ciddi bunalımlarına yer veren önemli bir zaman dilimi özelliği gün geçtikçe daha iyi belirmektedir. O kadar ki, çok iyimser olmamak şartı ile, yüzyılımıza kapitalizmin tarihe gömüleceği bir çağ olarak bakılabilir.

Artık sistem açıkça sorguya çekiliyor. Günümüzde, kapitalist dünyanın en büyük ekonomik kuruluşu OECD içinde bile, enflâsyonun "sistem"e ilişkin nedenleri tartışılır olmuştur. (1)

(1) "Batıdaki Enflasyon ve Türkiye", Ali Gevgilili, Milliyet, 3.7.1971.

Kapitalizmin XX. yüzyılın içine düşen ilk önemli bunalımı 1914 - 18 savaşında başladı. Ekonomik ve siyasal yönlerde dünya kapitalist sistemini bütünüyle etkiledi ve çelişmeleri keskinleştirdi.

Emperyalizmin uyguladığı sömürgeci politika, ilk dönemde, kışkırttığı ve çabuklaştırdığı ulusal kurtuluş hareketleri ile, sözünü ettiğimiz bunalımın temel nedenlerinden biri oldu. Ancak, sömürge düzeninin hızla çözülüşü, tarih olarak daha çok İkinci Savaş sonu devresine rastlar.

Savaş bitiminde, kapitalizmin, özellikle üretim alanında çok ciddi bir bunalımla karşı karşıya olduğu sanılırken, Batı ekonomisi % 5'lik bir büyüme hızıyla hamle yaptı. Kapitalizm, uzun süreli bir boom devresine giriyordu. Ne var ki, bu aşamayı, ABD' nin yardımıyla kıtalar arasında Batı'ya tercih hakkı tanıyan Marshall Planı hazırlamıştır. (Buna karşılık aynı dönemde, Doğu Avrupa ülkeleri - Çekoslovakya hariç- daha geri bir başlama noktasından yola çıkarak % 7'lik bir büyüme hızı ile kalkındılar.) Başka bir deyişle, modern ekonominin doğuş tarihi sayılacak 1948 yılından bu yana, kapitalist sistemi meydana getiren Batı ekonomilerinde Amerikan gerçeğinin gölgesini ve ağırlığını sezmemek olanaksızdır.

Şu açıdan bakılınca, 1939 -45 savaşından beri kapitalizm hiç bunalım tanımıyor, diyebilir miyiz?

Şüphesiz ki hayır! Bu dönemde, özellikle dört büyük bunalım sayılabilir :

1948 - 49, 1953 - 54, 1957 - 58 ve 1960 - 1961 (2). Bunların her biri, başlangıçları ve işleyiş mekanizmaları ile, büyük 1929 -siyah perşembe- ve 1938 bunalımlarına yakından benzemektedir. Sonuncusu, 1965 - 66 bunalımı ise, İkinci Dünya Savaşını izleyen ilk on beş yılınkilerden daha ağır geçmiştir. Bugün, hemen hemen hiç bir kapitalist ülke yoktur ki, fiatların artışı ve para miktarının -özellikle dolar cinsinden stokların- çoğalması biçimleri altında kendini gösteren enflâsyondan kaçınabilsin. Ayrıca, İngiltere ve ABD gibi ülkelerin ödemeler dengesi açığı, dolaylı olarak ya da doğruca, "dolar enflâsyonu" (3) na başka bir deyişle para bunalımlarına yol açmıştır.

1968, 1969 ve 1971 yılları, böyle önemli parasal bunalım dönemleridir.

MAYIS BUNALIMI

Mayısta ortaya çıkan son para kargaşalığı da bunlardan biridir ,fakat asla ve elbette sonuncusu olmayacaktır. Çünkü, bunalımı atlatmak amacıyla Brüksel'de ivedilikle benimsenen çözüm, geçici, iğreti ve Fransız Cumhurbaşkanının deyimi ile, "şeytanla imzalanmış bir pakt" dan başka bir şey değildir.

Gerçekte, kapitalizmin iç yapısı içinde görülen ve şifasız bir nitelik kazanan çelişme, Avrupa — ABD ilişkilerindeki süregiden çekişme şeklinde, günden güne belirginleşiyor.

Mayıs bunalımı, bir yandan Altılar arasında, öte yandan Avrupa (Fransa ve dostları) ve ABD arasında doğurduğu gerginlikler ile bu durumun çarpıcı örneğini verdi.

Batı dünyasını, özellikle Avrupa'yı birbirine katan uluslararası ölçüdeki bu para bunalımının nedenleri nedir ?

Bilindiği gibi, ABD ödemeler dengesi müzmin bir şekilde açık vermektedir. Başka terimlerle, ABD'nin dış dünyaya olan borçları 1950 yıllarından beri artıyor. Dış Ticaret dengesi açıkla kapanmadığı, (4) tersine sürekli ihracaat fazlası gözüktüğü halde, yukarıda sözü edilen "durum" nereden doğuyor ?

Ödemeler açığı, her şeyden önce, ABD deki enflasyonun en keskin işaretidir. Ödemeler açığının temel nedenlerine gelince, bunlar, Avrupa sermaye pazarlarına büyük Amerikan tekelleri tarafından özel sermaye ihracı, yabancı ülkelerdeki askerî harcamalar ve özel sektörün dış ülkelere yaptığı "yardım" olarak sayılmak gerekir.

Örneğin, ABD'nin dört buçuk aylık (Ocak 71'den Mayıs yarısı) bir süreyi kapsayan ödemeler açığı, Morgan Guaranty Trust uzmanlarına göre, 12 1/2 milyar dolar gibi dev bir rakama ulaşmaktadır.

Oysa, hiç bir ülke, ABD gibi, İkinci Dünya Savaşı sonunda görüldüğü ölçüde evrensel bir üstünlüğe sahip olmamıştı. Savaşın bitiminde "Amerikan Yüzyılı" başlamış, Marshall Plânının uygulandığı 1948 modern kapitalist ekonominin sıfır yaşı kabul edilmişti.

---

(2) "20. Yüzyılın Kapitalizmi", E. Varga, Körpü Yayınları, 1970.

(3) Dolar Enflâsyonu, uluslararası tedavülde bulunan dolar hacminin ABD'nin resmi altın stoklarını aşması şeklinde tanımlanabilir.

(4) Demokrat Senatör Russell Long'a göre, resmi istatistikler gerçeği yansıtmamakta, ABD Ticaret Dengesi 1966'dan bu yana açık vermektedir. Nitekim, Ticaret Bakanı da, haziran ayında, eğer ihracat artırılmazsa, ABD Ticaret dengesinin yetmiş beş yıldır ilk kez açık vereceğini söylemekten çekinmemiştir.

Gerçekten, 1938'de ABD, dünya altın yedeğinin % 60'ına sahipken, aynı oran savaşın sonunda % 75'e fırlamıştır. Ne var ki bir ülkenin ulaştığı tarihte eşine rastlanmayan bu "zenith" noktası on yıl bile sürmedi. 1950'de, sözü geçen altın yedeği % 50'nin bile altına düşmüştü.

Daha sonraki yıllarda, ABD ve Avrupa Ekonomik Topluluğu ülkelerinin sahip olduğu döviz yedeği şöyle olmuştur :

	1950	1958	1967	1968 Eylül	
ABD	22.8	20.6	14.3	14.6	milyar dolar
İngiltere	3.7				
AET	3	11.9	24.4	23.5	milyar dolar

1968 yılında ABD yararına gözlenen hafif yükselme, Fransa'daki Mayıs - Haziran devrim dalgasının yol açtığı Atlantik - ötesine doğru sermaye kaçışından ileri gelmektedir.

Ve, her geçen yıl, ABD'nin altın yedeği daha azalıyor (5).

Zaman içinde, ABD ödemeler dengesindeki kronik açığın Avrupa'ya sürdüğü akıllara durgunluk verecek dolar yığını ağır bir enflasyonist baskı yarattı. Tüm kapitalist Batı ekonomisini (Japonya dahil) bir para bunalımına sokmuş oldu. Fakat iç politika'nın hedefleri gereği, ABD resmi ağızları bir türlü bu gerçeği kabul etmeğe yanaşmamaktadır.

ABD Hazine Bakan Yard. göre, örneğin, Avrupada'ki para bunalımlarının gerçek suçlusu ABD ödemeler dengesindeki artan yıllık açık değil, kısa vadeli para piyasasındaki düzensiz durumdur. Ortaya çıkan para bunalımı dolayısiyla, Washington, "doların altın ağırlığı olarak değerinde herhangi bir değişikliği (devalüasyon anlamında) ne öngörülüyor ne de zorunlu" buluyor. Kuşku yok ki, Nixon yönetimi yetkilileri, ödemeler dengesinin düzeltilmesini bir amaç olarak kabul ediyorlar; fakat, bu işleme şu ya da bu şekilde öncelik tanımıyorlar.

Buna karşılık, ABD'nin şimdiki kaygusu, Başkan Nixon'un ticarî konulardaki gezer elçisi D. Kennedy'nin açığa vurduğu gibi, "Uluslararası plânda ABD'nin rekabetini artırabilmek için ihraç mallarına (Avrupaca) konan duvarları yıkmak üzere gösterdiği çaba" da toplanıyor. ABD, kendi ihracatının artırılması çaresini, Amerikalı tekeller tarafından çok milliyetli şirketlerin kurulmasında görmektedir. Hatta, bizzat Ticaret Bakanı M. Stans, Senato önünde, bu çareyi önermiştir.

Açıktır ki, Washington Ortak Pazar ülkelerinin tarım siyasetine karşıdır ve karşı çıkmak zorundadır.

Çünkü, böylece, ABD'nin tarım ürünleri fazlalarını sürdüğü açık pazarlar kısıtlanmaktadır. (Ortak Pazar Ülkelerinin tarımda prim ödediğini, bunun ise Atlantik ötesinden yapılacak ithalâtı kısıtlayıcı bir rol oynadığını hatırlatalım.) (6)

KREDİ İLE YAŞAN ABD

Para kargaşalığı, İngiltere, Hollanda ve Batı Almanya'ya önemli hacimde bir dolar akımı yaratmıştır. Örneğin, bir tek günde (4 Mayıs Salı), Alman Merkez Bankası 1,4 milyar dolar satın almak zorunda kalmıştır. Tıpkı, 1969 yazı para bunalımının "en sıcak gün" üne eş çetinlikte bir gün. Geçen bunalımın uzaması, Kasım 1969'da markın değerinin yükseltilmesine yol açmıştı. Mayıs bunalımının sonucuna gelince, parasal gelecek ancak dolara bağlı olarak kestirilebilir.

Buna karşılık Washington'un tutumu nedir ?

ABD, Avrupa para piyasasında görülen bu enflasyonist dolar fazlasını -altın deposunun azalması pahasına da olsa- altınla emmek istemektedir. Böyle bir emme işlemini gerçekleştirmek için, ABD, Avrupa Merkez Bankalarına yatırım olanakları tanıyor ve/veya Amerika Hazinesinin yeni tahvillerini ortaya sürüyor. Bu davranış, dünyanın en güçlü ekonomisinin, kapitalizmin bir gün kendi öz yıkımına yol açacak iç yasaları yüzünden, nasıl Avrupa önünde kredi olanakları aradığını gösteren kesin bir belgedir.

Sonunda, Amerikan basını bile, yaranın tam üstüne parmak basmaktan çekinmez oldu. New York Times'in aşağıya aldığımız düşüncesi, değil yalnız bu "kredi gereksinmesi" ne, fakat aynı zamanda ABD ödeme-

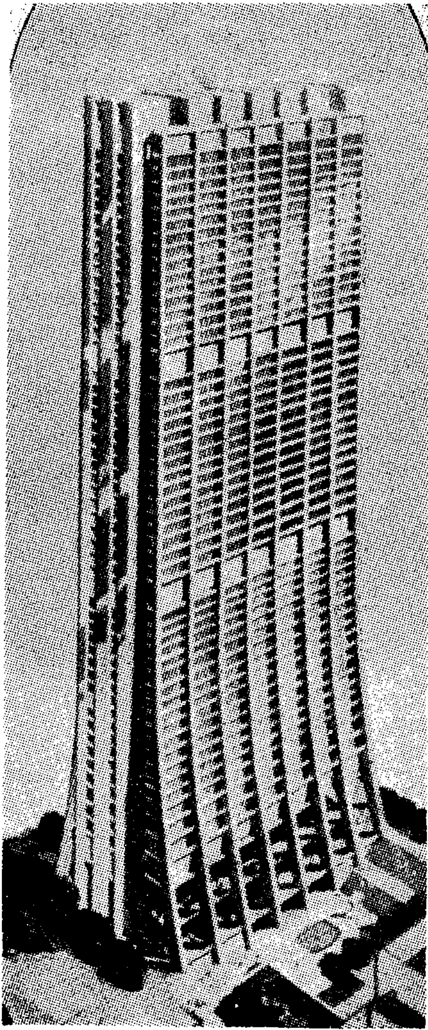
---

(5) ABD'nin elindeki altın stokunun dış dünyanın dolar olarak alacaklarına oranı :

1959	% 273
1960	% 92
1967	% 45
1969	% 40

İşte dolardan kuşkular ve doların güç duruma ilk düşüşü 1960 tarihinde başladı.
("Dolar - Mark Çatışması", Z. Başak, Cumhuriyet 19.5.1971)

(6) David Kennedy diyor ki : "Bu ülkeler -Altılar-, kendi sosyal amaçlarına bizim ihracatımıza daha az zarar vererek ulaşabilirler."

Chicago'da Birinci Ulusal banka binası

ler dengesi açığının nedenlerine de rahatça değiniyor:

"Uluslararası plânda, ABD, yıllarca kredi ile yaşadı. Fakat borçlarını ödeyemedi. İşte bu nedenle, Avrupa'da, bugünkü dolar bunalımı patlak verdi."

"Avrupalılar, bugüne kadar, dolar fazlalarını kabul ederek, Vietnam savaşını malî yönden karşılamak ve Avrupa işletmelerini satın alabilmek için ABD'ne gerçekten yardım ettiler."

"Şu anda,. ABD dışında gerektiğinden çok dolar var; oysa ABD içinde, gereğinden az altın, Üstelik, Avrupalıların kendi enflasyon sorunları da ağırlaştı."

Kısaca, ABD, bu şekilde sürekli bir dolar kanaması geçirdikçe, uluslararası para sistemi yeni bunalımlara sürüklenecektir. Yani, kapitalist ekonomi sürekli bunalım dönemine girecektir.

AVRUPA NE DİYOR ?

"Dolar enflasyonu"nun kışkırttığı para bunalımları, yakın geçmişte önce Fransa'da frankın -dolayısıyla franka bağlı öteki paraların. değerinin düşürülmesine (1968), bir yıl sonra da Almanya'da markın değerinin yükseltilmesi yol açtı (1969).

Geçmiş denemelerin öğrettiklerinden yararlanan Avrupa, artık, ABD'den doların altın değerinin düşürülmesini (dolar devalüasyonu) istemektedir. Aksi takdirde, Deutschebank Yönetim Kurulu Üyesi W. Guth'un açıkça dile getirdiği şekilde, Kapitalist Batı ekonomik sistemi çökmeğe mahkûmdur. Daha büyük, daha yaygın ve daha etkin bir tehlikeden kaçınabilmek için doların ölümsüzlüğüne son vermek zorunluğu artık iyice belirmiştir. Bu bilince, bir ölçüde, kıta halkları da -öncelikle bazı Avrupa ülkeleri köylülüğü- ulaşmış görünüyor. Günümüzde, Almanların çoğunluğuna göre, Avrupa, fiatların durmaksızın arttığı bir Avrupa değil, bir ekonomik denge Avrupası olmak zorundadır. Ayrıca, yukarıdaki düşünceye uygun olarak, Maliye ve Ekonomi Bakanı Schiller de Almanya'nın enflasyon istemediğini daha önce ifade etmişti. Bu söyleyiş, üstü kapalı olarak 1944 Bretton-Woods anlaşmasına, yani dolar egemenliğine karşı çıkmak demektir.

Yığınlar nasıl başka türlü düşünsün? Çünkü kapitalizmin yasalarından doğan bunalımları karşılamak için daima ondan fedakârlık istenmektedir. Örneğin, iktidarda bulunan Alman Sosyal-Demokrasisinin lideri Şansölye Brandt, Spiegel (Hamburg) dergisine verdiği özel demeçte, F. Almanya'nın şu andaki ekonomik durumunda en korku verici elemanın **"verim artışındaki zayıflık"** olduğu söylemiş ve vatandaşlarından kolları sıvamalarını istemiştir.

İsviçre, parasının değerinin yükseltilmesinden sonra, ekonomik konjonktür üstünde etkili olmak amacıyla Anayasasını değiştirmektedir.

Ortak Pazar'a girişinin ardından, İngiltere, yüz binlerce uzman işçisini Cermen patronun hizmetine sunmak zorunluğu ve hazırlığı içindedir. Bu göçün psikolojik-sosyal-ekonomik faturasını İngiliz çalışan yığınları ödüyor.

Görülüyor ki, doların savunmasını yapan hükümetlerle kapitalist Batı ülkelerinin çalışan kitlelerinin çıkarları arasında giderek keskinleşen bir çelişki mevcuttur. Yönetici egemen sınıflar, coğrafya sınırları ne olursa olsun, uluslararası kapitalizmin ortak çıkarlarına ve oyun kurallarına uygun olarak, halklarından uzak tutumla hareket etmektedir.

Batı Almanya'nın ardından gelerek dünya para plânında ve doların avukatlığı doğrultusunda, çift anlamlı bir politika güden önemli bir başka ülke de Japonya'dır.

JAPONYA TESLİM OLMUYOR

Mayıs bunalımı patlak verdikten ve Almanya'ya dolar akımı başgösterdikten sonra, öteki Avrupa Merkez Bankaları da doları korumak yolunu seçtiler Çatırdayan doların altına konan malî payandanın en önünde, İngiltere ve Japonya Merkez Bankalarının çabalarını söz konusu etmek gerekir. Fakat, bunalım sırasında Londra'nın asıl kaygusu, Ortak Pazar'a girişte bunalımın ona engel olup olmayacağı noktasında toplanıyordu.

Japon "yen" i, şimdilik uluslararası para bunalımından masun görünmektedir. Her ne kadar, yen, son bunalımda, "değeri en çok az - yükselmiş para" olarak nitelendirilmiş olsa da, Japon ödemeler dengesinde görülen fazlalık, (7) rezerv kabarmasının yol açtığı, ayrıca Japonya'nın daha henüz yabancı yatırımlara kendi sanayiinde yer vermemesi, Alman markı ile Japonya parası arasında çok az ortak noktanın bulunması gibi nedenler, "yen" in değerinde şu an için bir yükselmeyi gerektirmiyor görünmektedir. Bununla beraber, dolar bunalımı ve markın dalgalanmaları, yen üstündeki baskıları -değerinin yükseltilmesi yönünde- artırmıyor denemez. Nitekim, ABD Ekonomik İşler Sekreteri P. Trezise'in Tokyo gezisi dolayısıyla, -Washington'un yalanlamasına rağmen- ABD'nin Japonya'dan yen' in değerinin yükselmesini istediği haberleri yoğunlaşmıştır.

DOLARA KARŞI İSYAN

Fakat Fransa ve dostları, doların zayıflığının etkilediği Avrupa - ABD ilişkilerinde (Avrupalı eşlerinden) daha değişik bir tutuma sahiptir. Bilindiği gibi, uzun süre, De-Gaulle Fransa'sı ABD ödemeler dengesi açığını, kapitalizmin bu en güçlü ülkesinin dünya ekonomisindeki ağırlığını ve Kuzey Amerika tröstlerinin Avrupa Pazarı üstündeki etkisini azaltmak amacıyla kullandı. Bu kez, onun yerini alan Pompidou ise, temel bakımdan eski yolu izlemekte, ancak kesin uzlaşmaz bir tutum yerine, bazı sınırlara sahip, esnek ve akılcı bir siyaset yürütmektedir.

Son Brüksel gezisinde, örneğin, Fransa Cumhurbaşkanı, ABD karşısında Avrupa topluluğunun durumunu belirlerken, kapitalizmin iç çelişkilerine ilişkin kaygularını şöyle açıklamıştır :

"Avrupalı olması gereken Avrupa, ABD nin kendine özgü ve iç nedenlerle düzenli olarak değerini yitiren parasını ebediyen bir referans olarak koruyamaz."

Aynı dilden konuşan Fransız Maliye Bakanı V.G.d' Estaing de, "bir kez daha Federal Almanya'nın Avrupa yerine ABD'ni savunma yolunu seçmesi" nden yakınarak, Fransız ve Alman tezleri arasındaki köşegensel karşıtlığı belirtmekten geri kalmamıştır. Ren nehri üstündeki son Pompidou-Brandt görüşmesi de her hangi bir yakınlık getirmemiştir.

Tüm bu direniş, bir bakıma Avrupa'nın ABD'ne karşı bir ölçüde bayrak açışıdır. Fakat böyle bir isyan gerçekte ölçülüdür ve, bir yerde, sınırlara sahiptir. Aksi takdirde tüm kapitalist sistem -özellikle kapitalist Avrupa ekonomisi- için tehlike çanları çalabilecektir. Böyle bir tehlikeyi önlemek için Pompidou, Avrupa'nın baş kaldırışının gücünü ve sınırlarını koymaktan geri kalmıyor : "Bütün Batı Dünyasında bir bunalıma yol açabilecek ölçüde dolara karşı bir savaş söz konusu değildir."

Aslında, dolar bunalımı karşısında, çoktan, gerçekçi ve bağımlı tutumun gerektirdiği siyaset başlamıştı. Çünkü, 1968 Mayıs - Haziran devrimci dalgasının gerici döneminde, Fransız büyük sermayesi güvenliğini Atlantik ötesine sığınarak göstermiş ve doların zayıflığına karşı siyasal plândaki De Gaulle'ce ütopik direnişi fiilen çökertmiştir. Zaten, bindiği dalı kesmek yolunun dışında, Fransız burjuvazisi için başka çı-

---

(7) Son dört yıllık Japon ödemeler dengesi şöyledir :

1968 - 69	1.6 milyar dolar
1969 - 70	1.99 " "
1970 - 71	2 " "

Japonya'nın rezervi 5,5 - 6 milyar dolara yükselmiş bulunmaktadır. Oysa, bir yıl önce bu rakam 3.9 milyar dolar idi.

kar yol kalmamıştır (8). Çünkü temelde, ABD ekonomisi, hâlâ Uluslararası kapitalist sistemin anahtar taşı, yani en önemli kesimi olmak niteliğini korumaktadır. Nitekim Pompidou'nun sözleri de bu yargıyı doğrulayıcı yöndedir.

UZUN BRÜKSEL GECESİ

Altıların 20 saat aralıksız süren Maliye Bakanları, toplantısından, her halde kesin, sağlıklı ve tatmin edici olduğu söylenemiyecek, tersine "şaşırtıcı bir sonuç" ortaya çıktı. Yayımlanan karar doların süregiden zaafının yol açtığı spekülâsyona karşı mücadele etmek için, ilgili ülkeleri kendilerine uygun gördükleri tedbirleri almakta serbest bırakmaktadır.

Daha somut bir deyişle, Brüksel kararının sonucu Avusturya şilini ve İsviçre frangının değerleri, sıra ile % 5 ve %7 yük seltilmiş; Hollanda florini ve Alman markı "yüzer" halde -değişken kambiyo haddi uygulanması içinde- bırakılmıştır. Buna karşılık Fransız, Belçika ve Lüksemburg frangının değerinde bir değişikliğe gidilmemiştir.

Mark her ne kadar sınırlı bir süre için yüzer kabul edilmiş ise de, bu sınırlar üstünde K. Schiller susmaktadır Çünkü, bilindiği kadarı ile, Brüksel görüşmeleri, Brandt'ın onu "enflasyona karşı zafer" olarak nitelemesine rağmen- belli başlı maddeleri açıklanmayan bir uzlaşma toplantısı izlenimi vermektedir.

Hollanda ise, mevcut koşullarda, "yapılabilecek en iyi şeyin yapıldığı" kanısındadır.

Doğal ki, Ortak Pazar üyelerinin aldığı kararın Washington'u hoşnut eden yönde olduğunu söylemek gereksizdir. Gerçekten, Senato Maliye Komisyonu önünde konuşan Georges Ball, eski Müsteşar bu sevinci apaçık dile getirmiştir :

"Alman, Hollanda, Avusturya ve İsviçre hükûmetlerinin kendi paralarının değerini "yüzer" durumda bırakarak, yahut yeniden yükselmek yolunda almış olduğu kararlar, = dolar için etkili bir yardım olmuştur. Böylece ihracatımızın rekabetçi karakteri düzeltilmiş oluyor."

SONUÇLAR

1. Görülüyor ki, Brüksel kararının uluslararası para piyasasında, geçici olarak bir denge yaratmaya yardım edeceği düşünülmektedir. Fakat, Altılar arası anlaşmazlıklar, Avrupa malî ve ekonomik birliğinin yaratılması amacıyla gösterilen çabalarda bir gerilemeyi açıkça ortaya koymuştur. O kadar ki, Pompidou, Fransa'nın imzasına rağmen, alınan kararların Topluluğun (AET) çıkarlarına uygun düşmediğini söyleyebilmiştir.

2. ABD, Almanya ile Japonya yararına ticarî egemenliğini yitirmektedir (Senato tarafından ABD'nin dünyadaki ekonomik durumu üstüne bir soruşturma açılmış bulunuyor.) Ekonomik gerileme, siyasal alana da sıçramakta gecikmeyecektir. Bir yandan Çin Halk Cumhuriyeti'nin askeri gücü, bir yandan Japonya'nın yükselişi, iki kutuplu dünya egemenliğinin varlığını ve sınırlarını sarsmaktadır.

Haziran başında, OECD'nin son yıllık toplantısında, ABD Dış İşleri Bakanı W. Rogers'ın uğradığı başarısızlık bir yeni örnektir. Kaldı ki, ilk kez, Bakan düzeyinde bir Washington yetkilisi bu görüşmelere katılmaktaydı.

3. Giderek, İngiltere'nin Ortak Pazar'a girişi ile, iki dev - gücün karşısına, uzun vadede, yeni bir "büyük" çıkacak görünüyor. Bu güç, genişlemiş Avrupadır. Gerçi sınır çizgileri belli değildir, fakat uluslararası plânda artan bir rol oynamaya adaydır. Üstelik, sosyalist ülkeler tarafından, kıta üstüne çöreklenmiş bir ABD'ne yeğ tutulacak bir güç ve ortaktır.

Bununla beraber, şu anda, ekonomik olduğu kadar siyasal plânda, İngiltere, ABD nin Troya Atı olmakta, onun Atlantik - ötesi sözcüsü kalmakta devam etmektedir. Mayıs bunalımında da Londra'nın tutumu, yani doları destekleme alımı bu gerçeği belgelemiştir. Heath hükûmeti Washington ile özel ilişkilerini zayıflatmamıştır, hatta gevşetmek niyeti bile taşımıyor.

VE TÜRKİYE

4 — Kuşku yok ki, gelişmemiş bir ülke olarak Türkiye'nin kapitalist ekonominin geçirdiği bunalımdan etkilenmiyeceği düşünülemez.

Nitekim öyle olmuştur. Kapitalist ekonomilerin uzun süredir maruz kaldığı enflasyon, ve yaygınlaşan "durgunluk içinde fiyat artışları" olayı, Türkiye okonomisinde

(8) "Réponse au défi American", E. Mandel, édition Maspero, 1970.

olumsuz yönde somut sonuçlar doğurmuş bulunuyor.

Dış baskıların en etkin ve elle tutulur örneği 1970 devalüasyonudur.

Bugün, artık yetkili ağızlar bile, 1970 devalüasyonunun dış merkezlerin açık bir müdahalesi olduğunu ifadeden çekinmiyorlar. Hatta devalüasyon sonuçlarının iyice hesaplanmadığı, tedbirlerinin alınmadığı noktasında, zamanında yapılmış uyarma ve eleştirilerle birleşmektedirler.

"Durgunluk içinde fiyat artışları", bulaşıcı bir hastalık gibi kapitalist ekonomilerden gelişmemiş ülkelerin sınırlı olanaklı, bağımlı ve küçük ekonomilerine de yansımış bulunuyor.

Bu yansıma, dışa bağımlı ithal mallarında (tüketim, yatırım ve ham madde malları) dev oranlara ulaşmaktadır. Çünkü, Türkiye gibi gelişmemiş ülkeler, aynı zamanda, ithal ve ihraç mallarının gelişmiş ülkeler pazarları tarafından tesbit edilmesi gibi bir mekanizma sonucu da sömürüye uğramaktadır.

Son devalüasyonun dış pazarlarda ucuzlattığı ihraç ürünlerimiz ile, akaryakıtın uluslararası fiyatının yükseltilmesi sonucu Türkiye'de akaryakıta yapılan Temmuz zamları sözü geçen mekanizmanın tipik örnekleridir.

Parasal bunalımların etkisine gelince, açıktır ki, parasının değerini yükseltmiş ya da "yüzer" halde bırakmış memleketlerden yapılan ithalâtın aynı nitelikteki malda bedeli Türkiye için artacaktır.

		(1969) İthalât	İhracat
AET	Almanya	147.6	112.4
	Hollanda	19.7	16.4
EFTA	Avusturya	10.5	7.2
	İsviçre	35.2	28.5
Toplam (milyon dolar)		213.0	164.5

Türkiye'nin toplam ithalâtı 801.2
ihracatı 536.8
İthalât % 25, ihracat % 30

Demek ki, Mayıs para bunalımını izleyen Brüksel kararları, ithalâtımız üstünde % 25 ve ihracatımız üstünde % 30 oranında etkili olacaktır. Ayrıca, Mayıs ayında, bu bunalım sonucu, ihracatımızın geçen yılın ayni ayına oranla gerilediği bilinen bir gerçektir.

Kaçınılmaz sonuç şudur ki, gelişmemiş ülkelerin sosyo - ekonomik yapıları kökden değişmedikçe, kapitalist ekonomilerin - üretim alanında yahut parasal - bunalımlarından daima en ağır şekilde etkilenecektir.

TÜRKİYE'DE DEPREM ZARARLARI SORUNU VE BU ZARARLARIN EN AZA İNDİRİLMESİNDE ARAŞTIRMA ÇALIŞMALARININ YERİ

Alkut AYTUN (*)
Y. İnş. Müh.

Giriş

Türkiye'mizin önemli bir deprem ülkesi olduğu, geçmişteki gibi gelecekte de sık sık şiddetli depremlere maruz kalıp ağır can ve mal kayıplarına uğrayacağı artık iyice bilinmesi gereken bir gerçek olmakla beraber, son Burdur ve Bingöl depremleriyle yeniden hatırlatılmıştır.

Yıllık ulusal gelirimizin düşük olması ve kalkınma çabası içinde bulunmamız gerçeği karşısında deprem afetleri, bu yoldaki başarılarımızı engelleyici veya geciktirici rol oynamaktadır.

Bu sorunla karşı karşıya bulunan tek ülke olmadığımızı, örneğin Japonya, Yeni Zelânda, Şili, Venezuelâ, A. B. D., İran ve Yugoslavya gibi ülkelerin aynı sorunla uğraştığını, dolayısı ile kendi çarelerimizi ararken bu ülkelerle işbirliği yapmak, birbirimizi tecrübelerimizden yararlandırmak olanağı bulunduğunu da bilmeliyiz.

Şiddetli bir deprem olunca çok geniş bir çevre bununla ilgilenmekte, ancak olayın heyecanı geçince çoğunluk, yukarıdaki gerçeklere rağmen, bir daha deprem olmayacakmış gibi bir sanıya kapılmaktadır. Deprem araştırmasına gösterilen ilgi ve destek de buna paralel olarak azalmaktadır. Bu, sadece ülkemize özgü değildir. Ne var ki, çok geçmeden diğer bir şiddetli deprem gerçekleri yeniden hatırlatmaktadır.

Ülkemizin milyonlarca yıl bu durumda

(*) İmar ve İskân Bakanlığı Deprem Araştırması Enstitüsü

olduğunu, bundan sonra da en az aynı süre boyunca durumun değişeceğini gösteren bir belirti bulunmadığını hatırda tutmalıyız. Depremleri önleyici bir çare henüz bulunamadığına göre, Japonya gibi durumumuzu kabullenerek, bu olaydan en az zararla çıkmanın yollarını aramak zorundayız.

Depremler, tabiat güzellikleri ve iklim özellikleri gibi yurdumuzun ayrılmaz bir parçası olarak düşünülmeli, gelecek için yapılan tasarlamalarda, varlıkları daima gözönünde tutulmalıdır.

Gaye ve Kapsam

Deprem afeti, çok yönlü faaliyeti gerektiren bir olaydır. Fiziksel yönden Sismoloji, Jeofizik, Jeoloji, Zemin Mekaniği ve Yapı Mühendisliği disiplinlerini ilgilendirdiği halde, daha etraflı düşününce sosyo - ekonomik tarafının gayet önemli olduğu bu konuda bölge ve şehir plancılığı, sivil savunma, sağlık, ekonomi, hukuk, idarecilik gibi diğer birçok disiplinin de sayılması gerektiği görülmektedir.

Depremin afet halini almasının en büyük sebebi, toplulukların yerleşme şekli ve insan eliyle yapılan yapıların dayanıksızlığıdır.

Bu çalışmada Türkiye'nin deprem sorunu özetle ortaya konmuş, deprem olayının zararlarından genel olarak nasıl korunulacağı, yani depremin afet halini almasının nasıl önleneceği incelenmiş, bu yolda yapılan işlerin kısa bir değerlendirmesinden sonra deprem araştırmasının önemi ve sağlayacağı faydalar belirtilmiştir.

Geçmiş olaylardan ders alarak gelecek olaylara hazırlıklı bulunmak, gelişmiş insana özgü bir yetenek olup deprem zararlarının azaltılmasında deprem araştırmasının ne kadar büyük faydalar sağlayacağını uzun uzun anlatmak gereksizdir.

Anlaşılacağı gibi asıl gaye, ülkemizde deprem araştırması alanında yapılması gerekenleri ve nasıl yapılması gerektiğini ortaya koymaktır. Araştırma dışındaki icra, idarecilik ve, benzeri disiplinleri ilgilendiren konular kapsam içine alınmamış, ancak onlara ışık tutacak bilgiler verilmiştir.

Deprem araştırmasıyla ilgili meslek elemanlarına, planlama ve organizasyon uzmanlarına yardımcı olma gayesi ile, ele alınan konuların birbiriyle bağlantılı bir sıra izlemesi, özellikle gözönünde tutulmuştur.

— Türkiye'nin Deprem Bakımından Dünya Üzerindeki Durumu Nedir?

Yurdumuz, dünyanın en önemli iki aktif deprem kuşağından biri olan "Alpid Kuşağı" üzerinde bulunmaktadır. Diğer önemli kuşak "Pasifik Çevresi Kuşağı" olup, bu ikisi, dünya üzerindeki yıkıcı depremlerin büyük çoğunluğunu meydana getirmektedir. Şekil : 1 de, sözü edilen "Pasifik Çevresi" ve "Alpid" kuşakları görülmektedir (1).

Dünya üzerinde bu iki kuşaktan başka, daha az önemli bölgeler de bulunmaktadır. Örneğin Pamir - Baykal aktif bölgesi, Doğu Afrika kırığı, Atlantik kuşağı vb. gibi.

Alpid Kuşağı, Himalayalar üzerinden uzanarak İran'ı katettikten sonra Türkiye'ye girer. Yunanistan ve Balkanlar üzerinden İtalya'ya oradan da Kuzey Afrika'ya geçer (1).

— Türkiye'nin Deprem Bölgeleri Nereleridir?

Yurdumuz Alpid Kuşağı üzerinde bulunduğu gibi, sismik aktivite bakımından, bölgeleri arasında da önemli farklar bulunmaktadır (2), (3) ı (4).

Çanakkale'den Güney Marmara - Gönen - İzmit - Sakarya - Bolu - Kurşunlu - Tosya - Merzifon - Amasya - Tokat - Erzincan - Erzurum çizgisini izleyen "Kuzey Anadolu Fay Kuşağı", büyük ve yıkıcı depremlerin meydana geldiği önemli bir bölgedir. Erzincan'da bu kuşaktan bir kol ayrılarak Muş ve Van doğrultusunda uzanır.

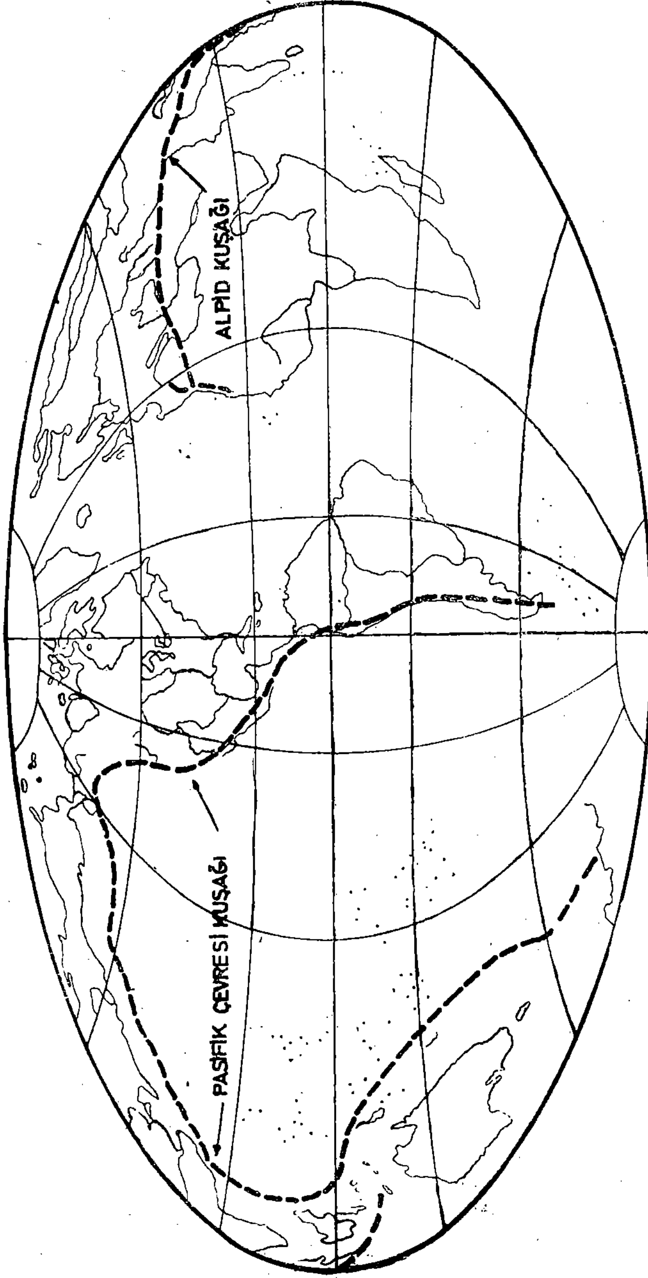
Batı kıyılarımızda Edremit - Balıkesir, Bergama - Soma - Akhisar, İzmir - Manisa - Alaşehir, Kuşadası - Aydın - Sarayköy - Denizli - Dinar - Burdur - Isparta depresyon bölgelerinde, Kuzey Anadolu'dan biraz daha değişik karakterde depremler meydana gelir.

Güneybatı kıyılarımızda Bodrum - Muğla - Fethiye bölgesi de önemli deprem tehlikesine maruz olup, burada derin odaklı depremler meydana gelmektedir.

Hatay - Maraş arasındaki bölge de önemli bir deprem bölgesidir.

Maraş - Malatya - Elâzığ - Bingöl - Bitlis yayı, iki önemli deprem kuşağını birleştirmektedir.

Bunlardan başka Kırşehir - Yozgat ve Kayseri - Niğde bölgeleri, daha az aktif olmakla birlikte, çevresine göre önemli olma özelliğini göstermektedir.

Şekil. 1

DÜNYANIN ÖNEMLİ DEPREM KUŞAKLARI

Sayılan bölgeleri, Şekil : 2'deki küçültülmüş "Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası"ndan (4) izlemek mümkündür.

— Ülkemizde Olmuş Büyük Depremler Nelerdir?

Ülkemizin deprem sorunun büyüklüğünü belirtmek üzere, aşağıda, bu yüzyıl içindeki şiddetli depremlerin bir listesi verilmiştir. Buradan, hemen her yıl şiddetli bir depremin olduğu görülmektedir :

No.	Bölge	Tarih	Episantral Şiddet
1	Malazgirt	19. 4.1903	IX (MM)
2	Mürefte	8. 8.1912	X
3	Burdur	3.10.1914	IX
4	Torbalı	31. 3.1928	IX
5	Marmara Ad.	4. 1.1935	IX
6	Kırşehir	19. 4.1938	IX
7	Dikili - Bergama	21. 9.1939	IX
8	Tercan	21.11.1939	IX
9	Erzincan	28.12.1939	XI
10	Develi	20. 2.1940	IX
11	Bigadiç	15.11.1942	VII
12	Erbaa	20.12.1942	X
13	Adapazarı	20. 6.1943	IX
14	Kargı - Lâdik	27.10.1943	IX
15	Erbaa	26.11.1943	X
16	Bolu - Çerkeş	1. 2.1944	X
17	Edremit	6.10.1944	IX
18	Van	28. 6.1945	VI
19	Denizli - Buldan	21.12.1945	VII
20	Varto	31. 5.1946	IX
21	Çerkeş	13. 8.1951	IX
22	Hasankale	31. 1.1952	VII
23	Adana - Misis	22.10.1952	VIII
24	Yenice - Gönen	18. 3.1953	X
25	Karaburun	2. 5.1953	VII
26	Edirne	18. 6.1953	VI
27	Söke	16. 7.1955	VI
28	Eskişehir	20. 2.1956	IX
29	Marmaris	25. 4.1957	VII
30	Abant - Akyazı	26. 5.1957	IX
31	İnegöl	2. 4.1959	VII
32	Marmaris	23. 5.1961	VII
33	Iğdır	4. 9.1962	VIII
34	Balıkesir	14. 9.1962	VII
35	Denizli - Buldan	11. 3.1963	VII
36	Tefenni	22.11.1963	VII
37	Divrik	14. 6.1964	VIII
38	Manyas	6.10.1964	IX
39	Varto	19. 8.1966	IX
40	Adapazarı	22. 7.1967	IX
41	Pülümür	26. 7.1967	VI
42	Bartın	3. 9.1968	VIII
43	Demirci	23. 3.1969	VI
44	Alaşehir	28. 3.1969	VII
45	Gediz	28. 3.1970	IX
46	Burdur	12. 5.1971	VIII
47	Bingöl	22. 5.1971	VIII

1939 Erzincan depreminden itibaren, büyük can ve mal kaybına sebep olan depremler, aşağıda ayrıca sıralanmıştır :

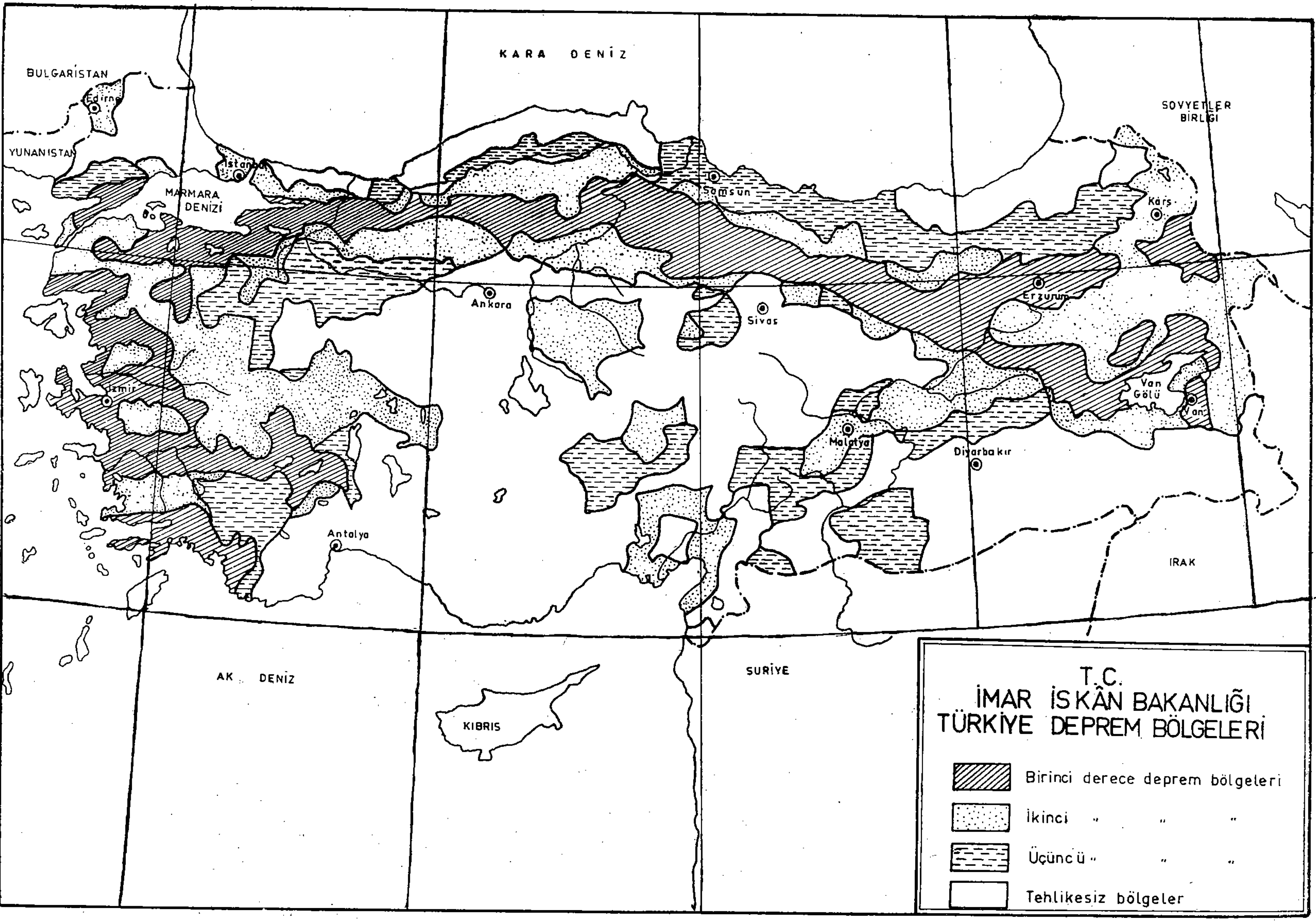
Bölge	Tarih	Can kaybı	Yıkılan konut sayısı
Erzincan	28.12.1939	40,000	135,000
Erbaa	20.12.1942	3,000	32,000
Erbaa	26.11.1943	4,000	40,000
Bolu - Çerkeş	1. 2.1944	4,000	50,000
Van	28. 6.1945	300	2,000
Manyas	6.10.1964	23	5,500
Varto	19. 8.1966	2,500	20,000
Adapazarı	22. 7.1967	86	7,100
Pülümür	26. 7.1967	97	1,000
Bartın	3. 9.1968	26	260
Alaşehir	28. 3.1969	41	2,500
Gediz	28. 3.1970	1,086	15,000
Burdur	12. 5.1971	57	1,600
Bingöl	22. 5.1971	878	4,900

Bu değerlerden hareketle, yurdumuzda bu yüzyılın başındanberi, depremden dolayı 60,000 civarında can kaybı ile az 6 milyar TL. (bugünkü değeri ile) lık mal kaybı meydana geldiği hesaplanabilir. Şekil : 3' te, depremden dolayı can ve mal kaybının yıllara göre gidişi, grafik üzerinde görülmektedir.

Tesislerdeki yıkılmalar, orta ve hafif dereceli hasarlar da katılırsa hakiki mal kaybının, bu değerin iki - üç katı olacağı meydana çıkar. Parayla ölçülmesine imkân olmayan işgücü aksaması ve moral bozukluğu gibi faktörler bunun dışındadır.

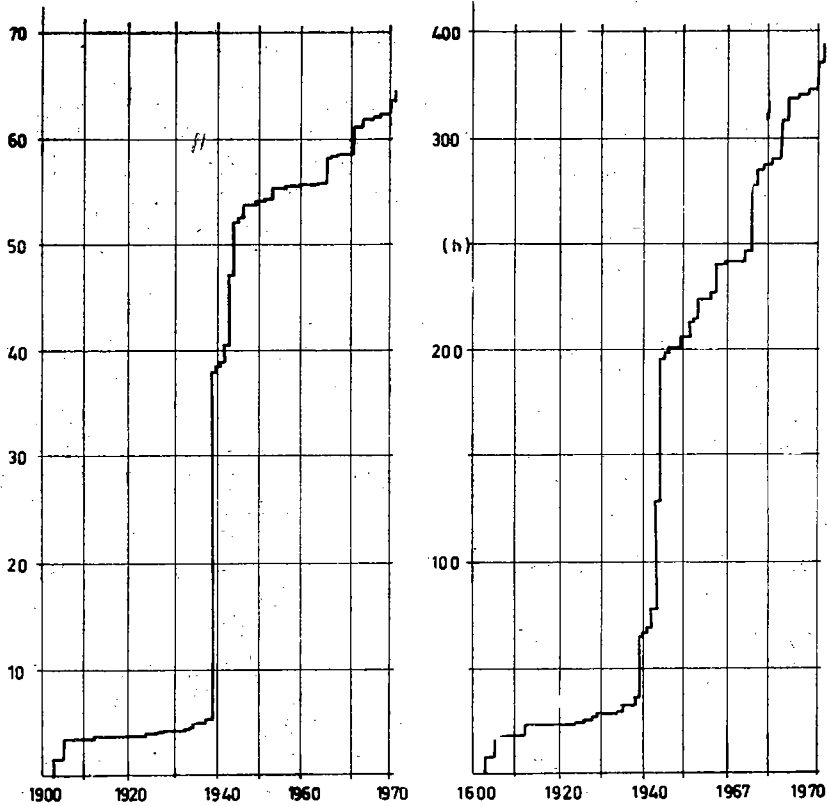
— Ülkemizin Alan, Nüfus ve Olanaklarının Deprem Bölgelerine Göre Dağılışı Nasıldır?

Ülkemizde deprem bölgeleri, yerleşme bakımından özellik göstermektedir. "Kuzey Anadolu Fay Zonu", tektonik hareketlerin sık sık ve büyük bir kolaylıkla izlene-

KARA DENİZ
BULGARİSTAN
Edirne
YUNANİSTAN
MARMARA DENİZİ
İzmir
Samsun
Ankara
Sivas
Erzurum
SOVYETLER BİRLİĞİ
Kars
Van Gölü
Van
Malatya
Diyarbakır
Antalya
IRAK
AK DENİZ
KIBRIS
SURİYE
T.C.
İMAR İSKÂN BAKANLIĞI
TÜRKİYE DEPREM BÖLGELERİ
Birinci derece deprem bölgeleri
İkinci " " "
Üçüncü " " "
Tehlikesiz bölgeler

Şekil 2

TÜRKİYE DE DEPREMDEN DOLAYI CAN VE MAL KAYBININ YILLARA GÖRE GİDİŞİ

TÜRKİYE DE 1900-1970 YILLARI ARASINDA DEPREMDEN DOLAYI CAN KAYBI

HERBİR SAYI 1000 KİŞİYİ GÖSTERİR

TÜRKİYE DE 1900-1970 YILLARI ARASINDA DEPREMDEN DOLAYI YIKILAN KONUT SAYISI

HERBİR SAYI 1000 KONUTU GÖSTERİR

Şekil 3

bileceği, bilimsel bakımdan "arazi laboratuvarı" diye nitelendirilebilecek bir bölgedir. Fay zonu genellikle sıradağlar arasında doğu - batı doğrultusundaki akarsu vadilerini (örneğin Kelkit Çayı) izlemektedir. Ege bölgesinde de deprem bölgeleri, vadi ve çukurlukları izlemektedir.

Sulama olanaklarından dolayı buralar bereketli tarımsal bölgelerdir ve nüfus yoğunlukları fazladır. Vadiler karayolu, demiryolu enerji nakil ve haberleşme hatları için uygun geçiş yerleri sağlar. İstek duyulan yerleşme bölgeleri genellikle kalın alûvyon zemine, yüksek yeraltı suyu seviyesine sahip yerlerdir. Bu özelliklerin hasarı arttırdığı bilinmektedir. Dolayısı ile şiddetli deprem hareketlerine maruz kalan yerler, genellikle önemli tesislerin bulunduğu yoğun yerleşme bölgeleridir.

Tektonik hareketler ayrıca yer kayması, kaya düşmesi gibi olaylara sebep olur veya onları hızlandırırlar. Akarsu vadilerindeki bölgelerin büyük bir bölümü de su baskını tehlikesine maruzdur. Yangınlara depremden hemen sonra sık sık rastlanır. Görüldüğü gibi deprem bölgelerinin belirli bir özelliği, hemen aynı derecede diğer doğal afetlere de maruz kalmalarıdır.

"Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası" (4), ve "1965 Nüfus Sayımı"na (5) dayanarak, ülkemizin alan ve nüfusunun deprem bölgelerine göre dağılışını gösteren çeşitli cetveller, aşağıda yer almıştır:

B ö l g e	**Alan (km²)**
I inci derece deprem bölgesi	134,857
II nci derece deprem bölgesi	212,110
III üncü derece deprem bölgesi	99,847
Tehlikesiz bölge	327,996
Toplam (Göller hariç)	**774,810**

B ö l g e	**Alan (%)**	**Nüfus (%)**
I inci derece deprem bölgesi	17.4	23.8
II nci derece deprem bölgesi	27.3	29.7
III üncü derece deprem bölgesi	12.9	13.1
Tehlikesiz bölge	42.3	33.3
Toplam	**100**	**100**

Şekil: 4'te de gösterildiği gibi, yurdumuzun % 58'i deprem bölgesi içinde olup, nüfusumuzun % 67'si deprem tehlikesi altında yaşamaktadır.

67 ilimizden 57'sinin sınırları içinde kalan alan tamamen veya kısmen deprem bölgesi içinde, geri kalan 10'unun (Antalya, Artvin, Hakkâri, İçel, Kırklareli, Mardin Nevşehir, Rize, Siirt, Trabzon) toprakları da deprem bölgesi dışındadır.

67 il merkezimizden 47'si deprem bölgeleri içinde, geri kalan 20'si de tehlikesiz olarak gösterilen bölgededir.

İl nüfuslarının deprem bölgeleri içinde kalan yüzdeleri itibariyle de:

26 ilde (*) deprem nüfusu, toplam il nüfusunun % 100'ü,

17 ilde deprem nüfusu, toplam il nüfusunun % 50'si ile % 99'u arasında,

13 ilde deprem nüfusu, toplam il nüfusunun % 10'u ile % 49'u arasında,

1 ilde deprem nüfusu, toplam il nüfusunun % 1 ile % 9'u arasında olup,

10 ilde deprem nüfusu bulunmamaktadır.

(*) Ağrı, Amasya, Aydın, Balıkesir, Bilecik, Bingöl, Bolu, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Denizli, Edirne, Elâzığ, Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Hatay, İzmir, Kars, Manisa, Muğla, Muş, Ordu, Samsun, Tokat, Uşak.

B ö l g e	**Şehir Nüfusu**	**Köy Nüfusu**	**Toplam Nüfus**
I inci derece deprem bölgesi	2,807,462	4,676,921	7,484,383
II nci derece deprem bölgesi	3,773,483	5,559,358	9,332,841
III üncü derece deprem bölgesi	974,058	3,138,034	4,112,092
Tehlikesiz bölge	3,250,813	7,211,289	10,462,102
Toplam	**10,805,816**	**20,585,602**	**31,391,418**

Nüfusu 50,000'den yukarı olan 45 yerleşme merkezinin (27'si il merkezi), 31'i deprem bölgesinde (24'ü il merkezi), 14'ü de tehlikesiz bölgededir (3'ü il merkezi).

İller itibariyle yapılan yatırımların analizinden aşağıdaki sonuçlar elde edilmektedir (15/d) :

Aynı depremin oluşunda açığa çıkan sismik enerji, 10^{25} erg mertebesinde olup, bu 20 kiloton TNT ye eşdeğer bir atom bombasının çıkardığı enerjinin (10^{21} erg) on bin katı kadardır.

28.12.1939 yılında olan Erzincan depremi, aynen bu özellikleri taşımaktadır.

Yerleşme Alanı	Sermaye Toplamı (TL.)	Yatırım Toplamı (TL.)
Deprem bölgesi içinde kalan iller	6,941,704,634 (toplamın % 90.7'si)	432,802,777 (toplamın % 96.0'sı)
Deprem bölgesi dışında kalan iller	717,528,642 (toplamın % 9.3'ü)	18,078,297 (toplamın % 4.0'ü)
Toplam	**7,659,233,276**	**450,881,074**

— Deprem Afetinin Diğer Doğal Afetler Arasındaki Yeri ve Özelliği Nedir?

Depremin, diğer doğal afetler arasında özel bir yeri vardır. Bu, depremi önlemenin imkânsızlığı, ne zaman ve ne büyüklükte olacağının bilinemeyip anîden başlaması, saniyelerle ölçülen kısa bir süre içinde maddî tahribatını tamamlamasından ileri gelmektedir. Etki bölgesinin sel, heyelân gibi doğal afetlere kıyasla geniş olması, esas sarsıntıyı replik adı verilen talî sarsıntıların izlemesi de bu afetin korkunçluğunu arttırmaktadır.

Sel, heyelân gibi olayları, gerekli tedbirleri alarak önlemek mümkün olduğu halde, deprem için bu mümkün değildir.

Trafik kazalarından dolayı yıllık can kaybı, depremlerin sebep olduğu can kaybından belki daha fazladır. Ancak depremlerin sebep olduğu kayıplar, zaman ve mekân bakımından belirli toplanmalar göstermekte, üstelik bu toplanmalar su, elektrik, sağlık, yangın söndürme vb. bölgesel hizmetlerin aksamasıyla çakışmaktadır. Böylelikle afet genel hayata ve ekonomiye etkili hale gelmektedir.

Yangın, trafik kazası gibi konularda sigorta yaygın olduğu halde, deprem sigortası hiç de yaygın değildir.

Örneğin, magnitüdü 8 olan bir deprem, ortalama 200 km. yarıçapında bir alan (150,000 km²) içinde hasar meydana getirebilir. Bu alanın ortalama % 20'si ağır hasar ve yıkılma bölgesidir. Bu büyüklükteki bir deprem, ortalama 600 km. ye kadar (1 milyon km² lik alan içinde) insanlar tarafından hissedilebilir.

— Deprem Afetinden Korunmanın Yolu Nedir?

Depremi önlemek mümkün olamadığına göre, bu afeti kabil olduğu kadar az zararla atlatmanın yollarını aramak gerekir. Bunun için de teknik bakımdan başlıca dört yol görünmektedir :

(A) Jeolojik tehlikeler ile deprem riskinin bölge ve derecelerinin belirlenmesi ve iyi yer seçimi,

(B) Depreme dayanıklı inşaat yapımı,

(C) Depremlerin önceden haber alınması,

(D) Depremde kontrolsuz bir şekilde açığa çıkacak enerjinin tehlikeli seviyeye gelmeden ve önceden tayin edilen zamanlarda suni etkenlerle serbest bıraktırılması.

(A) ve (B), en köklü çareyi göstermektedir. (C) henüz yeteri kesinlikle yapılamamaktadır (16). Depremlerin büyük bir isabetle önceden bilinebilmesi halinde bile ancak can kaybı önlenebilecek, mal kaybının önüne geçilemeyecektir. Ancak bu da önemli bir husus olduğundan, (C) yi küçümsememek yerinde olacaktır. Fakat tekniğin bugünkü durumu, depremlerin ne zaman, nerede ve ne büyüklükte olacağını ne kesinlikle, ne de yaklaşıklıkla saptamaya yeterli değildir. Deprem tahmini bugün için bir araştırma konusu olup, birkaç on yıl içinde büyük gelişmelerle karşılaşacağımız muhakkak gibidir. Japonya ve A.B.D. ndeki çalışmalar, gelecek için ümit vermektedir.

(D) ise, deprem tahmini çalışmalarından çok daha kısa bir geçmişe sahiptir. Depreme sebep olabilecek fay yüzeylerine basınçlı su göndermek, buralarda nükleer patlamalar yapmak gibi müdahalelerin, o civarda birikmekte olan sismik enerjiyi, tehlikeli bir deprem yaratacak seviyeye gelmeden, üstelik önceden tayin edilen bir zamanda, açığa çıkarmanın mümkün olabileceğine işaret eden bazı olaylara A. B. D.'nde rastlanmıştır. Anlaşılacağı gibi bu, daha hafif bir depreme sebep olarak gerçekleştirilmektedir.

Bu konudaki çalışmaların, deprem tahmini çalışmalarından daha geç açıklığa kavuşacağı anlaşılmaktadır. Çünkü bu çapta deneylere girişmek çok masraflı olduğu gibi, büyük alanları etkileyeceğinden, meskûn yerlerde insan hayatı ve mal bakımından da büyük riske yol açacaktır. (C) ye kıyasla aktif olan böyle bir çarenin varlığı ümit verici olmakla beraber, dünyanın çok geniş olan deprem bölgelerinin hepsinde bu usule başvurulamayacağı açıktır. Dolayısı ile (A) ve (B) nin önemi hiçbir zaman azalmayacaktır.

İnsanlık, varoluşundanberi karşılaştığı depremlerden edindiği dersler ve tecrübelere ilâveten yaptığı inceleme ve araştırmalar sonucu, depremler hakkında bugün birçok şeyler bilmektedir. Örneğin, girişte de belirtildiği gibi, olmuş depremlerin sistematik etüdünden, belirli deprem kuşaklarının varlığı ortaya çıkmıştır. Bugün, geçmiş depremlere ait istatistiklerden ve arazi incelemelerinden hareketle, çeşitli gayelerle, deprem tehlikesinin derecesini gösteren "bölgeleme" haritaları hazırlamak mümkündür. Bunların içinde mühendislik bakımından önemli olan bir grup da "sismik risk" haritaları olup, (A) nın kapsamındadır.

Deprem etkisine maruz kalıp hasar gören ve görmeyen yapıların incelenmesi sonucunda, hangi tip yapıların daha dayanıklı olduğu belirmektedir. Yapı tekniği, statiği ve dinamiği alanındaki araştırmalar, bu bilgileri daha da ileriye götürmektedir. Bu kuralların genel olanları "depreme dayanıklı yapı yönetmelikleri"nde yer alarak (B) nin kapsamına girmektedir.

Anlaşılacağı gibi (A) ve (B), sırası ile, "deprem bölgesi haritaları" ve "depreme dayanıklı yapı yönetmelikleri ile gerçekleştirilmektedir.

— Deprem Bölgeleri Haritasından Beklenen Fayda Nedir?

Depremlerin etkileri, deprem kaynakları civarında (faylar, grabenler vb.) en fazla olup, buralardan uzaklaştıkça azalır. Bu kaynaklar genellikle zonlar teşkil ederler ve ülke üzerinde üniform olarak dağılmazlar. Depremler ayrıca sıklık ve şiddet bakımından da bölgelere göre farklılık gösterirler. Bunlara ilişkin özelliklerin çeşitli kombinasyonlarıyla, çeşitli maksatlara yarayan bölgeleme haritaları yapılabilir. Burada, **"depreme dayanıklı yapı yapımına yönelmiş harita"** kastedilmektedir.

Bu haritanın pratik faydası, normal yapı projesi yapan mühendise, emniyet ve ekonomiyi sağlamak üzere, hangi hesap deprem katsayısını alacağını göstermesidir. Emniyet ve ekonominin birleştirilmesi, "Depreme Dayanıklı Yapım Prensipleri"nden hareket etmeyi gerektirir (21). Bu prensipler, UNESCO uzmanlar grubu tarafından 1964 yılında şöyle tesbit edilmiştir:

a) Can kaybı ve yaralanma önlenmelidir,

b) Mal kaybı en aza indirilmelidir,

c) Depremden dolayı, önemli hizmetler aksamamalıdır.

Bir yapıyı, o bölgenin maruz kalabileceği en şiddetli depremde bile hasar görmeyecek şekilde inşa etmenin çok pahalıya malolacağı açıktır. Böyle bir depremin ne zaman olacağı önceden bilinememekle beraber, şiddeti tahmin edilebilir. Bu gibi depremlerin 1000 yılda bir olduğu kabul edilse, ekonomik ömrü 50 - 100 yıl arasında bulunan normal betonarme binaların, kullanılma süreleri içinde belki de hiç maruz kalmayacakları bir deprem kuvvetine göre hesaplanmaları mantıkî olamaz. Bunun yerine, binanın ekonomik ömrü içinde ancak bir veya iki defa maruz kalabileceği büyüklükte bir depremi esas almak ve bu depremden sonra önemsiz - ekonomik tamirlerle eski haline getirilebilecek sağlamlıkta binayı inşa etmek, daha uygun bir çözümdür. Bu, sadece bir örnek olup, gözönüne alınacak hesap depreminin, yapı ömrü ve önemine bağlı olacağı açıktır (22).

Bütün yapıların birinci derece deprem bölgesi şartlarına göre inşası emniyeti sağlamakla beraber büyük masraflara yol açar. Deprem bölgeleme haritaları, deprem kaynaklarının zaman, mekân ve şiddet bakı-

mından değerlendirilmesi suretiyle tehlike bölgelerini ve derecelerini belirterek, ülke üzerinde depreme karşı eş emniyette yapıların yapımını sağlar.

— Deprem Bölgeleri Haritasının Yeterlik Sınırları Nelerdir?

Sismik risk değeri, yapının ömür ve önemine kıyasla, deprem kaynaklarının zaman, mekân ve şiddet bakımından dağılışının değerlendirilmesi suretiyle elde edilir.

Ancak, zemin özelliklerinin de hasar üzerinde büyük etkisi olduğu bilinmetkedir (23). Örneğin, zeminin alûvyon ve yeraltı su seviyesinin yüksek olduğu bölgelerde genlikler kayaya göre büyümektedir. Burada bir şiddetlendirme söz konusudur.

Ayrıca zeminin hâkim titreşim periyodu da söz konusu olup, bunun yapının tabii periyoduna yaklaşması ile hasarın artacağını gösteren olaylar vardır (24).

Deprem bölgeleri haritası genellikle kullanış kolaylığı bakımından, küçük ölçekli bir haritadır. Örneğin, yürürlükteki harita (4) nın ölçeği 1 : 2,000,000 olup, bu gibi yerel zemin değişmelerini göstermek olanağı yoktur. Bu sebeple değerleri daima normal zemine indirgenmiş kabul edip daha yumuşak ve daha sert zeminler için, değiştirme katsayıları kullanılmaktadır.

Bu bakımdan en iyi çözüm, yerel zemin özelliklerini, genlik büyütme ve hakim periyod bakımlarından değerlendirerek, daha büyük ölçekli mikrozonal haritalar kullanmaktır.

Zemin bakımından farklılık gösteren yeni gelişme yerlerinde önceden yapılacak mikrozonal haritalar, arazinin rasyonel kullanılması yolunda şehir ve kasaba plancılarına büyük faydalar sağlayacaktır.

— Ülkemizde Deprem Bölgeleri Haritasının Tarihçesi Nedir?

Ülkemizde deprem bölgesi haritası yapma çalışmaları, 1939 Erzincan depremi ile başlamış, Sırrı Sayar (Bayındırlık Bakanlığı, Yapı ve İmar İşleri D. Reisi), Hamit Nafiz Pamir (Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul Üniversitesi, Jeoloji Enst. Md.), Kemal Erkmen (Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul Rasathane Md.). Fikri Alpay (Bayındırlık Bakanlığı Yapı ve İmar İşleri D. Reisliği, Yapı İşleri Fen H. Md.) ve Fahri Onursal (Bayındırlık Bakanlığı, Yapı ve İmar İşleri D. Reisliği, Yer Sarsıntısı Büro Şefi) tarafından meydana getirilen ilk harita, 1945 yılında Bayındırlık Bakanlığı tarafından yayınlanmıştır. Haritanın ölçeği 1 : 2,000,000 olup,

a) Büyük hasara uğramış bölgeler,

b) Tehlikeli yer sarsıntısı bölgeleri,

c) Tehlikesiz bölgeler

olmak üzere üç bölge bulunmaktadır.

Bu harita, bazı küçük değişikliklerle, 1961 yılında, İmar ve İskân Bakanlığı tarafından renkli olarak bastırılmıştır.

İmar ve İskân Bakanlığı, 1963 yılında dört bölgeli (I., II., III. derece deprem bölgesi ve tehlikesiz bölge) bir harita yayınlamış olup, halen bu harita yürürlüktedir.

Bu haritanın da yenilenmesi için çalışmalar yapılmaktadır.

— Mükemmel Bir Bölgeleme Haritası Niçin Yapılamıyor?

Deprem bölgeleri haritası için kullanılacak ilk kaynaklar deprem katalogları, bunlara dayanan itsatistikler ve çeşitli jeolojik haritalardır.

REFERANS LİSTESİ

1. "Seismicity of the Earth and Related Phenemon", B. Gutenberg, C. F. Richter, Hafner Publishing Co. Inc., New York 1965.

2. "Türkiye Depremleri İzahlı Kataloğu", Nuriye Pınar ve Ervin Lahn, T. C. Bayındırlık Bakanlığı, Yapı ve İmar İşleri Reisliği yayınlarından, Seri : 6, Sayı : 36, Akın Matbaacılık Ltd. Ortaklığı, Ankara 1952.

3. "Türkiye ve Civarının Deprem Kataloğu", Kâzım Ergin, Uğur Güçlü, Zeki Uz, T. C. İstanbul Teknik Üniversitesi, Maden Fak. Arz Fiziği Enstitüsü Yayınları, No. 24, Maden Fak. Ofset Baskı Atölyesi, İstanbul 1967.

4. "Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası, ölçek : 1:2.000.000", T. C. İmar ve İskân Bakanlığı (Bakanlar Kurulu'nun 5.4.1963 gün, 6/1613 sayılı kararı ile yürürlükte),

5. "Genel Nüfus Sayımı, İdarî Bölünüş, 24.10.1965", T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Yayın No. 537, Devlet İstatistik Ensttiüsü Matbaası, Ankara 1968.

(Sonu Gelecek Sayıda)

BİNGÖL VE BURDUR DEPREMİNİN ÖĞRETTİKLERİ VE TEKRAR ÖĞRETTİKLERİ

Haluk AKTAN (*)
İnş. Yük. Mühendisi

1) Giriş :

12.5.1971 günü Burdur'da ve 22.5.1971 günü Bingöl'de meydana gelen depremde toplam olarak 799 kişi ölmüş ve 5011 ev yıkılmış veya ağır hasar görmüştür (1). 1971 depremlerinin yarattığı hasar Türkiye için alışılagelmiş bir olay olup kanıksanmaması gerekir. Nitekim, son beş senede olan depremlerde şu değerler elde edilmiştir.

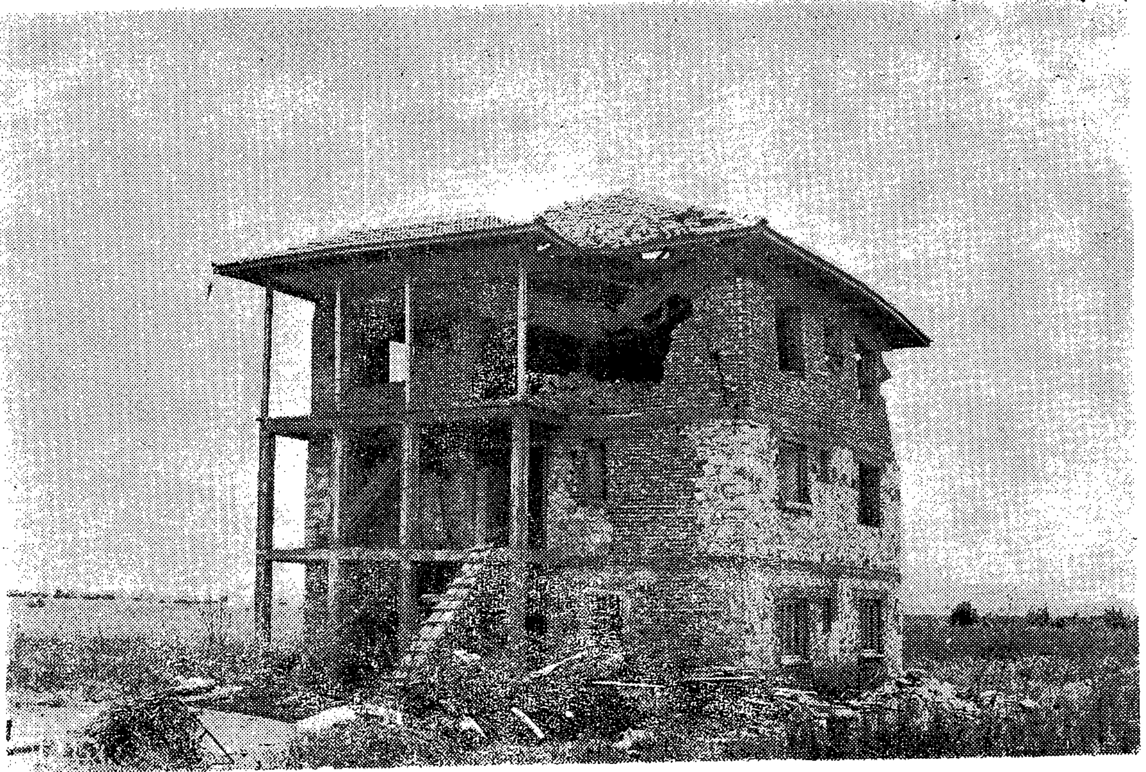
1966 Varto : 2394 kişi ölmüş ve 12.000 konut yıkılmış veya ağır hasara uğramıştır (1).

1967 Adapazarı depremi : 86 kişi ölmüş ve 5200 konut yıkılmış veya ağır hasara uğramıştır (1).

1968 Bartın depremi : 54 kişi ölmüş ve 3850 konut ağır hasara uğramış veya yıkılmıştır (1).

1968 Kığı depremi : 1 kişi ölmüş ve 1300 konut ağır hasara uğramış veya yıkılmıştır (1).

(*) İmar ve İskân Bakanlığı Deprem Araştırması Enstitüsü

1969 Alaşehir depremi : 41 kişi ölmüş ve 4661 konut ağır hasara uğramış veya yıkılmıştır (1).

1969 Demirci depremi : Ölü yok, 976 konut ağır hasara uğramış veya yıkılmıştır (1).

1970 Gediz depremi : 1086 kişi ölmüş ve 19398 bina ağır hasar görmüş veya yıkılmıştır.

Ve toplam olarak 1966 - 1971 döneminde Türkiye'de depremlerden 4461 kişi ölmüş 51396 konut yıkılmış veya ağır hasar görmüştür. (Bu sayılara orta hasar görüp konut onarım kredisi verilenlerin sayısı dahil değildir).

Depremlerin yarattığı tahribatların sebepleri bugüne kadar yapılan deprem sonrası çalışmalarda tekrar tekrar ortaya konulmuş ve fakat takat tatbikata intikal etmemiştir.

2) Depremin Yarattığı Tahribatın Nedenleri ve Tavsiyeler :

Yapılardan sorumlu olan inşaat mühendisleri olduğu için depremin yarattığı hasar ve ölümlerin büyük sorumluluğu gene bizlere aittir.

Bu sebepleri kısaca şöyle izah edebiliriz.

a) Köp tipi yapılarda hasarın nedenleri:

Köylerde rastlanılan yapılar çoğunlukla kerpiç yapılar, taş yığma yapılar ve ahşap karkas yapılardır. Orta, doğu ve güneydoğu Anadolu köylerinde düz toprak damlı kerpiç ve taş yığma yapılar, Karadeniz, Marmara ve Ege bölgelerimizde ve bağdadi ve hımış diye sınıflandırdığımız ahşap karkas yapılar çoğunluktadır.

Yapılan istatistiklere göre Türkiye'de nüfsun % 90 nı evini kendi yapmakta veya köy kalfalarına yaptırmaktadır. Profesyonel müteahhitlerin yaptığı konutlarda oturanların yüzdesi ise sadece 10 dur (2). Bu bakımdan, depreme dayanıklı yapı yapma tekniğinin, bölgesel, sosyal ve ekonomik şartların baskısı ile halk tarafından geliştirilemediği yerlerde. halkı deprem yönetmeliğini uygulamaya zorlıyamayız.

Bölgesel malzeme ve işçilik kullanarak ve köylünün eski evinden daha pahalıya mal

olmıyacak depreme dayanıklı konut tipleri geliştirilip onları halka benimsetmeliyiz.

Her depremden sonra yıkılan köy evlerinin (çoğu zaman acele ile) gene depreme ve köyün sosyal yaşantısına aykırı yapılması problemi çözümlememektedir. Bu konuda uzun vadeli eğitim programları ile ve hatta köylüye bizzat köyünde örnek yapılar yaparak, onların kendi evlerini kendi güçleri ile sağlamlaştırmaları sağlanmalıdır.

b) Şehir Yapılarında Hasarın Nedenleri :

Şehir yapılarında, idari aksaklıklar yönünden depremin yarattığı hasarın nedenlerini şöyle özetliyebiliriz :

I) Projelerin yapımında deprem yönetmeliği esaslarının göz önüne alınmaması.

II) Projeleri denetliyen kontrol mekanizmalarının iyi işlememesi,

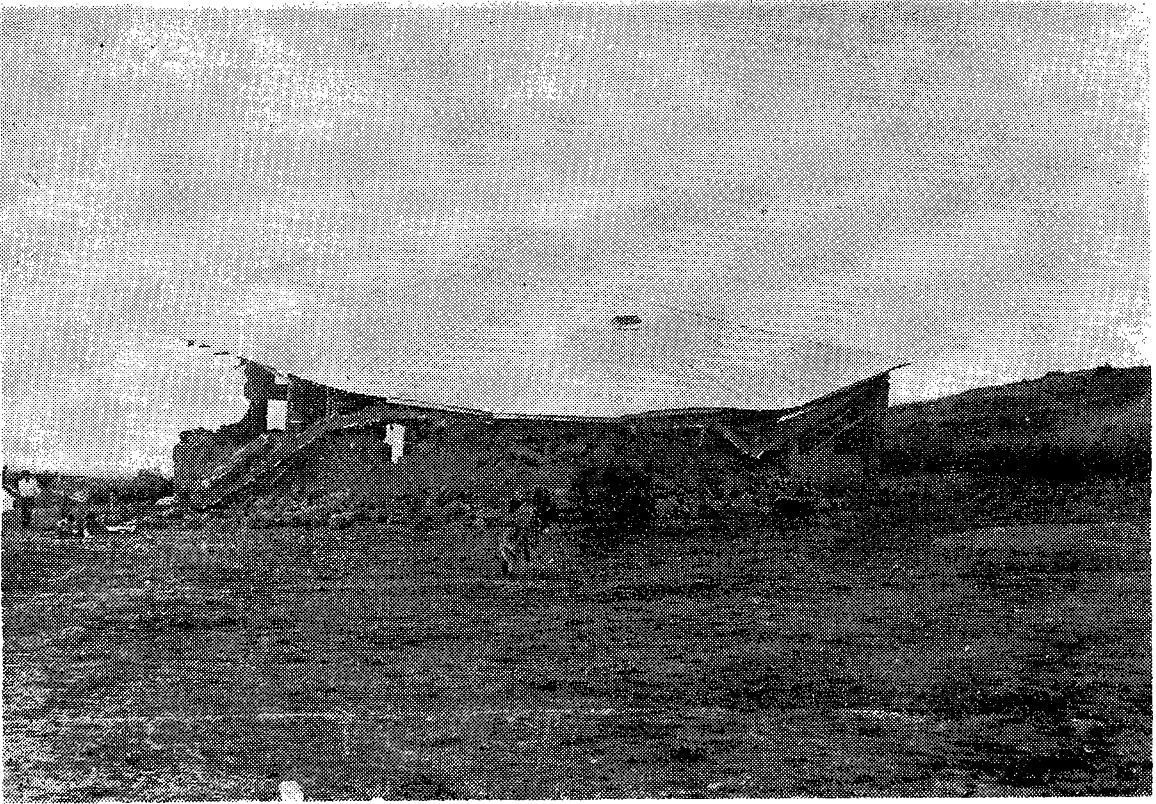
III) İnşaat yapıcılarının yapım tekniğini bilmemeleri, yapının davranışından bihaber olmaları sebebi ile proje tatbikatını işlerine geldiği gibi yapmaları,

IV) Yapının inşaatı sırasında kontrol ile yetkili kişilerin vazifelerini yapmamaları veya ne yapacaklarını bilmemeleri. Kentsel bölgelerde deprem hasarının çoğunluğunun bu aksaklıkları gidererek önleneceğine inanmaktayız. Kırsal bölgelerin aksine bu bölgelerde yapıların büyük bir kısmı profesyonel müteahhitler tarafından yapıldığı düşünülürse iyi bir denetim ile depreme dayanıklı yapı tekniği bu yapımcılara uygulatılabilir.

Belediyeler, hudutları dahilinde yapılacak bütün yapıların projelerini ve inşaatlarını kontrol etmekle yükümlüdürler. Ancak belediyeler bu kontrolu yapacak teknik personelden yoksundurlur.

Türkiye'de 695 belediyede yapılan bir araştırma sonunda, bunlardan % 56 sının yapıları deprem yönünden kontrol edecek teknik personeli olmadığı % 38 inin 1, % 3 ünün 2, % 1,5 unun 3 ve ancak % 1.5 unun yapıları deprem yönünden kontrol edecek 3 den fazla teknik elemanı olduğu görülmüştür (3). Netice olarak 7265 sayılı kanunda belediyelere verilen bu görev, geri kalmışlığımız kadar alâkasızlığımız nedeni ile sağlanamamaktadır.

Deprem hasarını yalnız kontrol mekanizmasının bozukluğuna yüklemek de hatalıdır. Deprem konusunda yetişmiş teknik personeli bulunan İmar ve İskân Bakanlığının çeşitli deprem bölgelerinde gerek kaya düşmesi, gerek sel ve heyelan sebepleri ile yerinden taşıyıp yeniden inşa ettiği yapılar, Gediz ve Bingöl depreminde büyük hasar görmüşlerdir. Hatta Gediz şehrinin yerine depremden sonra yapılan tek katlı tuğla yığma yapılar malzeme ve işçilik yönünden yetersiz görülmüş ve gelecek depremlere karşı tehlikeli bulunmuşlardır.

Tavsiyeler ve İstekler :

Bugüne kadar olan depremlerden alınan dersler ile bundan sonraki tatbikat için şu tavsiyeleri sıralayabiliriz.

A) Devlet kesimine :

1 — Belediye olan yerlerde bu teşekküllere verilen yapı kontrol yetkisi, belediyelerin seçim ile iş başına gelmesi nedeni ve çoğu yerde oy sağlama kaygısı ile gerekli şekilde kullanılmamaktadır. Bu görevin belediyelerden alınıp yetkili devlet kuruluşlarına, örneğin, İl İmar Müdürlüklerine verilmesi sağlanmalıdır.

2 — İl İmar Müdürlüklerine bağlı bölge proje ve kontrol merkezleri kurulmalı ve her bölgeye yeteri kadar teknikeleman gönderilmelidir. Teknik elemanın bu gibi görevlerde çalışması için bazı avantajlar (fazla ödeme, lojman vb.) sağlanmalıdır.

1971 in değerlerine göre Türkiye'de bu gün 6600 (4) inşaat mühendisi ve 3900 (5) mimar bulunmaktadır. Ve 1970 senesinde devlet okullarından 450 inşaat mühendisi (4), 280 mimar (5) mezun olmuştur. Kurulmasını teklif ettiğimiz yapı kontrol bürolarının adedi 100 civarındadır. ve 250 inşaat mühendisi ile 100 kadar mimar bütün Türkiye'de her il ve ilçe merkezinde, yapılacak yapıların proje ve inşaatını kontrol edebileceklerdir. Ankara, İstanbll ve İzmir gibi nüfusun 500.000 den büyük olan yerleşme yerleri içinde daha etkin bir kontrol sisteminin tatbiki gereklidir.

3 — 7265 sayılı kanunun cezai hükümlerinin tatbik edilebilmesi için, il ve ilçe merkezlerinde "Afet Bölgelerinde Yapılacak

Yapılar Hakkında Yönetmelik" e aykırı yapıların envanteri çıkartılmalı ve yapı sahiplerine yapılarını onarmaları bildirilmelidir. Bu onarımı sağlamak içinde aynı kanuna, yönetmeliğe aykırı olup, olacak depremlerden hasar gören yapıların sahiplerinin hak sahibi kabul edilmiyeceği hakkında bir madde konulmalıdır.

4 — Deprem gölgelerinde depremden sonra İmar ve İskân Bakanlığının yaptırdığı konutlar her zaman münakaşa konusu olmaktadır. Deprem olana kadar hiç bir çalışma yapılmamakta ve depremden sonra vatandaşa kışa kadar konuta kavuşturulacağı vaad edilerek, acaba ne tip konut yapsak sorusu ile karşılaşılmaktadır. Kısa sürede yapılan yapı tipi çalışmaları hiç bir sonuç vermeyince en kolay ve süratli yapılabilir tipler deprem bölgesine kurulmakta ve sonra çeşitli vesilelerle vatandaşın konutlara girmediği, çadırlarda oturmaya devam ettiği izlenmektedir. Buna bir son verilmelidir. Türkiye'nin hangi bölgelerinde deprem olduğu bilinmektedir. Buna göre hangi bölgeye nasıl bir tip ve hangi malzeme ile konut yapılacağı önceden plânlanmalıdır.

5 — Kırsal bölgelerde geniş bir eğitim kampanyasına girişilerek köylüye yerel malzemesi ile evini nasıl daha sağlam yapacağı öğretilmelidir. Bu eğitim işi devlet veya meslek kuruluşları tarafından organize edildiği takdirde her inşaat mühendisi ve mimarın bu işte severek görev alacağından hiç şüphemiz yoktur. Hatta yalnız barınma problemi ile değil, daha çeşitli meslek gruplarından ekipler kurularak köylünün ekin kapasitesini arttırmak, hayvan besleme, ürünlerini geliştirme konusunda da eğitim proğramları genişletilebilir.

B) İlgili Meslek Odalarına :

1 — Türkiye'de olan depremlerin yarattığı hasarın % 90 sorumlusu inşaat mühendisleri ve mimarlardır. Odalar bu konuda tedbirler almalıdır. Bu meslek sahiplerine çeşitli broşür ve yayınlarla depremin tehlikesi tanıtılmalı ve projelendirdikleri ve inşa ettikleri yapıları bu tehlikeyi gözönüne alarak yapmaları sağlanmalıdır. Kısaca yürürlükte bulunan Deprem Bölgeleri Haritasının ve Yönetmeliğinin bu meslek sahiplerince tatbik edilmesi zorunlu kılınmalıdır. Bu konuda cezai hükümler getirebilir. Örneğin, deprem bölgesinde yaptığı ve projelendirdiği yapı yıkılan veya hasar gören mühendis veya mimarda bu hasardan ötürü kabahat bulunursa süresiz meslekten men'e kadar cezalar verilebilir.

2 — Her inşaat mühendisi ve mimardan deprem yönetmeliğine aykırı gördüğü yapıyı bildirmeleri istenmeli ve bu müracaatlar devlet kuruluşlarına iletilerek tedbir alınması, o yapı hakkında yapılması gerekli işlemlerin tatbikata konmaları sağlanmalıdır.

Bir inşaat mühendisi ve mimarın, deprem bölgelerindeki il ve ilçe merkezlerinde yönetmeliğe aykırı yapıların sayımına katılması sağlanmalıdır.

5) Sonuç :

Her depremden sonra, hiç kâle alınmıyan bu tip raporları yazmaya kendimizi vazifeli görüyoruz. Gene biliyoruz ki 2000 seneden beri elimizde kayıtları olan Türkiyede olmuş depremler gene olmaya devam edecekler, gene insanlar ölecek, gene evler yıkılacak, gene radyolardan bakanların, başbakanın eski demeçlerinin birer tekrarlarını dinleyeceğiz ve gene eski depremler için yazdığımız raporların benzeri raporları yazmaya devam edeceğiz.

---

(1) İmar ve İskân Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü Hasar Tesbit Raporları,
(2) A. Aytun "Deprem araştırmalarının gayesi ve önemi" Bakanlık içi konferans,
(3) A. Aytun, Y. Türel, R. Şen — Deprem Yönetmeliğinin Tatbikatında Karşılaşılan Güçlükler,
(4) İMO İstatistikleri,
(5) Mimarlar Odası İstatistikleri
(6) ("Afet Bölgeleri ve Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik" İmar ve İskân Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü,
(7) 7269 sayılı Afetler Kanunu.

DEPREM AFETİNE İLİŞKİN ÇALIŞMALAR VE UYGULAMA TEKNİĞİ YÖNÜNDEN GÖRÜŞLER

Yavuz TÜREL
İnş. Yük. Müh.

Aktif bir deprem kuşağı üzerinde bulunmasından ötürü, ülkemiz sık ve şiddetli olarak büyük deprem şoklarına maruz bulunmaktadır. Bunun neticesi olarak da ağır can ve mal kaybı husule gelmektedir. Deprem hasarlarının azaltılması ve bu suretle kalkınma çabaları içinde bulunan ülkemizin ekonomik gücüne zarar veren adı geçen tabiî afetin elden geldiği kadar tesirlerinin kontrol altına alınması bu nedenle büyük önem arzetmektedir. Son yıllarda sırasıyle, 1964 yılında Gönen - Balıkesir'de, 1966 da Varto'da, 1967 de Adapazarı'nda ve Pülümür'de, 1968 de Kığı, Bartın ve Amasra'da, 1969 da Alaşehir, Kaş ve Kalkan'da, 1970 yılında Gediz'de, 12.5.1971 de Burdur ve 22.5.1971 tarihinde de Bingöl depreminin vuku bulması deprem hasarlarının özellikleri ve nedenleri ile sonuçlarına da dikkat edilerek, deprem bölgelerindeki uygulamaların gerek idarî gerek teknik yönden gözden geçirilip gerekli değişikliklerin yapılmasını çok zorunlu kılmaktadır. Meydana gelen bu depremlerin yol açtıkları can kaybı ve maddî hasar çok yüksek bir dereceye varmıştır. Yaklaşık olarak 1964 - 71 yılları arasında depremlerin yol açtığı hasarların giderilmesi için yapılan harcamalar ve ayrılan ödeneklerin toplamı 2 milyara yaklaşmaktadır. Bu rakamın arz ettiği önem kalkınma yönünden ülkemiz için açık ve kesin bulunmaktadır. Ayrıca yurdumuzun % 56'sının deprem bölgeleri içinde yer alması (% 18 Birinci Derece, % 22'si İkinci Derece, % 16'sı Üçüncü Derece), nüfusumuzun % 66,7'nin deprem bölgelerinde yaşaması (% 23,9'u I. Derece, % 29,7'si II. Derece, % 13,1'i III. Derece) sorunun çok önemli olduğunu ayrı bir noktadan açıklamaktadır. Bu yüzden, meydana gelen depremler ve yukarıdaki sayısal durumlar deprem hasarlarının azaltılıp, en az dereceye indirilmesi konusunda yapılması gereken çalışmaları günümüzün önemli ve acil sosorunları haline getirmiş ve bu sorunun çözüm yollarının ciddî, planlı ve devamlı araştırma ve etüdlere konu teşkil etmesi zorunluğunu ortaya çıkarmıştır.

Konu ile ilgili olarak yukarıda ortaya konulan hususların açıklığa kavuşturulması bu sorunun çözümü yönünden çok gerekli görülmektedir. Sorunu idarî ve teknik yönlerden ele alarak incelersek :

I — İdarî Hususlar :

Her büyük deprem, deprem afetine karşı tedbirlerin alınması yolunda, afeti takiben bazı hareketler ve çabalar meydana getirmiş ancak bu davranışlar zamanla şiddetinden kaybederek unutulmuş ve büyük hacımde mal ve insan kitleleri depremin korkunç tehdidine maruz bırakılmakta devam edilmiştir. Çeşitli nedenlerle Cumhuriyet Devrine kadar süregelen bu tutum, 22 Temmuz

1944 yılında çıkarılan 4623 sayılı "Yersarsıntısından Evvel ve Sonra Alınacak Tedbirler" adlı kanunla düzeltilmiş ve 25.5.1959 tarihinde yürürlüğe giren 7269 sayılı "Umumî Hayata Etkili Afetler Dolayısiyle Alınacak Tedbirler" isimli kanunla daha geniş kapsamlı bir uygulamaya gidilmiştir. 17.7.1968 tarihinde, 7269 sayılı Kanunun bazı maddelerini değiştiren ve yeni ek maddeler getiren 1051 sayılı kanun yürürlüğe girmiştir. 7269 - 1051 sayılı kanunların 3. ve 5. maddelerinde öngördüğü üzere, deprem afetinden vatandaş hayatını ve ulusal servetin korunmasını teminen, depreme karşı dayanıklı ve emniyetli yapı uygulamasını gerçekleştirmek yönünden, deprem bölgelerinde yapılacak, değiştirilecek, büyütülecek veya esaslı tamir görecek resmî ve özel bütün yapıların tabi olacağı teknik şartları gösterir "Afet Bölgelerinde yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik" 17 Ocak 1968 gün ve 12801 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Adı geçen yönetmelikte sonradan bazı ekler ve değişiklikler (EK : 1) yapılmıştır.

7269 - 1051 sayılı kanunların 3. maddesinde belirtildiği üzere, belediye hudutları ve varsa mücavir sahalar dahilinde ilgili belediyeler, bunun dışında kalan yerlerde vali ve kaymakamlar bu yönetmelik esaslarının uygulanmasını sağlamakla yükümlü kılınmışlardır. Deprem bölgeleri içinde bulunan belediyelerin sayısının yaklaşık olarak 650'ye varması ve bunların büyük bir kısmındaki teknik eleman yetersizliği "deprem yönetmeliği" esaslarına uygun, yeterli projelerin gerçekleştirilmesi hususunu ortadan kaldırmaktadır. Nitekim Gediz depremini takiben, Gediz Belediyesinde projeler üzerinde yapılan incelemeler, proje tertibi ve uygulama yönünden "Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmeliğin" öngördüğü esaslara uyulmadan yapıların yapıldığı gerçeğini ortaya çıkarmıştır.

Yönetmeliğin ayrıca 5. Bölüm 7. maddesinde, malzeme ve işçilik hükümleri kısmında, afet bölgelerinde yapılacak yapıların gerek malzeme gerek işçilik bakımından, Bayındırlık Bakanlığı "Yapı İşleri Genel Fennî Şartnamesi" kuralları ile "Türkiye Köprü ve İnşaat Cemiyeti Betonarme ve Ahşap Şartnamesi" esaslarına uygun olarak yapılmasını öngörmektedir. Belediyelerimizin bu konuda, genellikle teknik eleman yetersizliği nedeniyle de yönetmelik hükümlerini uygulamada çok zayıf kaldıklarını belirtmek yerinde olacaktır. Bu bakımdan deprem bölgeleri içindeki belediyelerin, özellikle cami, otel, sinema, hamam vb. gibi insan topluluklarının içinde yer aldığı yapıların projelerini tasdik yetkisini kontrol altına almak geçmiş tecrübelerin bize öğrettiği önemli hususlardır. Genellikle 7269 - 1051 sayılı kanunlar ve bu kanunların 3. maddesine dayanılarak hazırlanan yönetmelik esasları, sahip oldukları nitelikler yönünden, geliştirilmeye ihtiyaç duyulsa bile, deprem hareketleri sonunda meydana gelen ağır hasarlar ve can kayıpları için büyük bir neden teşkil etmemektedir. Asıl sorun, yönetmelik hükümlerine uyulmadan yapılan uygulamalardan doğmaktadır.

İdarî yönden kanunlarla ilişkisi bakımından ortaya çıkan bir sorun da 2490 sayılı kanunla ilgilidir. Bu gün en basit bir meslek erbabı için bile ehliyetname aranırken (Örneğin Berberlik, şoförlük ve iğnecilik) içinde belki de büyük sayıda insan kitlelerinin oturacağı, yaşayacağı yapılar yapacak inşaat yüklenicileri, esas meslekleri nakliyecilik, kabzımallık vb. olan teknik görüş ve bilgiden yoksun kimselerden olabilmektedir. 2490 sayılı Kanunun yanlış olan, kısa vadede avantaj arayan hükmü de bu yanlış uygulama ile birleşince, teknik bilgi ve sorumluluktan uzak kişilerin % 25 - 30 tenzilâtla yaptığı emniyetsiz yapılar içine insanlar iskân edilmektedir. 22.5.1971 günü Bingöl depreminde, bu tarzda ve bu anlayışla yapılan askerî yatakhane binalarının çoğu yıkılma durumuna girmiş ve yapıların içersinde kalan 500 asker mutlu bir tesadüfle bu afetten kurtulmuştur.

Bingöl depreminde, 62 milyonluk yatırımla yapılan kamu tesislerinin 52 milyonluk kısmı bu yüzden tamamen yıkılmış veya ağır hasara maruz kalmıştır. Bu yüzden deprem bölgelerinde yapılacak yapıların kısa vadede basit hesaplarla ilgili olarak değil, uzun vadede yıkılmayacak can ve mal emniyetini gerçekleştirecek prensipleri ortaya koyarak inşa edilmeleri artık zorunludur.

II — Teknik Hususlar :

7269 - 1051 sayılı Kanunlarda öngörüldüğü üzere, deprem bölgelerinde yapılacak inşaatların Kanunun 3. maddesinde belirtilen yönetmelik esaslarına uyularak yer seçiminin, projelerinin ve inşaasının yapılması zorunludur. Bu bakımdan teknik yönden yapının emniyetine tesir eden faktörleri ayrı ayrı ele alarak inceleme yaparsak :

a) Zemin Şartları :

Yönetmeliğin ilgili 8. madde 3. fıkrasında zemin yönünden açıklamalar yapılmıştır. Genellikle geçmiş depremlerde zemin şartlarınnı hasar üzerinde geniş bir etkisi olmamıştır. Ancak geçmiş depremlerden Varto Depreminde, yatılı Bölge Okulu'nun üzerine inşa edildiği sahanın, Adapazarı Depreminde Vakıflar İdaresine ait Balayı Otelinin bulunduğu sahanın, Gediz Depreminin etkisiyle Tofaş Tesislerinin üzerine oturduğu alüvyon sahanın ve Bingöl Depreminde Sanat Okulu ve Lise yapılarının üzerine oturduğu Çapakçur vadisindeki birikinti konisinin yapılar üzerindeki hasara geniş şekilde etkisi olmuş bulunmaktadır. Özellikle Gediz Depreminde, Gediz'den kuş uçuşu takriben 130 km. uzaklıkta bulunan Tofaş Tesislerinin bulunduğu sahanın alüvyon olması nedeniyle, dinamik stabilite yönünden yetersiz kalan Tofaş Tesislerinin çoğu yıkılıp, ağır hasar görmüşlerdir. Deprem sırasında zemin peryodu ile yapı peryodu arasındaki ilişkiyi gözönüne alan dinamik stabilite sorunu özellikle gözönüne alınmalıdır. Hal-i hazırda, yapı peryodunu yapının sadece dış boyutlarına bağlıyan peryot formülü bu yüzden değiştirilip, geliştirilmesi icap etmektedir. Ayrıca zemin titreşimlerine ilişkin peryodların tayini için aletsel ve deneysel çalışmalar yapılmalıdır. En şiddetli depremlere maruz kalabilecek bölgelerde bu yüzden, bilhassa yeniden iskân ve şehir gelişmesi ile sanayi sahalarının tespitinde bölgenin jeolojik, sismolojik, sismo - tektonik, yeraltısuyu ve temel zemini araştırmalarına dayanan "Mikro - Bölgelendirme" haritalarının yapılması da zorunlu bulunmaktadır. Zemin yapısı özelliklerini de gözönüne alan ve dinamik stabilite faktörüne yer veren üst yapıyı projelendirme işlemi bu şekilde emniyetli uygulama sınırı içine sokulmuş olacaktır.

b) Projelendirme :

Sismik tesirlere karşı, yapının üzerine oturduğu zeminin özelliklerini de gözönüne alacak şekilde, yapı cinsini (betonarme, yığma, ahşap karkas veya çelik karkas) saptamak uygun olmaktadır. Zorunlu hallerde, belli taşıyıcı sistemin seçilmesi gibi, zemin özelliklerine göre üst yapıyı sismik tesirlere karşı dayanıklı ve emniyetli uygulamaya yönelmek icap edecektir. Projelendirme sırasında, yapı cinsine göre taşıyıcı sistemin sahip olduğu özelliklerin uygulama sırasında da aynen benimsenmesi için açıklayıcı ve dikkati çekici notlar projelere konulmalıdır. Bu konuda Adapazarı Depremi sırasında şehir içinde yıkılan asmolen döşemeli betonarme binaların yıkılması örnek gösterilebilir. Projelendirme sırasında b/h = 80/40 lık basık kirişlerin 40 x 40 gibi kolonlara oturması ve kiriş içindeki pilyelerin de kolona mesnetlenen kısım dışında bulunması neticesi, hesapta mesnette çalışıyor farzedilen pilyeler pratikte çalışmamış ve deprem anı mesnetlerde hasıl olan aşırı negatif gerilmeleri alacak teçhizat bulunmamıştır. Ayrıca rijit kabul edilen düğüm noktaları da bu şekilde rijitliğini kaybederek sistemin tamamen çökmesine yol açmıştır. Genellikle üst yapıya ait hesaplamalarda projeciler, zeminden intikal eden (oturma veya farklı defermasyon gibi) tesirler veya sisteme ait prensip hataları (dinamik stabilite ve uygulama) dışında hesap yanlışlığı nedeniyle sismik tesirlerle yıkılmada tesirleri geniş ölçüde bulunmamaktadır.

Deprem Yönetmeliğinin geliştirilmesi için, projelendirme yönünden bu görüşlerin ışığı altında, Devlet Planlama Teşkilâtı (1968 - 1972) Kalkınma Planı 1968 yılı programı Konut Bölümü "1968 Yılında Alınacak Tedbirler" kısmının 2. fıkrasında "Zelzele Yönetmeliğinin Çağdaş tekniğin icaplarına uygun şekilde geliştirilmesi yolunda çalışmalara başlanacaktır" tedbirine de uyulması ve sonuçlandırılması zorunlu bulunmaktadır.

c) Uygulama (Malzeme ve işçilik) :

Üzerine oturacağı sahası iyi seçilen, projelendirilmesi titizlikle yapılan yapıların sismik tesirlere karşı dayanıklı olması ayrıca gerek malzeme gerek işçilik yönünden yeterli uygulamanın yapılması ile sağlanacaktır. Yönetmeliğin 7. maddesinde öngörüldüğü üzere deprem bölgelerinde yapılacak yapıların gerek malzeme gerek işçilik bakımından "Bayındırlık Bakanlığı Yapı İşleri Genel Fenni Şartnamesi" kuralları ile "Türkiye Köprü ve İnşaat Cemiyeti Betonarme ve Ahşap İnşaat" şartnameleri esaslarına uyularak yapılması zorunlu görülmektedir.

Malzeme yönünden betonarme binalarda, düşük mukavemetli ve homojen yapıda olmıyan çekme demirlerle yapılan binaların elbette mukavemeti yetersiz olacaktır.

Özellikle İstanbul'da çok kumlu tuvenan deniz malzemesi ile yapılan betonların basınç mukavemetleri çok yetersiz bulunmaktadır. Yapılan deneyler bu cins betonların 28 günlük küp mukavemetinin 120 kg/cm² olduğunu göstermiştir ki bu çok endişe yaratacak bir durumdur. Ayrıca agreganın yabancı malzeme ihtiva etmesi beton mukavemetini daha da azaltan bir durum yaratmaktadır. Bu bakımdan yapı taşıyıcı sistemine göre betonarme yapılarda beton ile çeliğin, yığma yapılarda tuğla veya taşın çatlaksız ve yeter evsafları haiz bulunmaları zorunludur. Aynı şekilde yeter mukavemeti haiz taşıyıcı sistemin ortaya konulması bakımından şartnamede belirtilen esaslara uygun işçiliğin yapılması (betonarme yapılarda betonun iyi karışması, demirlerin kolon ve kirişlerin başlarında kancalı yapılması, betonun iyi sıkıştırılması vb. yığma kâgir yapılarda taş veya tuğlanın aderansı temin eden harcın suyunu emmemesi için, duvarlara konmadan iyice sulanması gibi) çok önemlidir. Ancak bu titiz ve teknik esaslara uygun ve yer veren anlayışla yapılan yapılar, deprem tesirlerilerine karşı dayanıklı olacak ve bu sayede ülkemizin ekonomik gücüne zarar veren depremin olumsuz tesirleri sınırlandırılıp, can ve mal emniyeti yeterli seviyeye getirilmiş bulunulacaktır.

EK : 1

16.1.1968 Gün ve 12801 Sayılı Resmî Gazete'de Yayınlanarak Yürürlüğe Giren "Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik"le İlgili Olarak Aşağıdaki Açıklamaların Yapılması Zaruri Görülmüştür

Adı geçen yönetmeliğin yayımından sonra bir kısım maddelerinde tatbikata sebep olabilecek tereddütleri gidermek üzere aşağıdaki açıklamaların yapılmasına lüzum görülmüştür.

1 — 16.1.1968 tarihine kadar projeleri elde edilen resmî inşaat ile ruhsatı alınmış özel inşaatlarda eski yönetmelik uygulanabilir.

2 — 1 inci derece deprem bölgelerinde asmolen, dolgulu veya dolgusuz dişli döşemeli betonarme kaskas binalar ancak aşağıda belirtilen şartlara uyarak yapılabilir.

a) Plak kalınlığı 7 cm. den az alınmamalıdır.

b) Kiriş genişlikleri, kirişe mesnet teşkil eden kolon veya perde genişliği ile kiriş yüksekliği toplamından daha fazla olmamalıdır.

c) Kiriş boyutları, hiç bir kesitte basınç teçhizatına ihtiyaç olmıyacak şekilde seçilmeli ve kiriş kolon birleşimlerinde zımbalama tahkiki yapılmalıdır.

d) Binanın temel üstü yüksekliği
3 üncü derecede deprem bölgelerinde 18.00 m.
2 inci derecede deprem bölgelerinde 15.00 m.
1 inci derecede deprem bölgelerinde 12.00 m.

yi aşan yapılarda yatay yükleri emniyetle temele aktarmak üzere, temele kadar devam eden ve planda elâstik merkez yük merkezine mümkün olduğu kadar çakışacak şekilde deprem perdeleri teşkil edilmelidir.

3 — Sağlam kaya üzerinde, tesviye betonu üzerine temel duvarı örülebilir.

4 — Kerpiç binalar bodrumdan başka en fazla bir kat yapılabilir.

5 — İyi evsaflı zemin, yönetmeliğine tablo 2 de 1 sıra no. lu zeminlere
orta evsaflı zemin, yönetmeliğine tablo 2 de 2 sıra No. lu zeminlere
zayıf evsaflı zemin, yönetmeliğine tablo 3 de 3 sıra no. lu zeminlere
tekabül etmektedir.

6 — Yönetmelikteki :

Sayfa	Satır	
6	(alttan) 66	"az olamaz" yerine "fazla olamaz" olmalıdır.
9	(üstten) 2, 3, 4	"aralarındaki mesafe 10 cm. den az olmayacak" "köşelere konacak" olmalıdır.
10	(üstten) 2	"Priket" "Briket" olmalıdır.
10	(üstten) 16	"Priket" "Briket" olmalıdır.
22	(Şekil : 1)	(nazarı itibare alınmıyacaktır.)

İmar ve İskân Bakanı Y. Müsteşar	Bayındırlık Bakanı Y. Müsteşar
Turan ALPDEMİR	**Orhan GÖNCÜOĞLU**

Karşılaştırılmıştır.	Aslının aynıdır.
Seyfi GÖZEN	**Cemalettin BOZGEYİKLİ**
Muamelât Müdürü Afet İşleri Genel Müdürlüğü	Genel Müdür Muavini Afet İşleri Genel Müdürlüğü

odamızdan

Eski İstanbul Şubemiz Başkanı İzzettin Silier Odamız Genel Kurulu ile ilgili dâvaya müdahale talebinde bulunmuştur.. İzzettin Silier'in müdahale talebi dilekçesini haber olarak aynen yayınlıyoruz.

MÜDAHALE TALEBİ DİLEKÇESİDİR YÜRÜTMENİN DURDURULMASI VE DURUŞMA İSTENMİŞTİR

İstanbul Asliye Hukuk Hâkimliği aracılığı ile Yargıtay Başkanlığına gönderilmek üzere Ankara 5. Asliye Hukuk Hâkimliğine - Ankara.

Dosya No. 971/373

Müdahale Talep ederek Temyiz eden : İnşaat Yüksek Mühendisi İzzettin Silier. Cevdet Paşa Cad. 96. Bebek-İstanbul.

Lehine Müdahale talep edilen : Dâvalı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği İnşaat Mühendisleri Odası Başkanlığı — Ankara.

Dâvacı : Orhan Ağaoğlu ve arkadaşları vekili Avukat Yekta Güngör Özden.

Konu : 1. Ankara 5. Asliye Hukuk Mahkemesinde 971/373 sayı ile kayıtlı dâvaya müdahalenin kabulü.

2. a) Davaya bakan hâkimin memnuiyet sebebinin bulunduğuna karar verilmesi.

b) Memnuiyet sebebi yok kabul edilirse hâkimi reddettiğimizden bu hususun incelenmesi.

3. Yukardaki maddedeki taleplerimiz kabul edilmezse Ankara 5. Asliye Hukuk Hâkimliğinin verdiği 5.6.1971 tarih ve 971/540 sayılı kararının usul ve esastan bozulması.

A. DAVAYA MÜDAHALE HAKKIMIZ VARDIR

Dâvacılar tarafından iptali istenen Genel Kurula üye olarak başından sonuna kadar iştirak etmiş, Genel Kurulda bazı kararların alınması için tekliflerde bulunmuş, onları kısmen olsun kabul ettirmiş bulunuyorum. Ayrıca Genel Kurul tarafından Danışma Kuruluna üye ve Odalar Birliği Yüksek Haysiyet Divanı Üyeliğine aday seçilmiş bulunuyorum. Bu hususlar dâvacı tarafından ibaz edilen delillerde kayıtlı olduğundan ayrıca belge ibraz etmiyorum. Aradan geçen zaman içinde İnşaat Mühendisleri Odası Danışma Kurulu Başkanlığına seçilmiş ve bu sıfatla bir çok muamelelerde bulunmuş durumdayım. Dâvanın kabulü seçmek, seçilmek haklarımı ellerimden almış olacağı gibi yaptığım muameleleri de mesnetsiz bırakacaktır. Böylece dâvanın neticesinin şahsi hak ve menfaatlerime tesir ettiği açıktır.

Dâvaya dâvalı lehine müdahale etmek istiyorum. Ortada kesinleşmiş bir karar mevcut olmadığına, dâvalı İnşaat Mühendisleri Odası kararı temyiz etmiş bulunduğuna göre muhakeme bitmemiştir. "Temyizde derdest bir dâvaya da müdahale mümkün" bulunduğu noktasında içtihatlar birleşmektedir. müdahalemin kabulünü rica ediyorum.

B. HAKİM RECEP PALAMUTOĞLUNUN DÂVAYA BAKMASI MEMNUDUR.

Dava İnşaat Mühendisleri Odası Genel Kurulunda Gündüz Hekimgil isimli üyenin başkanlığı için oy verdiklerini iddia eden Genel Kurulun başkası başkanlığında yürütülmesine itiraz eden grubun haklarını müdafaa iddiasıyla açılmıştır. Bu grup Ankara Onbirinci Noterine giderek bir tesbit yaptırmışlar, kendi aralarında yaptıkları toplantıda içlerinden bazılarını seçerek kendileri namına uğraşmakla görevlendirmişlerdir. Dâva dilekçesinin 3. sahifesinde 5 No. lu bentte bahsedilen Yürütme Kurulunun anlamı budur. Dâva bu temsil selâhiyeti verilen kişilerin eliyle açılmışsa da gerçekte dâvacılar Noterde imza veren, toplantıda seçim yapıp yemin eden kişilerin bütünüdür! Dâva dilekçesindeki kişiler temsilciler olduklarını, dâva dilekçesinde dahi bildirmektedirler. İŞTE ASIL DAVACI GRUBUN İÇİNDE HAKİM RECEP PALAMUTOĞLU'NUN KARDEŞİ MEHMET PAPAMUTOĞLU DA MEVCUTTUR. (Bakınız Noter Tutanağı sondan onaltıncı) Hatta açık açık iddia edilebilir ki, bu dâva, asıl görevli merciler dururken, Hâkim Recep Palamutoğlunun önüne, Mehmet Paramutoğlunun ağabeyi olduğu için getirilmiştir. **Gerek dâva yürütülürken, gerek karar verilirken hâkimin affedilmez bir sürü hata yapması, ancak ve ancak kardeşinin menfaatlerini ve görüşlerini korumak amacıyla izah edilebilir.** Ayrıca dâvacı avukatını da bu cins dâvaların Danıştayda bakıldığını bilemiyecek kadar cahil kabul etmek bizim için mümkün görülememektedir.

Kısaca şunu da ilâve etmek gerekir ki, Mehmet Palamutoğlunun son senelerdeki faaliyeti özel bir yüksek okulda öğretmenlikten ibaretti ve İnşaat Mühendisleri Odası daha önceki Genel Kurulunda üyelerine Özel Yüksek Okullarda öğretmenliği yasak etmişti, bu kararı dinlemiyenleri Haysiyet Divanına vermekteydi. Dâvacı grup bu konudaki kararları değiştirmek istediklerini açıkça ilân etmişlerdir. Yani dâvacı grubun niyetleri Mehmet Palamutoğlu bakımından bir ekmek meselesidir, hayati bir önem taşımaktadır.

BİR HAKİMİN KARDEŞİNİ DE TEMSİL EDEN VE BU AMAÇLA HAREKET EDEN KİŞİLERİN AÇTIĞI DAVAYA BAKMASI MEMNUDUR. Öncelikle bu hususun incelenerek, HUMK m. 30 gereğince Hâkim Recep Palamutoğlu huzuruyla yapılan bilumum muamelelerin ve verilen hüküm ve kararların iptaline karar verilmesini rica ediyorum.

(Not : Bu dâvadan önce, Recep Palamutoğlu Genel Kurula delil tesbiti için geldiğinde, tutanak tanzim ederken benim de ifademi almış, bu arada sorum üzerine oradakilerin huzurunda Mehmet Palamutoğlu'nun ağabeyi olduğunu ifade etmiştir. İfademin bulunduğu tutanak tesbit dosyasındadır.)

C. HAKİM RECEP PALAMUTOĞLUNU REDDEDİYORUM

Bir ilam hakkında tarafların en ufak bir şüphesinin bulunmaması, o cemiyetin bekası için şarttır. Aksi halde cemiyet yavaş yavaş soysuzlaşmaya başlar. İnancımız şudur ki bu dâva Recep Palamutoğlunun önüne Mehmet Palamutoğlunun kardeşi olduğu, temayülleri ve fikirleri önceden bilindiği için getirilmiştir. Ancak yukardaki izahatımız hakimin bu dâvaya bakması memnuiyeti için yeterli görülmezse, HUMK m. 29 un 4 ve 6. fıkraları ve muhtemelen (şu anda bir delilimiz mevcut değil) 1. ve 2. fıkraları gereğince kendisinin reddedilebilir olduğu kanaatindeyiz ve reddediyoruz. Bu hususun incelenerek karara bağlanmasının sağlanmasını rica ediyoruz.

D. 1) HUSUMET USULSÜZ OLARAK DEĞİŞTİRİLMİŞTİR

Dâvacılar T. M. M. O. B. İnşaat Mühendisleri Odası Başkanlığını dâva etmişlerdir. Bu konu da sayın Hâkimliğin 4.5.1971 günlü ara kararı (ki Hâkim son kararda bu karara atıf yapmakla iktifa etmiştir) tezatlarla dolu ve anlaşılması imkânsız bir ara karar olmuştur. Bu karara göre :

"a) İnşaat Mühendisleri Odasının Yönetmeliğine göre hükmi şahsiyeti vardır. Neticeden dâvanın açılışı usule uygundur.

b) Ancak husumetin tevcihinde temsile ait bir maddi hata vardır; İnşaat Mühendisleri Odası vekillerinin dâvadan çekilmeleri, Odalar Birliği Başlığının dâvalı olarak kabulü gerekir."

Böyle bir kararın nasıl yazılabildiğine hayret etmemek mümkün değildir. İnşaat Mühendisleri Odasının hükmi şahsiyeti ya vardır, ya yoktur. Eğer varsa (ki Danıştayın yüzü aşkın içtihadına göre vardır) dâvada husumette hata yoktur dâvanın İnşaat Mühendisleri Odası Vekilleri huzuruyla devam etmesi gerekir, bunun aksine karar büyük bir usulsüzlüktür. Kararın bu yönden bozulmasını talep ediyorum.

Eğer hükmi şahsiyeti yoksa Yönetmeliğe niçin atıf yapılmıştır? Asliye Hukuk Mahkemesi Yönetmelik iptali anlamında ve üstelik gerekçesiz olarak bir Kamu Teşkilâtı hakkında karar ve-

ɜz. Olsa olsa görevli Danıştaydan r getirilmesi için dâvayı tehir eder.

Kaldı ki hükmi şahsiyeti olmıyan yer için dâva açılmışsa, burada bir sil hatası mevcut değildir, dâvanın ımetten reddi gerekir.

2) MAHKEME GÖREVLİ DEĞİLDİR

Dâva, mahiyeti itibariyle, 6235 sa- kanunla kurulmuş bir kamu tüzel iğinde alınmış idari kararların iptali ısıdır. Kamu tüzel kişilerinin Cemi- er Kanununa tâbi bulunmadıkları tır. Dolayısiyla dâvanın idari yargı cilerince incelenmesi gereği orta- ır. Duruşmalar sırasında vazife ko- undan pek çok defa bahsedilmiş, a dâva dilekçesinde bile, yanlış ılarla da olsa, uzun uzun tartışıl- tır. Buna rağmen hâkim, bu hususu ən nazarı itibare almak mecburi- nde olduğunu unutmuş gözükerek, əvli imişcesine karar vermiştir. Gö- dışı kararın bozulmasını talep /orum.

E. 1) MAHKEME ODALAR BİRLİĞİ- I YÖNETİM KURULU KARARINA VE- BAŞKANININ SÖZLERİNE DAYANA- Z

Odalar Birliği Yönetim Kurulu Oda ıgrelerinde seçilen delegeler tara- lan seçilen Oda temsilcilerinden şur. Bir odanın kongresinin iptali Odalar Birliği Yönetim Kurulu ka- nın yeterli sayılması halinde ne ük seçim oyunlarının dönebileceği, ılar Birliği Yönetim Kuruluna nasıl- gelmiş olan kişilerin istedikleri ki- ır seçilinceye kadar bütün kongre- n iptal edileceği açıktır. Bu açıkça ntığa ve seçim düzenine aykırı bir ayıştır. Mantığa aykırı olanın hukuk- yeri olamaz. Nitekim ne kanun ve de yönetmeliklerde Odalar Birliği ıetim Kuruluna Oda Genel Kurulları ırinde hiçbir yetki verilmemiştir.

Buna rağmen Mahkeme Odalar Birliği Başkanı ve temsilcisi olarak kendilerini tanıtan Muhittin Güreli ve Asri Ünsürün ifadelerinde dâvayı kabul etmelerine dayanarak, başka hiçbir tah- kikata lüzum görmeksizin İnşaat Mü- hendisleri Odası Genel Kurulunda alı- nan bütün kararların iptaline karar ver- miştir.

Şimdi sayın hâkime sormak iste- rim : Bu sene Odalar Birliği Yönetim Kurulundaki dört kişinin beğenmediği kişilerin seçildiği muhtelif Oda Genel Kurulu sayısı en az on tanedir, her biri için huzurunda birer dâva açılsa bütün bu genel kurulları o dört kişinin lâfıyla iptal edecek midir?

İdare Hukukunda her organın yetki ve görev sınırları vardır; bu sınırlar aşılınca beyanlar ve yapılanlar haksız birer tasarruftan ibaret olur, adalet da- ğıtmak durumunda olan mahkeme hak- sızlığı kendisine mesnet yapamaz.

Kaldı ki, Odalar Birliği Yönetim Kurulu bakımından durum çok daha ka- rışıktır. Bir kere Nisan ayının onundan sonraki ilk Pazartesi günü Odalar Bir- liğinin yeni kongresinin toplanarak ye- ni Yönetim Kurulunu seçmiş olması ka- nun ve yönetmelik gereğidir. yani es- ki Yönetim Kurulunun görev süresi çoktan dolmuştur. Ayrıca bugün Odalar Birliğine bağlı olan Odaların sayısı on- beşi aşmaktadır, yine kanuna göre her Odanın Birliği Yönetim Kurulunda bir üye ile temsil edilmesi gerekmekte- dir. Bu böyle iken nasıl bir araya gel- dikleri ve kimi ve neyi temsil ettikleri bilinmeyen dört kişinin nasıl olup da Odalar Birliği Yönetim Kurulu olmak iddiasını ileri sürebildiklerinin ve hele Oda Kongresi iptal etmek gülünçlüğü- ne nasıl düşebildiklerinin mutlaka tah- kik edilmesi gerekir. Yalnız başına bu durum bir iadei muhakeme sebebidir. Bütün bunlardan hiçbirini düşünmeden karar veren hâkimin kararı bozulmalı- dır.

2) ODALAR BİRLİĞİ ADINA ALI- NAN KARAR DAHİ AŞILMIŞTIR.

Odalar Birliği Yönetim Kurulu ola- rak alındığı iddia edilen kararın mahi- yeti "Olağanüstü Genel Kurul Topla- mak" tan ibarettir. Bunun anlamı ola- ğan kongrenin tanınmaması, onun yürür- lükte kalması, ancak ortaya çıkan so- runlar için yeni bir kongre ile çözüm aranmasıdır. Böyle bir olağanüstü kon- grede seçim yapılamıyacağı düşünüle- bilir. Kararda yalnız yeni seçimlerin bahse konudur, örneğin eski Yönetim Kurulunun raporunun tartışması yapıl- mıyacak, örneğin diğer konularda ola- ğan kongrenin almış olduğu kararlar yürürlükte kalacaktır. Bu böyle iken Mahkeme sanki dâvanın bütünüyle ka- bul edilmiş olduğu zannına kapılarak karar tesis etmiştir. Bu da bozulma se- bebidir.

F. KARARIN YÜRÜTÜLMESİ DUR- DURULMALIDIR

Yukarıda Asliye 5. Hâkimliği muha- keme ve kararının başından sonuna kadar kanun dışı olduğunu izah etmiş bulunuyoruz. Genel Kurullar ve Yöne- tim Kurulları bir sene gibi kısa süreler için anlamlıdırlar. Muhakemenin bu kanun dışı kararı başka kanun dışı muamelelere mesnet yapılarak İnşaat Mühendisleri Odası büyük bir keşme- keşe sürüklenebilir. Bunun ne tamir kabul etmez bir netice olduğu açıktır. Muhakeme kararının yürütülmesinin durdurulmasını talep ediyorum.

G. TETKİKATIN DURUŞMALI YAPIL- MASINI TALEP EDİYORUM

Yanlış bir kararın memleketimiz için doğuracağı zararları iyi bildiğim için, titiz davranarak, tetkikatın duruş- malı yapılmasını, o gün vereceğimiz ek izahatın dinlenmesini talep ediyo- rum.

İnşaat Yüksek Mühendisi
İzzettin Silier
2.7.1971

BASIN BİLDİRİSİ

MESLEK ODALARININ ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞÜ

Halkımızın temel hak ve özgürlüklerine sahip çıkabilmesi, sorunları bilmesine, bilinçlenmesine, örgütlenmesine ve gerçek bir ağırlık olarak ortaya çıkmasına bağlıdır. **1961 Anayasası temel demokratik hakları veren ilerici bir Anayasadır.**

Bugünkü çıkmaza, halkımızın demokratik örgütlenmesine olanak sağlamış olan 1961 Anayasasının önerdiği ,temel sosyal ve ekonomik reformların yerine getirilmeyişi neden olmuştur. Anayasa yetersizliği öne sürülerek getirilen yeni değişme önerilerinin büyük bir kısmı, halkımızın bilinçlenmesine ve sorunlarımızın demokratik bir ortamda tartışılabilmesine yardımcı olan özerk kuruluşları, bağımsız yargı ve denetleme organlarını yok etmeyi ve böylece temel hak ve özgürlükleri kısıtlamayı amaçlamaktadır. Kamu Oyuna açıklanmış bulunan Anayasa değişiklikleri gerçekte, 27 Mayıs Anayasasından tamamen farklı yeni bir Anayasa anlayışını içermektedir.

İçinde bulunduğumuz toplumsal bunalımdan Anayasayı sorumlu tutmak geçerli ve bilimsel bir tutum değildir. Toplumsal olayların nedenleri ve toplumsal yapı değişiklikleri hukuk metinlerine bağlanamaz.

12 Mart, 1971'e gelinmesinin tek sorumlusu, İktidarda olduğu sürece 27 Mayıs Anayasasının uygulanmaması için direnen tutucu AP. iktidarıdır.

Anayasalar değişmez diye bir kural yoktur. Ancak ülkemizin kalkınması açısından bazı olanaklar sağlayacak kamulaştırma ile ilgili madde değişikliğinin tepki ile karşılanması, 12 Mart Muhtırası ile, niteliği iyice belirlenmiş olan parlamentodan, ileriye dönük her hangi bir değişikliğin beklenemiyeceğini bir kere daha kanıtlamıştır.

Toplumumuzun gelişme sürecinde geriye dönüşü hazırlayacak olan Anayasa değişikliklerinin, kimlerin yararına olacağı da açıktır.

Değişiklikten sonra ortaya çıkacak Anayasa ile yakın bir gelecekte denetimden uzak, tutucu ve işbirlikçi iktidarların elinde ülkemiz çok daha vahim çıkmazlara kaçınılmaz olarak sürüklenecektir.

Elektrik Mühendisleri Odası İnşaat Mühendisleri Odası
Harita Mühendisleri Odası Mimarlar Odası

BASIN BİLDİRİSİ

DEVLET MEMURLARI KANUNUNDA YAPILMASI ÖN GÖRÜLEN DEĞİŞİKLİKLER TEKNİK ELEMANLARIN ALEYHİNDE

Uzun zamandan beri beklenen Devlet Memurları Kanununda yapılması ön görülen değişiklikler konusunda Maliye Bakanlığınca hazırlanmış bulunan tasarı Kamu oyunda açıklanmış ve Kamu Kesimi Teknik Elemanlarının sosyal ve ekonomik haklar bakımından bir kere daha yara aldıkları kesin bir şekilde ortaya çıkmıştır. Şöyle ki :

1. Bu değişikliklere göre, teknik elemanlara, önemsiz intibak aksaklıklarının düzeltilmesinin dışında hemen hiç bir şey getirilmemektedir. Ayrıca İntibak aksaklıkları özel olarak teknik elemanlar için değil, tüm Devlet Memurları için düzeltilmektedir. Dolayısıyla burada teknik elemanların bir ayrıcalığı söz konusu değildir.

2. İş riski, mali risk ve iş güçlüğü zamları altında, "teminindeki güçlük zammı" ortadan kaldırılmakta, ayrıca teknik elemanlar diğer yan ödemeleri alamaz duruma sokulmaktadırlar.

3. Avukatlara "Avukatlık ücreti", Vali ve Kaymakam gibi üst kademe yöneticilerine ise "temsil ödeneği" verilmektedir. Bunların yanında "vekâlet görevi" de ihdas edilmek suretiyle teknik hizmetler dışındaki bir çok memuriyette iki ödeme olanağı sağlanmaktadır.

4. Yevmiyeli Teknik elemanların intibaklarında 4/10195'e tabi olarak geçen sürelerin tamamı yerine "başarılı" yıllar dikkate alınmaktadır. Böylece değerlendirilmesi başarılı olan fakat yevmiye derecesi verilmeyen elemanların, ya da 12. derecenin sonuna geldiği için daha ileriye çıkmayan Teknik Personelin durumunda da sarahat bulunmamaktadır.

5. Teknik Elemanların ve Sağlık Personelinin dışındaki tüm devlet memurları kademe ilerlemesinden yararlanırken, teknik elemanların durumlarında göreli bir değişme ortaya çıkmadığından, memur zamlarından sonra hemen beliren fiyat yükselmeleri karşısında teknik elemanların ekonomik durumu daha da kötüye gitmektedir.

Çok acele bir değerlendirme sonucunda, ortaya koyabildiğimiz ve buna benzer pek çok diğer maddesi dolayısıyla, Devlet Memurları Kanununda yapılması ön görülen değişikliklerin Kamu Kesimi Teknik Elemanlarını daha tedirgin kılacağı bir moral düşüklüğü yaratmak suretiyle ayrıca verim düşmesini de belirleyeceği açıkça ortadadır. Daha bir kaç ay öncesine kadar Teknik Elemanların bilinçli mücadelesini destekleyen, hattâ bu mücadeleye öncülük eden bir çok Bakanı içinde barındıran Erim Hükümetinin, Teknik Elemanların

haklarını bu derece hiçe sayar bir tutuma girmesi ve böylesine bir teklif hazırlaması, Tüm Teknik Elemanları derin bir endişeye sevk etmiştir.

Yurt kalkınmasının temel öğesi teknik elemanlar ucuz hesaplarla mağdur bırakıldıkları takdirde, temelde en büyük zararı Ülke Ekonomisi görecektir.

BASIN BİLDİRİSİ

BAYINDIRLIK BAKANININ SON KONUŞMASI VE TEKNİK PERSONEL ÜCRETLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞÜMÜZ.

Personel Kanununun yürürlüğe girişiyle birlikte, Odamız ve bütün Teknik Eleman Kuruluşları, yeni kanunun getirdiği şartların teknik elemanları son derece mağdur edeceğine ve teknik elemanların yurt dışına, özel sektöre ve yabancı firmalara akacağını, devlet hizmetleri için teknik eleman bulmakta sıkıntı çekileceğini defalarca bildirmişti.

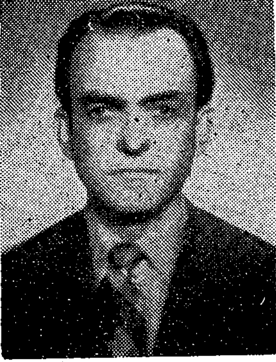
Şimdi Sayın Bayındırlık Bakanı, bizleri doğrulamaktadır. Bingöl'e gidecek mühendis bulamadıklarından yakınmaktadır. Oysa şimdiki şartlar ile mühendis bulunamayışının sebebi açıktır. Yeni Personel Kanunu ile Yan Ödemeler bir yana bırakıldığı gibi maaşlarda da (Özellikle genç elemanlar için) önemli düşmeler yaratılmıştır. Eskiden, mahrumiyet bölgesindeki şantiyelerde çalışan altı yıl tecrübeli bir mühendisin ayda 2.500,— TL. dan fazla ücret alabilirken şimdi bu rakam (Yan Ödemelerin kaldırılması ile) yarı yarıya azaltılmıştır. Bir meslek gurubunda bu şekilde ağır bir ücret azaltılması yapılırsa, elbette o meslek gurubu için Devlet Daireleri iş aramada düşünülecek en son yerler olacaklardır.

YAKIN BİR GELECEKTE, KAMU SEKTÖRÜ ÇOK DAHA AĞIR BİR TEKNİK ELEMAN SIKINTISI İÇİNE DÜŞECEKTİR.

Bu gün bir durgunluk döneminde olmamıza rağmen Sayın Karakaş "Teknik Personel" sıkıntısı çekildiğini söylemektedir. Daha hareketli bir döneme girildiğinde ise bu sıkıntı, Yurdumuz için çok ağır sonuçlar doğurabilecek bir seviyeye ulaşacaktır. ODAMIZDAKİ KAYITLARA GÖRE SON AYLARDA, HER GÜN ORTALAMA 2 - 3 İNŞAAT MÜHENDİSİ YURT DIŞINA GİTMEKTEDİR.

TEŞHİSİ DOĞRU KOYAN SAYIN BAKAN, TEDAVİ İÇİN ÇOK SÜRATLİ DAVRANMAK ZORUNDADIR. Aksi halde geç kalınmış olunacaktır.

TÜM TEKNİK ELEMANLAR YURDUN HER YERİNDE GÖREVE KOŞMAYA HAZIRDIRLAR. YALNIZ EMEKLERİNİN, ALIN TERLERİNİN KARŞILIĞINI ALMAK ŞARTIYLA.

1689 sicil numaralı üyemiz Faruk ERENTAY'ın vefat ettiğini üzüntüyle bildiririz. Faruk ERENTAY 1328 (1912) yılında Kayseri'de doğmuş, 1940 yılında İstanbul Teknik Okulu Mühendislik kısmını bitirmiş, uzun seneler çeşitli bayındırlık işlerinde görev almıştır.

İnşaat Mühendisleri Odası ve Türkiye Mühendislik Haberleri merhuma Tanrı'dan rahmet, ailesine ve dostlarına başsağlığı diler.

2072 sicil numaralı üyemiz Basri AŞKIN'ın 1.7.1971 tarihinde vefat ettiğini üzüntüyle bildiririz. Basri AŞKIN 1330 (1914) yılında Bursa'da doğmuş 1948 yılında Teknik Okuldan mezun olmuş, çeşitli bayındırlık işlerinde görev almıştır.

İnşaat Mühendisleri Odası ve Türkiye Mühendislik Haberleri merhuma Tanrı'dan rahmet, ailesine ve dostlarına başsağlığı diler.

392 sicil numaralı üyemiz A. Hamdi NOMALER'in vefat ettiğini üzüntüyle bildiririz. A. Hamdi NOMALER 1320 (1904) yılında Beyrut'ta doğmuş, 1930 yılında Yüksek Mühendis Mektebini bitirmiş, uzun seneler çeşitli bayındırlık işlerinde görev almıştır.

İnşaat Mühendisleri Odası ve Türkiye Mühendislik Haberleri merhuma Tanrı'dan rahmet ailesine ve dostlarına başsağlığı diler.

Yurt dışına kendi hesabına gideceğini yazı ile bildiren 6798 sicil numaralı üyemiz Z. Tolon Teker'in 30.6.1971 tarihinden itibaren Odamızdaki kaydı kapatılmıştır. Duyurulur.

—oOo—

Yurt dışına kendi hesabına gideceğini yazı ile bildiren 6715 sicil numaralı üyemiz İlhan Bakkaloğlu'nun 30.6.1971 tarihinden itibaren Odamızdaki kaydı kapatılmıştır. Duyurulur.

5357 sicil numaralı üyemiz Atilla Coşkun Odamızdan almış olduğu kimlik belgesini yitirdiğinden yenisi düzenlenmiştir. Eskisi geçersizdir.

—oOo—

2892 sicil numaralı üyemiz Hayri Erişen Odamızdan almış olduğu kimlik belgesini yitirdiğinden yenisi düzenlenmiştir. Eskisi geçersizdir.

1971 Yılı İçin Teşcil Yenileme İşlemini Yaptırmış Olan Mühendislik Bürolarının Listesi

Sicil No.		Büro Adı	Adresi	Tel :
Ank.	2	Entopsu Müş. Müh. Ltd. Şti.	Karanfil Sokak 24/6 Yenişehir - Ankara	124919
"	5	Pek Müh. Bürosu	İzmir Cad. 45/11-Ankara	179958
"	8	Ertan Mühendislik	Selânik Cad. 46/8 - Ankara	120715
"	9	Babayiğit Müh. Bür.	Ataç Sokak 33/3 - Ankara	184318
"	11	Terzibaşoğlu Müş. Müh. Ltd. Şti.	Bülten Sokak 40/11 - 12 Kavaklıdere - Ankara	123444 182928
"	17	Hüseyin Tabak - Güngör Arel Müşavir Müh. Büro-	Meşrutiyet Cad. 20/16 - Ankara	173524
"	18	Su - Yapı Müş. Müh. ler Koll. Şti.	Buğday Sokak 2/1 Kavaklıdere - Ankara	173325 182416
"	19	Askeri Aras Müh. Bürosu	Ataç Sokak 31/6 - Ankara	176045 123402
"	21	Hes Müh. Ltd. Şirketi	Karanfil Sokak 15/11 Yenişehir - Ankara	126921
"	25	Esat Turgut Müh. Bürosu	Vali Dr. Reşit Cad. Meydan Sok. Çankaya - Ankara	121469
"	27	Muhittin Toköz Müh. Bür.	Yenişehir Soysal Han 22/23 - Ankara	122866
"	34	Orhan Tezgören Müh. Bürosu	Tunalı Hilmi Cad. 108/1 Ankara	
"	36	Siyavuş Erdölen Müh. Bürosu	Büklüm Sokak 15/9 Kavaklıdere - Ankara	125848
"	51	Gizbili Mühendislik Firması	Necatibey Cad. Sezenler Sokak 2/21 - Ankara	127552
"	53	Suiş Proje Müh. Müş. Bürosu Yılmaz Badur - Yılmaz Karataban	İzmir Caddesi 37/8 - Ankara	122575
"	54	M.O.G. Müh. Bür. Oğuz Gürsel	Mithatpaşa Cad. 13/1 Ankara	122890
"	78	Kuntay Müh. Bürosu	Yeni Hükümet yanı 12/B Tokat	236
"	76	Ercüment Kılıçbay Müh. Bürosu	Atatürk Bulvarı 105/608 Sanlı Han P. K. 162 - Ankara	120446 133551

Sicil No.	Büro Adı	Adresi	Tel :
" 95	Azim Müh. Mim. Bürosu	Kavaklıdere Sokak 3/1 Ankara	123509
" 99	Mimaş Proje ve Müş. Şirketi	Atatürk Bulvarı 77/3 - Ankara	128985 127377-78
" 107	Balıkçıoğlu Müh. Bürosu	Menekşe Sokak 24/11 - Ankara	124932
" 113	Gemaş Genel Müh. Mim. A. Ş.	Tunalı Hilmi Cad. 112/5-6 Bakanlıklar - Ankara	124456
" 114	Sağlam Mühendislik Bürosu	Aşağı Ayrancı Kuzgun Sokak 14 - Ankara	
" 123	Nazif Yardımcı Pro. Taah. Müh. Bürosu	Alaaddin Bulvarı Avcılar K. yanı 5 - Konya	1312 3661
" 96	Himtaş Hidrolik İşl. Müh. İnş. Tic. A. Ş.	Mithatpaşa Cad. 61/1 Yenişehir - Ankara	120135
" 127	Teknik İnşaat	Toygar Han Kat. 7 No. 81 Anafartalar - Ankara	113465
" 129	Şenol İnşaat Bürosu	Tekel Arkası Merkez İşhanı No. 204 - Konya	3359
" 130	MM Proje ve Müş. Müh. Bürosu	Sümer Sokak 6/10 Yenişehir - Ankara	179429
" 133	M. Yaşar Dağdeviren Müş. Müh. Bürosu	H. Babalık Sokak 1/E - Konya	1923
" 135	Şeref Müh. Mim. Bürosu	Zafer Alanı Kibrit Apt. Altı No. 1/A - Konya	2252
" 136	Erler Proje Bürosu	Yıldız A-4 Blok No. 49 Yenimahalle - Ankara	
" 137	Temelsu Müh. Müş. Bürosu	Gazi Mustafa Kemal Bulvarı 42/7 - Ankara	124838
" 139	Doluca Müh. Müş. Bürosu	Gökdelen 1404 Kızılay - Ankara	179264
" 144	Alkan Müşavirlik Bürosu	Konur Sokak 68/9 - Ankara	127094
" 145	Osman Bibioğlu ve Ortakları Müh. Hizmetleri Koll. Şti.	Meşrutiyet Cad. Karanfil Sokak 30/3 - Ankara	170266
" 146	Su Teknik Mühendislik Bürosu	Ziyapaşa Bulvarı Sun Sineması karşısı Öngen Apt. Kat. 1 Daire 2 - Adana	6601
" 148	Dapta Pro. Taah. Koll. Şti.	Menekşe Sokak 16/6 - Ankara	123078

Sicil No.	Büro Adı	Adresi	Tel :
" 152	Su - Teknik Mühendislik Ltd. Şti.	Sümer Sokak 36/6 Yenişehir - Ankara	182901
" 158	Erdoğan Yurdakul Müh. Bürosu	Tunalı Hilmi Cad. 70/12 Kavaklıdere - Ankara	
" 160	A. Alev Güran Müh. Bürosu	Şehit Ersan Cad. 20/6 - Çankaya - Ankara	127253
" 168	Tesa Mühendislik Hizmetleri Bürosu	Gelibolu Sokak 3/8 Kavaklıdere - Ankara	172596
" 177	Sisag Limited Şirketi	Atatürk Bulvarı 223/11 Yenişehir - Ankara	171982 172899
" 180	Kutlay Proje ve Müş. Müh. Bürosu	Atatürk Bulvarı 73/18 - Ankara	126412-121310
" 188	Çat-Saraç Müş. Müh. Bürosu	Necatibey Cad. 58/5 - Ankara	126616
" 193	Uzay Müşavirlik Bürosu	Kıbrıs Sokak 17/1 - Ankara	
" 194	TOK-SOY Taah. İnş. Nakl. Plan Proje Kontrolluk Hizmetleri Bürosu	Çankırı Cad. Yıba Çarşısı Kat. 2 No. 528 - Ankara	
" 195	Özışık Müh. Mim. Bürosu	Şairnedim Cad. 141/4 Beşiktaş - İstanbul	
" 196	Necdet Ersoy Müh. Bürosu	Fevzi Çakmak Sokak 35/4 Yenişehir - Ankara	122778
" 197	Denge İnşaat Müh. Bürosu	Osmaniye Mah. Ateş Sokak No. 4 - Giresun	1432-1275
" 198	Temel Proje İnşaat Bürosu	Sanayi Cad. Demir İşhanı Ulus - Ankara	113193
" 199	Rıza Bilsel Proje Müş. Müh. Bürosu	Konur Sokak 29/2 Yenişehir - Ankara	181680
" 192	Gökçen Mühendislik Bürosu	Necatibey Cad. 55/8 Yenişehir - Ankara	181334
" 200	Beton - Su Mühendislik Firması	P. K. 53 Kızılay - Ankara veya "Ilgaz Sok. 12/2 Gaziosmanpaşa - Ankara"	124901
" 201	Sepag Müşavir Mühendislik Bürosu	İnkılâp Sokak 5/16 Yenişehir - Ankara	178978
" 202	Kaya Müşavir Mühendislik Bürosu	Mithatpaşa Cad. 47/12 - Ankara	127582
" 203	Uraz Mühendislik Bürosu	Ulus Sanayi Cad. Demir İşhanı 17 Kat. 1/6-7 - Ankara	118386

Sicil No.	Büro Adı	Adresi	Tel.
" 205	Meka Mühendislik Mim. Pro. Bürosu	Yenişehir Sümer Sokak Sümer Han 4/4 - Ankara	
" 204	Dolsar Mühendislik Ltd. Şti.	Emek İşhanı 14/1404 Kızılay - Ankara	179264
" 206	Nejat Evis Mühendislik Bürosu	Menekşe Sokak 8-B/21 Yenişehir - Ankara	
" 13	Aydın Pelin - Can Binzet Müş. Müh. Bürosu	Karanfil Sokak No. 40 - Ankara	176897
" 56	Hüsameddin Güz Müh. Bürosu	Karanfil Sok. 61/9 - Ankara	179288
" 77	Aknil Müh. Müş Bürosu	İzmir Cad. Sipahioğlu Han Kat. 7 - Kızılay - Ankara	128161
" 64	Birleşmiş Müh. Bürosu	Gelibolu Sokak Yıldız Apt. 3/7 Kavaklıdere - Ankara	177309
" 30	Hasan Dulagil Müh. Bürosu	Şehit Ersan Sokak 20/2 Ankara	178807
" 138	Petek Proje İnşaat ve Tic. Ltd. Şti.	Gazi Mustafa Kemal Bul. 23/3 - Ankara	172611-118822
" 140	Freyssinet Öngerilimli Beton Ltd. Şti.	Karanfil Sok. 31/2 Yenişehir - Ankara	123566
" 124	Topkaya Proje Bürosu	Sağlık Sok. 10/5 Sıhhiye - Ankara	120091
" 14	TİPET Müş. Müh. Bürosu	Selânik Cad. 48/8 - Ankara	171823
" 15	Tor Mühendislik Bürosu	Yüksel Cad. 19/1 - Ankara	124647
" 45	Statik Proje Bürosu (Mehmet Şapcı)	Kavaklıdere Sok. 3/1 Ankara	123509
' 82	Yahya Aydın - Ali Saraçgil Müş. Müh. Bürosu	Gazi Mustafa Kemal Bul. 137/3 - Ankara	174885
İst. 27	Sacit Oktay OMAY	Cağaloğlu, Başmuhasip Sokak 9/1 - İstanbul	277195
" 50	Temel Mühendislik A.Ş.	Acıbadem Sarayardı Sokak No. 2 Kadıköy - İstanbul	376000, 376001, 376002

Millî Eğitim Bakanlığı
Belediye Başkanlığına

37/4
410-477

Bilgi için :
Sayın Mustafa Karayalçın

Denizciler - Özel Diş Hekimliği Okulu.

Denizciler Caddesi 46 numarada bulunan Ankara Diş Hekimliği Özel Okul binasında;

Merdiven yıkmak, bölmeler kaldırmak ve iki katlı bir hela ile yeni bölme duvarları yapmak, yapının dış yüzü ile 3 no.lu ek bina tesisatı tamamen değiştirmek bahçede yeniden bir laboratuvar binası yapmak gibi hizmetlerin plân ve projesiz olarak ve sorumlu teknik elemanı olmadan ruhsat alınmaksızın yapıldığı,böylece bir Otel binasının Okul haline getirildiği,

Bu ruhsatsız ve oturum (iskân) izni olmayan binaya Belediyece işlem yapılmadığı gibi Milli Eğitim Bakanlığınca da öğretim izni verildiği,

Odamıza intikal ettirilmiştir.

Çok küçük Proje değişikliklerinden dolayı yapımları durdurulan, gereğinde yıktırılan ve hele en küçük değişikliklerde oturma izni verilmeyen ve Belediye hizmetlerinden yararlandırılmadığı bilinen bir düzeyde özel nitelik taşıdığı kanısını yaratan bu uygulamanın incelenerek Odamıza da bilgi verilmesini buyruklarınıza sunarız.

Saygılarımızla,
Başkan

T. C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü

Şube : I
Sayı : 420.1/38 006555 26 NİS.971
Konu : Ankara Dişhekimliği Özel Yüksek Okulu hk.

Ankara
/ /196

İlgi : 6.3.1971 tarihli yazınız.

İnşaat Mühendisleri Odası
Başkanlığına
Selânik Cad. No: 19/1
ANKARA

Ankara Denizciler Caddesi, 46 numaralı binada öğretim yapmakta olan Ankara Dişhekimliği Özel Yüksek Okulunun halen işgal etmekte olduğu bina, 625 sayılı kanunun 8,10 ve 11.maddeleri gereğince Bakanlığımızca teşkil edilen Uzmanlar Heyetince incelenmiş binada yapılan bazı değişiklikler ve ilaveler ise gene aynı heyetin lüzum göstermesi üzerine yapılmıştır.

Bilginizi rica ederim.

FERİD SANER
Başmüsteşar
Milli Eğitim Bakanı

T. C.
ANKARA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Yapı Kontrol Müdürlüğü

UBE 5294/71

21/6/1971
ANKARA

ONU

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
SELANİK CADDESİ NO: 19/1
A N K A R A

İLGİ: 37/4-41-477 sayılı şikayetiniz;

Merkez İmarın 887 Ada 14 parselindeki binanın şikayetiniz üzerine mahallen yapılan tetkikinde ,

Tasdikli projesi ve mevzuat hilafına kaçak olarak yapılmış olan tadilat ve ilavelere 8.6.1971 tarihinde 19/0933 sayılı tesbit zaptı tanzim olunarak gerekli muameleye tevessül olunmuştur.

Bilgi alınmasını rica ederim.Saygılarımla.

A.Afşar
E.Çalık
M.Koç

MUSTAFA ŞİRİN
Yapı Kontrol Müdürü

Dosya No 26-6-1971 37-4
Teşk. 41
2159

okurların forumu

ANAYASA SORUNU

TMH Dergisi, ANKARA

Dergimiz Temmuz 1971 sayısının günümüzün en önemli sorunu olan 1961 Anayasasında yapılmak istenen değişiklikleri başyazıya konu ederek, kendisinden beklenen şekilde görevini yapmasını kıvançla karşıladım.

Başyazıda belirtilen düşüncelere tümüyle katılmaktayım. Gerçekten 1961 Anayasası halkın onayını aldıktan sonra, o zamana kadar çeşitli baskı tedbirleri altında ortaya konamayan ülkemiz sorunlarının serbestçe ortaya konmasını sağlamış, ve yurtsever beyinler bu sorunlara ilişkin çözümleri ancak 1961 Anayasasının getirdiği özgürlüklerin teminatı altında önerebilmişlerdir. Türk aydını yurt dışında olup bitenleri, dış dünya aydınının benzer sorunlarda neler düşündüğünü ve daha önemlisi, içinde bulunduğumuz geri bıraktırılmış üçüncü dünya ülkelerinin sorunlarına ait çözümlerin yine ancak 1961 Anayasasının getirdiği basın özgürlüğü sayesinde öğrenebilmiştir. Daha önemli olarak, 1961 Anayasası emekçi kesimi; o zamana kadar tanınmamış bir hakkı: sendikalar yoluyla örgütlenme hakkını tanımıştır. Ancak bu hak sayesindedir ki, kamu ve özel kesimde hayatlarını tek sermayeleri olan kafa veya kol emeğiyle kazanan biz inşaat mühendislerinin de içinde bulunduğu emekçi kesim, yarattıkları değerlere sahip çıkma yolunda egemen sınıfın çıkar mekanizmasını bozabilmiş ve böylece ülkemizde uygulanan demokrasinin gerçek demokrasiye dönüşebilmesi yolunda adımlar atmaya başlamıştır.

Şimdi bütün bu haklar, Türkiye Halkının onayladığı 1961 Anayasasının verdiği haklar, yapılmak istenen değişikliklerle ya temelsiz bırakılmak, ya da yok edilmek istenmektedir. Türk aydını, ülkemizin 12 Mart öncesi içine düştüğü kötü duruma parlamento ve hükümetin 1961 Anayasasını uygulamamasının sebep olduğunu ve tek çözümün bu Anayasayı Atatürkçü devrimler ışığında uygulamak olduğunu belirten 12 Mart muhtırasına sahip çıkarak görevini yapmalıdır.

B. Durmuş
İnş. Yük. Müh., Ankara

BİR ÖNERİ

YEVMİYELİ TEKNİK PERSONEL SORUNU

Bekir ÇAKIR
İnş. Yük. Müh.

Teknolojinin önemi gerek dünyada ve gerekse Türkiyemizde münakaşa kabul etmemektedir. Medenî hizmet ve imkânları modern teknolojinin bir vasıtası olarak insanlığın kalkınmasına sunan yapıcı ve yaratıcı teknik personelin kazanılmış haklarını kabul etmeden yapılan intibâk işlemi bu personeli huzursuz etmiştir. Yüce Meclisin Bütçe Kanunlarıyla, Danıştay ve Sayıştayın kendi kararlarıyla "KAMU HAKLARINA TAALLUK EDEN MEVZUAT" olarak kabul ettiği 4/10195 sayılı kararnamenin yok sayılması Anayasanın Hukuk Devleti ilkelerine aykırı düşmektedir.

Yevmiyeli teknik personelin kazanılmış hakları elinden alınmış, hayat seviyeleri çalışma şartlarıyla kıyas kabul etmiyecek şekilde düşürülmüştür. Memur yardımlaşma keseneğinden dolayı eline geçen net ücret yüzde dört azalmış, altı sene aynı ücrette dondurulmuştur.

657 sayılı Devlet Personel Kanununu tâdil eden 31.7.1970 gün ve 1327 sayılı kanunun ek geçici 4. maddesi, 4/10195 sayılı kararnameye dayalı olarak en yüksek 13. derecesi Personel Kanununun 1. derecesine tekabül edecek şekilde değiştirilip intibakların düzeltilmesiyle Sayın Hükümet üyeleri ve Yüce Meclis Büyük bir haksızlığı telâfi etmiş olacaktır.

Kazanılan hakların iadesiyle Danıştay ve Sayıştay Kararlarının yürütülmesi sağlanmak suretiyle teknik personelin mağduriyeti ve intibak huzursuzluğu önlenmiş olacaktır.

657 SAYILI PERSONEL KANUNUNU TADİL EDEN 31.7.1970 TARİH VE 1327 SAYILI KANUNUN EK GEÇİCİ 4. MADDESİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ İLE İLGİLİ GEREKÇE

Kalkınmakta olan Türkiyemizde Teknik Hizmetlerin ve teknolojinin önemi münakaşa kabul etmez. 657 sayılı Personel Kanununun yürürlüğe girmeden önce teknik hizmetlerde çalışan teknik personel 4/10195 sayılı kararnameye bağlı yönetmelikle belirtilen mevzuata tabi bulunmaktaydı.

Hizmetin önemi ve özelliği dolayısıyla yatırımcı dairelerde bu statü uygulanmaktaydı, şantiye hizmetlerini yürüten teknik personelin kazandıkları derece ve kademeyi nazarı dikkate almadan yapılan intibaklar hatalı olmuş ve bu personeli mağdur etmiştir. Ellerine geçen net ücretlerde düşme olduğu gibi aynı derece ve kademeye gelinceye kadar 6 sene beklemeleri gerekmektedir. Bu da büyük bir haksızlık olup, hak ve adalet prensipleriyle bağdaşmamaktadır. Yukarıda sözü geçen kararnameye müsteniden intibakların düzeltilmesi gerekmektedir. Yüce Meclis Bütçe Kanunlarıyla Sayıştay ise yaptığı denetlemeler ve kararlarla, Danıştay 12. Dairesi kararnameyi Kamu Haklarına Taallûk Eden Mevzuat olarak kabul etmiş, bu yolda pek çok kararlar vermiştir.

4/10195 sayılı kararname gereğince istihdam edilenler için (36 ncı maddede yazılı Teknik Personel sınıfına girmek niteliğinde olanların bulundukları derece ve kademeye göre 4/10195 sayılı kararnamenin 13 üncü derecesi bu kanunun 1 inci derecesine tekabül etmek suretiyle derece ve kademe karşılıklarına intibak ettirilirler. İntibak işlemlerinden sonraki terfilerine bu kanun hükümlerine göre devam olunur. 36 ncı maddeye göre intibakları yapılanlardan daha yüksek derece ve kademeye hak kazananların bu hakları saklıdır.) şeklinde değişiklik yapılması bu huzursuzluğu önliyecektir.

Sayın Hükümet mensupları ve Yüce Meclis büyük bir haksızlığı telafi edip Danıştay ve Sayıştay kararlarının yürütülmesini sağlamış olacaktır. Böylece verilen ücretlere cüzi ilâveler olacak Bütçeye bir külfet yüklemiyecektir. Çünkü aradaki ücret farkı halen tazminat olarak ödenmektedir.

Böylece 12 nci derecenin 2 nci kademesinde bulunan bir teknik eleman 2 nci derecenin 2 nci kademesine intibak ettirilip 1.12.1970 tarihinden itibaren beklemeksizin normal derece ve kademe ilerlemesi bu kanuna göre yapılabilecektir.

(657 Sayılı Personel Kanununu tâdil eden 31.7.1970 tarih ve 1327 sayılı Kanunun ek geçici 4. maddesinin aşağıdaki şekilde değişmesi yevmiyeli Teknik Personelin intibak huzursuzluğunu ve mâduriyetini önliyecektir.)

YEVMİYELİ TEKNİK PERSONELİN DERECELERE İNTİBAKI
(Teklif olunan yeni şekli)

Ek geçici madde : 4 Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte 4/10195 sayılı Kararnameye bağlı muayyen ve muvakkat müddetli hizmetlerde çalıştırılacak yevmiyeli Teknik Personel Yönetmeliği gereğince istihdam olunanlardan 36 ncı maddede yazılı teknik personel sınıfına girmek niteliğinde olanların bulundukları derece ve kademeye göre 4/10195 sayılı Kararnamenin 13. derecesi bu kanunun 1. derecesine tekabül etmek suretiyle derece ve kademe karşılıklarına ekli cetvele göre intibak ettirilirler, intibak işlemlerinden sonraki terfilerine bu kanun hükümlerine göre devam edilir. 36 ncı maddeye göre intibakı yapılanlardan daha yüksek derece ve kademeye hak kazananların hakları saklıdır.

Aynı yönetmeliğe göre çalıştırılmakta olup 36 ncı maddede yazılı teknik hizmetler sınıfına girmek niteliğinde olmayanlarla teknik hizmetler sınıfına girmek niteliğinde olup da teknik hizmetle ilgili görevi fiilen yapmıyanların Genel İdari Hizmetler sınıfına intibakları yukarki esaslara göre yapılır. Şu kadar ki fiilen teknik hizmetler sınıfına girebilmek için öngörülen mesleki eğitim şartını haiz bulunmayanların bu sınıf intibaklarında mesleki eğitim şartı aranmaz.

Yukarki esaslara göre intibakı yapılan personelin intibak ettiği derece ve kademe Emekli Sandığı keseneğine esas kabul edilir.

Bu maddeye göre teknik personelin intibakı 1.12.1970 tarihindeki 4/10195 sayılı kararnamedeki durumlarına göre yapılır ve aynı tarihte yürürlüğe girer. İntibakı müteakip derece ve kademe ilerlemesinde 1.12.1970 tarihi başlangıç tarihidir.

4/10195 SAYILI KARARNAMENİN (1) SAYILI CETVELİNE GÖRE TEKNİK PERSONELİN İNTİBAK CETVELİ

Derece		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
(13)	1	(150) 16	(155) 17	(160) 18	(165) 19	(170) 20	(175) 21	(180) 22	(185) 23	(190) 24
(12)	2	(175) 20	(180) 21	(185) 22	(190) 23	(195) 24	(200) 25	(205) 26	(210) 27	(215) 28
(11)	3	(200) 26	(205) 27	(210) 28	(215) 29	(220) 30	(225) 31	(230) 32	(235) 33	(240) 35
(10)	4	(225) 35	(230) 36	(235) 37	(240) 38	(245) 39	(250) 40	(255) 42	(260) 44	(265) 46
(9)	5	(250) 51	(260) 52	(270) 53	(280) 54	(290) 55	(300) 56	(310) 57	(320) 58	
(8)	6	(300) 66	(310) 67	(320) 68	(330) 69	(340) 70	(350) 71	(360) 72	(370) 74	
(7)	7	(350) 77	(360) 78	(370) 79	(380) 80	(390) 81	(400) 82	(410) 83	(420) 85	
(6)	8	(400) 88	(415) 89	(430) 90	(445) 91	(460) 92	(475) 93	(490) 94	(505) 96	
(5)	9	(475) 99	(490) 101	(505) 103	(520) 105	(535) 107	(550) 109	(565) 112		
(4)	10	(550) 110	(570) 112	(590) 114	(610) 116	(630) 119	(650) 122	(670) 125		
(3)	11	(650) 121	(670) 123	(690) 125	(710) 127	(630) 130	(750) 133	(770) 136		
(2)	12	(750) 132	(785) 135	(820) 138	(855) 142	(890) 146	(925) 150	(950) 151		
(1)	13	(925) 150	(950) 155	(975) 160	(1000) 165					

NOT : Parantez içindeki rakamlar 657 sayılı Personel Kanunundaki gösterge tablosudur.

MELİH KÖKNEL'E CEVAP

Temmuz 1971 tarihli derginizde, Melih Köknel'in "Keban Barajının yurdumuzda şiddetli depremlere sebep olacağı" şeklindeki beyanatını hayretle okudum.

Son yıllarda Türkiye'de meydana gelen depremlere baraj rezervuarlarının sebep olduğu, gayriciddi bir iddiadır.

Bilindiği gibi depremlere, yer kabuğu içindeki tektonik kuvvetler sebep olmaktadır. Bu kuvvetlerin menşeini yer kabuğu üstünde değil de içinde aramak daha doğru olacaktır. Bahsi geçen kuvvetler, küçük ve yerel bir deprem için bile milyar ton birimleriyle ölçülecek mesabededir.

Baraj rezervuarlarının, ancak sismoğraflarla tesbit edilebilecek küçük sallantılara sebep oldukları uzun zamandanberi bilinmektedir. Bu nedenle, Keban rezervuarı çevresine sismoğraflar yerleştirilmesi esasen kararlaştırılmıştır.

Ancak, küçük titreşimlerle şiddetli depremler arasında tabir caizse dağlar vardır.

Sayın Köknel'in uyarısını belki de şöyle değerlendirebiliriz : Önce ülkemizin bütün göllerini (Van, Tuz gölü...) kurutalım sonra da baraj rezervuarlarını boşaltalım. Belki de bu yöntemle şu uğursuz depremlerden kurtulabiliriz?

Alkan KIZILDELİ
İnşaat Yüksek Mühendisi
Ankara

T. M. M. O. B. İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI BAŞKANLIĞINA ANKARA

Bilindiği gibi Aralık ayından itibaren yürürlüğe giren Personel Kanunu ile bütün mühendisler camiasının hakları yok edilmiştir. Bu yetmiyormuş gibi personel kanunu tadilâtı ile elimizde yegâne avantaj olan "müktesep ücretler" de ortadan kaldırılmak yolundadır. Yan ödemeler konusu da tamamen suya düşmüş gibidir.

Kalkınma iddiasında olan bir hükümetin ve milletin mühendislere sırt çevirmesi asla mantıkî değildir. Bugün teknik eleman yüksek tahsil yapan meslek sahipleri arasında en mağdur duruma sokulmuştur. Sorumlulukların ve vazife ifasındaki ağır koşulların nazarı itibare alınmaması camiamızı hem moral yönden hem de ekonomik yönden şiddetle sarsmaktadır. Bu hususun milletimizi de yatırımlar yönünden etkiliyeceği ilerki yıllarda şüphesiz ayan beyan anlaşılacaktır.

Yetkilileri tedbir almaya zorlamak ve teknik kadronun da mağduriyetten kurtulması için önceki yıllarda yapılmış bir teşebbüsün fiiliyata konması gereklidir. Şöyle ki :

Herhangi bir Avrupa veya Afrika - Asya ülkeleri ile teknik eleman sevki ve istihdamı konusunda anlaşmaya varılmalıdır. Bu anlaşmayı Odamız organize ederek elemanlarına duyurmalı müracaatları sıraya koyarak yurt dışına hareketi tanzim ve tertip etmelidir. Bu husus meslekdaşlarımızın hem biraz olsun kalkınmasını hem de lisan ve çeşitli sahalarda tecrübe sahibi olmasını temin edecektir.

Oldukça zor fakat çok önemli olan böyle bir hareketin teminini sayın Odamızdan rica ederim.

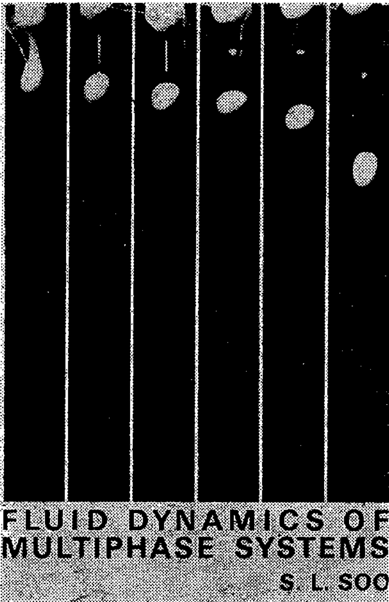
Şahsen birkaç ülkenin temsilciliklerine müracaat etmişimdir. Fakat bugüne kadar bir sonuç elde edemedim. Zira ferdi teşebbüslerin semereli olamayacağı aşikârdır.

Böyle bir teşebbüs vukuunda yurt dışı için talipli olduğumu da burada belirtmek isterim.

Başarı dilekleriyle saygılarımı sunarım.

M. Celâlettin ÇİFTÇİ
Trabzon

yayınlar arasında

ÇOK FAZLI SİSTEMLERİN AKIŞKANLAR DİNAMİĞİ
S. L. SOO

Çok fazlı akımların dinamiğinde gelişmeleri kapsıyan bu eser aşağıdaki bölümlerden oluşmaktadır :

1. Giriş
2. Katı Danenin Taşınma Süreci
3. Değişen Şekilli Danenin Taşınma Süreci
4. Askıda Maddelerin Borularda Taşınması
5. Dane Kümeciklerinin Taşınma Süreci
6. Çok Fazlı Sistemlerin Ana Denklemleri
7. Askıda Maddelerin Gaz Dinamiği
8. Askıda Maddelerin Hidrodinamiği
9. Sedimantasyon, Akışkanlaşma ve Yerleştirilmiş Yataklar
10. Askıda Maddelerin Elektrodinamiği

514 sayfa olan bu eser Blaisdell Publishing Company tarafından 1967 de basılmıştır.

"20. YÜZYIL KAPİTALİZMİ"

E. VARGA Çev. : U. KÖKDEN

KÖPRÜ YAYINLARI.

135 Syf. 8.— TL.

1919'da, Macaristan Devrim Hükümetinde Maliye Bakanı olan E. Varga'nın bu eseri, yüzyılımızın ilk altmış yılı boyunca kapitalizmin uğradığı değişikliklerin tablosunu veren bir denemedir.

Dolayısıyla, kapitalizmin genel bir tarihi olmaktan çok, kapitalizmin genel bunalımının tarihidir.

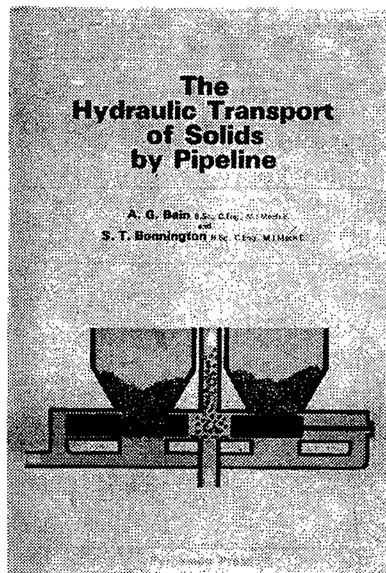
Kitap kendisini şöyle tanıtıyor :

"20. yüzyıl kapitalizminin tarihe gömüleceği bir çağ olacaktır. Çünkü, kapitalizm geçici bir sosyal düzendir. Kendi yasaları, onu, kaçınılmaz şekilde, yeni, ilerici ve daha üstün bir sisteme yerini bırakmaya zorluyor.'

"Gerçekte, kapitalizmin bunalımı 1914 - 18 savaşında başlamış, ekonomik ve siyasal yönlerde dünya kapitalist sistemini bütünüyle etkilemiş ve çelişmeleri keskinleştirmiştir.".

"Kapitalist ekonominin bunalımında, bugün, burjuva devlet, ya egemen sınıflar yararına kamu kesiminde üretici yatırımlar yoluyla 'müdahaleci' bir rol oynamakta; ya da, ekonomiyi ayakta tutmak için, silâhlanma giderlerini artırmaktadır. Ancak, ikinci durum, burjuvazinin faşist karakterli muhtemel bir diktatoryasına ilişkin tohumları da özünde taşımış oluyor.'

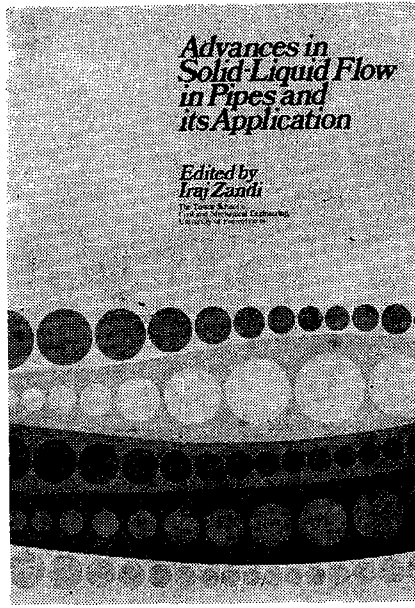
"Fakat, uygulamada, bu iki kapitalist ekonomi eğiliminin pek çok elemanları birbirine karışmıştır."

KATI MADDELERİN BORULARDA HİDROLİK TAŞINMASI

A. G. BAIN ve S.T. BONNINGTON

Katı maddelerin hidrolik taşınmasına ilişkin taşınma, pompaj, elekleme ve buna benzer problemlerdeki gelişmeleri kapsayan bu eser 9 bölümden ve 251 sayfadan ibarettir. Pergamon Press, Londra, 1971.

BORULARDA KATI - SIVI AKIMINDA GELİŞMELER VE UYGULANMASI

Editör : Iraj ZANDI

1968 yılında Pennsylvania Üniversitesinde (Pa., USA) yapılan simpozyumda sunulan tebliğleri kapsıyan bu eserde iki fazlı (katı - sıvı) akımın içerdiği çeşitli problemlerle ilgili yeni araştırmalardan ve bunların uygulanma olanaklarından bahsedilmektedir. Bu eser 21 Bölüm ve 298 sayfadan oluşmaktadır. Pergamon Press, Londra, 1971.

HİPERBOLİK - PARABOLOİD KABUKLARIN SÖMEL OLARAK KULLANILMASI

Kaimal, S. S., (Concrete, London, V. 3, No : 6, June 1969) Bir çok tip kabukların sömel olarak kullanılması söz konusu olamaz. Ancak, yazarın belirttiği gibi hiperbolik paraboloid sömel olarak kullanılmaya uygundur ve ekonomik bir çözüm şeklidir. Yazar bu tip sömeller için geiştirdiği metodu anlatmakta ve yapılan kabullerin tartışmasını yapmaktadır. Ayrıca Şantiye uygulaması ile ilgili detaylar verilmektedir. Yazı gerek proje gerek şantiye mühendisleri için ilginçtir.

—oOo—

SİLİNDİRİK BETONARME TANKLARIN HESABI İÇİN ABAKLAR

Leibour, M. H., ve Dimri V. C., (Indian Concrete Journal, Bombay, V. 43, No : 5, May. 1969) Bu yazıda silindirik betonarme tank cidarları için yaklaşık bir hesap metodu geliştirilmekte ve pratikte kullanılmak üzere faydalı abaklar verilmektedir.

—oOo—

PREFABRİKE İLKEL GERİLMELİ MÜTEMADİ BETON KÖPRÜLERİN HESABI

Freyermuth, C. L., (Journal, Prestressed Concrete Institute, V. 14, No : 2, April 1963) Bu yazıda rötre ve sünmenin, mütemadi, prefabrike, ilkel gerilmeli köprüler üzerindeki etkileri incelenmekte bunların hesabı detaylı bir örnekle anlatılmaktadır.

—oOo—

BETONDA YORULMA

Lloyd, J. P., Lott, L. J., Kesler C. E., (University of Illinois, Engineering Experiment Station, 1968, No. 32) Beton içindeki gerilme ve birim deformasyon zamanın bir fonksiyonu olarak azalıp çoğalmaktadır. Yazıda bu konuda 1900 yılından beri yapılan araştırmalar gözden geçirilmekte ve betonun yorulması ile ilgili bir teori geliştirilmektedir. Geliştirilen teori şimdiye kadar yapılmış deneylerle karşılaştırılmaktadır.

(Yukarıdak Tanıtıcı yazılar Dr. Uğur ERSOY tarafından hazırlanmıştır.)

SAYIN MESLEKTAŞ,

GEZDİĞİN VEYA ÇALIŞTIĞIN ŞEHİR VEYA KASABADA GÖRDÜĞÜN "AFET BÖLGELERİNE YAPILACAK YAPILAR HAKKINDA YÖNETMELİK" E AYKIRI GÖRDÜĞÜN YAPILARI, ÖRNEĞİ VERİLEN FORMU DOLDURARAK İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI, ANKARA MERKEZİNE BİLDİR.

ŞUNU UNUTMA Kİ, OLAN DEPREMLERDE YIKILAN YAPILARDAN VE ÖLENLERDEN BİR NEBZE DE SEN MESULSÜN. İYİ BİR VATANDAŞ OLMAK, HER GÖRDÜĞÜN YANLIŞLIĞI DÜZELTMEĞE ÇALIŞMAKTIR.

ÖRNEK FORM

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
MERKEZ

İLİ : ....

İLÇESİ : ....

SOKAĞI : ....

NO. : ....

PROJEYİ YAPANIN ADI, MESLEĞİ : ....

İNŞAATI YAPANIN ADI, MESLEĞİ : ....

YÖNETMELİĞE AYKIRI PLAN HUSUSU : ....

İSİM, UNVAN : ....

ADRES : ....

İMZA : ....

İ M O